

Janina Saariaho

”Sata salamaa ja keinutaan sukka irti”

Kuinka media näyttäytyy alle kouluikäisen lapsen arjessa

Opinnäytetyö

Syksy 2016

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Sosionomi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysala

Tutkinto-ohjelma: Sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Sosionomi (AMK)

Tekijä: Janina Saariaho

Työn nimi: ”Sata salamaa ja keinutaan sukka irti” – Kuinka media näyttäytyy alle kouluikäisen lapsen arjessa

Ohjaaja: Helena Järvi

Vuosi: 2016

Sivumäärä: 80

Liitteiden lukumäärä: 3

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten ja kuinka paljon media näyttäytyy alle kouluikäisen lapsen arjessa. Tutkimuksen teoriaosuudessa käsiteltiin mediakasvatusta ja sen näkyvyyttä päiväkodeissa sekä selvitettiin sitä, kuinka läsnä media on nykypäivänä lapsen elämässä. Tavoitteena oli tuottaa tietoa lasten käyttämästä mediasta varhaiskasvattajille ja siitä, kuinka lasta voitaisiin suojella haitalliselta medialta. Tarkoituksena oli tuoda mediakasvatuksen käsitettä varhaiskasvattajien tietoisuuteen ja selvittää kuinka mediakasvatusta voidaan käyttää menetelmänä hyödyksi varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksessa keskityttiin enemmän digitaalisen median vaikutukseen lapsen arjessa kuin painetun median vaikutukseen.

Tutkimuksen kohderyhmänä oli 18 4 – 6-vuotiasta lasta yhdestä päiväkodista. Tutkimusmenetelmänä oli laadullinen tutkimus, jota varten aineisto kerättiin havainnoidulla, teemahaastattelulla sekä sadutuksella. Tutkimustulokset analysoitiin sisällyttämällä käyttäen aineistotriangulaation toimiessa apuna.

Tutkimuksen teemoina olivat; lapsen mediaympäristö, miten media näkyy lapsen elämässä, vanhempien median käytön vaikutus lapseen, miten vanhemmat rajoittavat median käyttöä sekä mitä lapset tietävät mediasta. Tutkimuskysymyksinä toimivat: Kuinka media näyttäytyy lapsen arjessa? Millaista mediaa lapset käyttävät? Millaisia vaikutuksia medialla on lapseen? Miten vanhemmat rajoittavat lasten median käyttöä? Mitä lapset tietävät mediasta?

Tuloksista nousi esille, että media on suuressa roolissa lapsen elämässä. Medialaitteiden runsaus kotona antoi lapselle mahdollisuuden käyttää mediaa jo varhaisessa iässä. Vanhempien median käyttö herätti tutkimuksessa huomiota – lapset kertoivat omien kokemustensa pohjalta vanhempien viettävän enemmän aikaa medialaitteiden kanssa. Tämän lapset kokivat menetettynä aikana vanhempien kanssa. Tuloksista kävi ilmi, että monet vanhemmat suojelivat lapsiaan seuraamalla mitä lapset medialaitteilta katselevat.

Avainsanat: lapsi, media, sadutus, mediakasvatus, laadullinen tutkimus, varhaiskasvatus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree Programme in Social Services

Specialisation: Bachelor of Social Services

Author: Janina Saariaho

Title of thesis: How Media Appears in an Under School Aged Child's Everyday Life

Supervisor: Helena Järvi

Year: 2016

Number of pages: 80

Number of appendices: 3

The aim of this study was to find out how, and to what extent, media appears in under school aged children's everyday life. The theoretical framework of this study handled media literacy and its appearance in kindergartens, as well as clarified how present the media is in a child's life. The target of the study was to provide information for early childhood educators about the media children use, and how to protect the child from the harmful media. In addition, the purpose was to bring the concept of media literacy to the knowledge of early childhood educators and how they could use it as an asset in early childhood education. The study focused more on the effect of the digital media in the child's everyday life than on the effect of the printed media.

The focus group of the study was 18 4- to 6-year-old children from a single kindergarten. The research method was the qualitative research, and the data of the study was collected by observation, theme interview and story crafting. The results of the study were analysed by content analysis using data triangulation as help.

The themes of the study were the child's media environment, how the media appears in a child's life, what kind of effect parents' media usage has on a child, how parents restrict their child's use of the media, and what children know about the media. The research questions were: How does the media appear in a child's everyday life? What kind of media do children use? What kind of effects does the media have on a child? How do parents restrict children's media use? What do children know about media?

The results showed that the media has a huge role in a child's life. The huge amount of media devices provides children an opportunity to use media already at an early age. The use of the media by parents caught a lot of attention – children reported their own experiences that parents spend more time on media devices, which gave the children a feeling of a lost time with parents. The results indicate that many parents protected their children by keeping an eye on what the children watched on the media devices.

Keywords: child, media, story crafting method, media literacy, qualitative research, early childhood education

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluettelo.....	6
1 JOHDANTO.....	7
2 TUTKIMUSONGELMA.....	9
2.1 Tutkimuksen kohderyhmä.....	9
2.2 Idea ja tavoitteet.....	9
2.3 Tutkimuskysymykset.....	11
3 MEDIA.....	12
3.1 Välineet.....	13
3.2 Sisällöt.....	14
3.3 Brändit.....	15
4 LAPSI JA MEDIA.....	17
4.1 Lapsen mediaympäristö.....	17
4.2 Median vaikutus lapseen.....	18
5 MEDIKASVATUS.....	26
5.1 Mediakasvatus.....	26
5.2 MEKU – Mediakasvatus- ja kuvaohjelmayksikkö.....	28
5.3 Ikäsymboleiden merkitys.....	28
6 MEDIKASVATUS VARHAISKASVATUKSESSA.....	32
6.1 Mediakasvatus varhaiskasvatussuunnitelmissa.....	33
6.2 Varhaiskasvatuksessa hyödynnettävät menetelmät.....	35
7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	38
7.1 Laadullinen tutkimusmenetelmä.....	38
7.2 Sadutus.....	39
7.2.1 Sadutuksen eteneminen.....	40
7.3 Teemahaastattelu.....	41
7.3.1 Haastattelun eteneminen.....	43

7.4 Havainnointi	44
7.5 Analyysimenetelmä	45
7.6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	46
8 TUTKIMUSTULOKSET	49
8.1 Lapsen mediaympäristö	49
8.2 Lapsen media käytännössä	52
8.3 Median vaikutukset lapseen	56
8.4 Miten vanhemmat rajoittavat ja ohjaavat lapsen median käyttöä?	59
8.5 Mitä lapset tietävät mediasta?	61
9 TULOSTEN YHTEENVETO JA TARKASTELU	64
10 POHDINTA	70
LÄHTEET	72
LIITTEET	80

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuva 1. "Tässä on se Olof ja Elsalla on tää hieno viitta. Kristofferilla on pinkit hiukset ja sit on vielä Anna."	23
Kuva 2. "Siinä on talvi ja prinsessat on mennyt rakentamaan lumiukon ja leikkii siellä ulkona"	24
Kuva 3. "Prinssi käy hakee sen prinsessan pois sieltä tornista."	25
Kuva 4. Elokuviin, televisio-ohjelmien ja digitaalisten pelien ikäraja- ja sisältösymbolit.	29
Kuva 5. "Prinsessa Auroran linna"	55

1 JOHDANTO

Tutkimuksen tavoitteena on tuoda esille mediakasvatuksen käsitettä varhaiskasvattajille sekä selvittää, kuinka media näkyy alle kouluikäisen lapsen arjessa. Tutkimuksen teoriaosuudessa käsitelen sitä, kuinka mediakasvatus on käytössä päiväkohteissa, millaisia menetelmiä mediakasvatuksessa käytetään sekä kuinka sitä voitaisiin ottaa yhä enemmän käyttöön. Mediakasvatus jakaa mielipiteitä niin vanhempien kuin kasvattajien kesken. Jotkut kasvattajat tai vanhemmat eivät suostu käyttämään mediakasvatusta menetelmänä lainkaan perustellen, ettei pienten lasten tulisi vielä käyttää mediaa. Jotkut taas saattavat ylpeillä sillä, ettei heidän varhaiskasvatustyksikössään ole mediakasvatusta (Nykänen 2015).

Tutkimuksessa haluan tuoda esille median sekä monipuolisen että hyödyllisen tarjonnan, mutta toisaalta myös nostaa esiin sen tuomia varjopuolia. Median avulla on mahdollista saada tieto kulkemaan vaivattomasti osapuolelta toiselle, mikä helpottaa arkipäiväisiä askareitamme. Median eri muotoja voidaan soveltaa päivähoidon arjessa esimerkiksi kirjojen, videoiden ja musiikin avulla. Lasten kanssa voidaan tehdä mediaesityksinä pienimuotoisia elokuvia, valokuvia tai sarjakuvia (Niinistö & Ruhala 2006, 14). Teoriaosuudessa käyn läpi mediaa ja sen monipuolisuutta. Käsitelen median eri välineitä ja muotoja sekä kuinka näitä voidaan hyödyntää lapsen arjessa. Välineiden lisäksi tuon esille median välineiden tuottamia sisältöjä sekä niiden vaikutuksia lapseen, niin positiivisesti kuin negatiivisesti vaikuttavia asioita. Teoriassa tuodaan esille minkälaisia haittavaikutuksia sopimattoman mediasisällön näkemisestä voi lapselle olla. Tärkeänä pidin myös tuoda esimerkkejä, kuinka lapsille sopivaa mediasisältöä voidaan hyödyntää varhaiskasvatuksessa, että pystyttäisiin parantamaan lapsen medialukutaitoja.

Teoriassa tarkastelen laajemmin käsitettä mediakasvatus. Mitä mediakasvatus käytännössä on, kuinka sitä voidaan toteuttaa ja missä sitä toteutetaan. Tarkoituksena on tuoda esille, kuinka mediakasvatus ilmenee varhaiskasvatuksessa sekä miten sitä voitaisiin ottaa laajempaan käyttöön. Kun mediakasvatus arkipäiväistyy, olemme jatkuvasti etenemässä kohti turvallisempaa mediaympäristöä lapsille, nuorille kuin myös aikuisille.

Tutkimusmenetelmäksi opinnäytetyöhön valikoitui kvalitatiivinen, eli laadullinen tutkimusmenetelmä. Laadullisen tutkimusmenetelmän valitsin, koska halusin tutkia ilmiötä laajemmin tekemättä kuitenkaan yleistyksiä. Tutkimus toteutettiin vain yhteen päiväkotiin, joten tutkimustulokset eivät ole yleistettävissä muihin päivähoidon yksikköihin. Tutkimusaineistoa keräsin saduttamalla, havainnoimalla sekä teemahaastattelun avulla. Aineistotriangulaation avulla pyrin saamaan luotettavampia vastauksia tutkimustani varten. Sadutus, havainnointi ja teemahaastattelu tuovat lapsen kokemuksia, mielipiteitä ja tunteita tutkittavaa ilmiötä kohtaan paremmin esille kuin ainoastaan haastattelun pohjalta kerätyillä tuloksilla. Tutkimushenkilöiden ollessa lapsia, tulee ottaa huomioon lapsen erityispiirteet tutkimushenkilönä sekä lapsen mielikuvitus.

Teemahaastattelulla sain ilmiötä tutkittua paremmin avoimien kysymyksien avulla ja kysymysten ollessa avoimia, pystyin esittämään tarkentavia kysymyksiä aiheeseen liittyen. Sadutuksia varten oli varattuna rauhallinen huone, jossa toteutin sadutuksen sekä haastattelun kahden kesken haastateltavan kanssa. Havainnoinnille aikaa kertyi yhteensä seitsemän viikkoa, jonka aikana sain kattavan aineiston tutkimusaihetani varten. Analyysimenetelmänä toimi sisällönanalyysi, jota varten litteroin äänimuodoissa olevat haastattelut ja sadutukset teksteiksi. Havainnoinnit kirjoitin sitä mukaan ylös, kun jotakin havainnoitavaa tuli esille.

Aineistojen muuttamisen jälkeen alkoi tutkimustulosten yhteenveto, jonka perusteella kirjoitin teemojeni mukaisesti tulokset tutkimuksen analyysia varten. Tutkimuksen pääteemoja oli viisi; lapsen mediaympäristö, miten media näkyy lapsen elämässä, vanhempien median käytön vaikutus lapseen, miten vanhemmat rajoittavat lasten median käyttöä ja mitä lapset tietävät mediasta. Näiden viiden teeman kautta lähdin avaamaan tutkimustuloksia. Tutkimuskysymyksinä olivat: Kuinka media näytetään lapsen arjessa? Millaista mediaa lapset käyttävät? Millaisia vaikutuksia medialla on lapseen? Miten vanhemmat rajoittavat lasten median käyttöä? Mitä lapset tietävät mediasta?

2 TUTKIMUSONGELMA

2.1 Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimus toteutettiin eräessä yksittäisessä varhaiskasvatuksen yksikössä. Yksikön nimeä tai paikkakuntaa ei tulla julkaisemaan opinnäytetyössä tutkimusluvan myöntäneen varhaiskasvatusjohtajan pyynnöstä. Tutkimuskohde salattiin sen vuoksi, että siihen osallistuneita lapsia ei pystyttäisi tunnistamaan. Kaikki tutkimuksessa esiintyvät lasten nimet ovat muutettuja. Kohderyhmänä tutkimuksessa olivat 4 – 6-vuotiaat yksittäisen päiväkodin lapset. Lapsia tutkimukseen otettiin mukaan 18, joilta kerättiin tietoa saduttamalla, haastattelemalla sekä havainnoimalla.

2.2 Idea ja tavoitteet

Tutkimuksen alkuperäisenä aiheena oli tuottaa opas mediakasvatuksesta varhaiskasvatuksen henkilökunnan käyttöön. Aineistoa kertyi analysoitavaksi kuitenkin niin paljon, että jouduin luopumaan opasideasta. Tutkimuksen aihe oli sen sijaan selvä alusta alkaen. Mediakasvatus ja median käyttö sekä lapsilla että vanhemmilla on hyvin ajankohtainen puheenaihe tällä hetkellä. Uutisissa on isoissa otsikoissa kuinka lasten liikunnan määrä on vähentynyt ja ruutuaika lisääntynyt sekä kuinka vanhempien älypuhelimien käyttö vaikuttaa lapsen puheen kehittymiseen.

Etenkin kouluikäisten lasten ruutuaika on lisääntynyt ja liikunnan määrä vähentynyt. Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa tutkimuksen mukaan (Aira, Hämylä, Kannas ym. 2015, 13-20). Eerik Mantere ja Sanna Raudaskosken (2015, 205-206) mukaan vuorovaikutuksella on tietty moraalinen koodisto, jota älypuhelimien käyttö haastaa. Älypuhelimien käyttö hankaloittaa vuorovaikutusta, tehden siitä epäselvää. Lapselle vanhempiensa kanssa käyty vuorovaikutus on tärkeää kehitykselle, joten älypuhelimien käyttö on suuri haaste nykyaikana. Varhaiskasvattajien sosiaalisen median foorumeita selatessani olen huomoinut sen, kuinka jotkut varhaiskasvattajat ovat täysin tietämättömiä siitä, mitä mediakasvatus on. Tästä sain

aiheen lähteä tutkimaan median näkyvyyttä lasten elämässä sekä mediakasvatuksen näkyvyyttä varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena olikin tuoda mediakasvatusta käsitteenä paremmin esille varhaiskasvattajien keskuuteen.

Median näkyvyyden tutkiminen lapsen arjessa on tärkeää, koska niin varhaiskasvattajien kuin vanhempien olisi hyvä tietää kuinka paljon lapsi todellisuudessa altistuu median haittavaikutuksille. Lapsi saattaa olla mukana katsomassa iltautuisia vanhempien kanssa ja ruutuun tulee näkyville kuva sota-alueesta ja haavoittuneista ihmisistä. Radiossa pyörii monesti K-18 kategoriaan lukeutuvia mainoksia ja lehdissä vähissä vaatteissa olevia julkkiksia. Onko tällaisen materiaalin näkeminen tai kuuleminen lapselle hyväksi?

Tutkimuksen tarkoitus on lähteä selvittämään sitä, kuinka media näkyy lapsen arjessa sekä miten lasta pystyttäisiin suojelemaan median haitallisilta sisällöiltä. Tutkimuksen avulla tuodaan esille, millaisia menetelmiä ja sisältöjä voitaisiin käyttää hyödyksi lapsen kasvua ja kehitystä edesauttamaan. Ideana on tuoda päiväkodin henkilökunnalle tietoa mediakasvatuksen käsitteestä ja siitä, mitä se oikeasti on. Tutkimuksessa tuon esille erilaisia mediakasvatuksen menetelmiä joita voitaisiin hyödyntää varhaiskasvatuksessa.

Nykypäivänä totuus on, että medialle altistumiselta ei yksinkertaisesti voi välttyä. Median muotoja on monia, mutta kaikki median muodot eivät ole vaaraksi lapsen kehitykselle, kun tietopohja oikein toimimiselle on kunnossa. Mediakasvatuksen tavoitteena on saada vanhempia ja kasvattajia, kuin myös lapsia ja nuoria, ymmärtämään oikeanlainen median käyttö ja ottaa se osaksi arkipäivää. Kun ikärajamerkintöjä ja symboleita ohjelmissa ja peleissä osataan tulkita oikein, pienenee riski haitallisen sisällön näkemisestä

Tutkimuksessa tuodaan esille, kuinka tärkeässä asemassa media on lapsille tällä hetkellä. Varhaiskasvattajien tulisi tietää, millaista on tämän hetken medianäkyvyys lapsen arjessa. Tutkimukseen valikoituneella päiväkodilla ei vielä tällä hetkellä ole mediakasvatusta käytössä, mutta kiinnostusta mediakasvatukseen löytyy. Tutkimuksella pyritään samalla avaamaan mediakasvatusta henkilökunnalle sekä näyt-

tämään, kuinka media todellisuudessa näyttäytyy lapsen arjessa. Sadutuksen yhteydessä tehtyjen piirustusten myötä voitiin todeta median olevan hyvin näkyvillä lapsen arjessa. (Kuva 1., Kuva 2., Kuva 3.)

2.3 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymyksinä oli viisi pääkysymystä. Kysymykset muotoutuivat ajan myötä ja idean kehittyessä. Nämä viisi kysymystä ovat opinnäytetyön tutkimusongelman kannalta hyvin tärkeitä kysymyksiä, jotta voisin lähteä selvittämään valitsemaani tutkimusongelmaa. Nämä tutkimuskysymykset ovat:

1. Kuinka media näyttäytyy lapsen arjessa?
2. Millaista mediaa lapset käyttävät?
3. Millaisia vaikutuksia vanhempien mediankäytöllä on lapseen?
4. Miten vanhemmat rajoittavat lasten median käyttöä?
5. Mitä lapset tietävät mediasta?

Kysymysten kautta tutkimukseen suunniteltiin teemahaastatteluun kysymykset, joilla saataisiin vastaus pääkysymyksiin. Pääteemoja oli viisi; lapsen mediaympäristö, miten media näkyy lapsen elämässä, vanhempien median käytön vaikutus lapseen, miten vanhemmat rajoittavat lasten median käyttöä sekä mitä lapset tietävät mediasta. Teemahaastattelussa pääkysymyksinä olivat mitä lapsi tekee kotona, mitä kotoa löytyy, miten vanhemmat käyttävät mediaa ja mitä media on. Näiden pääkysymysten avulla pystyin kysymään alakysymyksiä, jotka muotoutuivat sen mukaisesti, kun lapsi kysymyksiin vastasi. Pääpiirteittäin alakysymykset pysyivät johdonmukaisesti samanlaisina, mutta eri tavalla ilmaistuna.

3 MEDIA

Mediaan näkee päivittäin eri muodoissa. Median ajatellaan usein olevan ainoastaan sosiaaliseen mediaan linkittyvää, vaikka todellisuudessa media on muutakin kuin elektroniikkaa. Medialle on olemassa myös toinen pidempi nimi, joukkotiedotusväline. Joukkotiedotusvälineet käsittävät sisälleen television, elokuvat, radion, lehdet, kirjat sekä internetin. Median käsitteellä tarkoitetaan viestimisen ja viestien vastaanottamisen mahdollistavia välineitä. Tähän kuuluvat myös sen tarjoamat sisällöt ja käytänteet, jotka syntyvät näiden välineiden ympärille. (Niinistö & Ruhala 2006, 8.) Työssä sanalla media viitataan yleisesti median välineisiin sekä niiden tarjoamaan sisältöön, jos ei toisin mainita.

Digitaalisen median viestinnän peruselementit ovat teksti, valokuva, grafiikka, video, animaatio, äänitehosteet ja musiikki. Nämä elementit voivat olla yksittäisiä, omia erillisiä tiedostoja. Useimmiten digitaalisen viestinnän elementtejä yhdistellään, ja se ilmenee esimerkiksi nettisivuina tai multimediaohjelmina. (Keränen, Lamberg & Penttinen 2005, 4.)

Media on laaja käsite, jota ei voida tiivistää kattavasti yhteen lauseeseen. Mediasanoja ilmaantuu jatkuvasti suomen kieleen. Käsitteenä media ei ole kovinkaan vanha Suomessa, vaan se saapui ammattisanastoon 1970-luvulla sekä yleiseen käyttöön 1980-luvulla. Viime vuosikymmenien median digitalisaatio, eli mediaviestien tekninen muuttuminen on synnyttänyt monia uusia käsitteitä. Nämä käsitteet eivät ole ainoastaan ammatilliseen sanastoon sopivia, vaan ne ovat adaptoituneet nopeasti puhekieleen. Digitaalisen median myötä sosiaaliseen mediaan kuuluvat sanat kuten chattaaminen, irkkaaminen, bloggaaminen ja twiittaaminen ovat iso osa nykypäivän puhekieltä. (Kortti 2016, 14.)

Media tarjoaa mahdollisuuden kommunikoida eri kanavien kautta maailman kanssa epäsuorasti. Tämä antaa medialle mahdollisuuden sekaantua käsityksemme maailmasta. Media tarjoaa erilaisia versioita maailmasta sen sijaan, että se antaisi meille mahdollisuuden tarkastella sitä suoraan. (Buckingham 2003, 3.) Tämän vuoksi on tärkeää seurata, millaista mediasisältöä lapset seuraavat. Uutisissa nähty aineisto voi muuttaa lapsen käsitystä maailmasta – nähdessään pahoja ihmisiä uutisista, voi lapsi alkaa ajattelemaan kaikkien ihmisten olevan pahoja.

3.1 Välineet

Sosiaalinen media altistaa lapset varhain median vaikutuksille. Facebook, Twitter, Instagram, WhatsApp ja Snapchat ovat suosittuja sosiaalisen median vuorovaikutusmuotoja, johon lisätään omia muistoja sekä tärkeitä tapahtumia ja kommunikoidaan valokuvien ja tekstin muodossa. Jo vastasyntynyt vauva altistuu sosiaaliselle medialle, kun vanhemmat julkaisevat kuvan uudesta perheenjäsenestä Facebookiin. Valokuvat pysyvät internetissä monia vuosia, eikä lapsilla ole valinnanvaraa siitä, haluavatko kuvan julkaistuksi vai ei. Vanhempien mielestä hauska kuva rakkaasta omasta lapsesta juoksentelemassa ”nakupellenä”, saattaa tulla vastaan myöhemmin kiusallisena muistona lapselle tämän ollessa teini-ikäinen. Kun katsotaan sosiaalista mediaa mediakasvatuksen näkökulmasta, antaa sosiaalinen media mahdollisuuden tulla nähdyksi ja kuulluksi sensuroimatta (Wuorisalo 2010, 95-96). Sosiaalisen median kautta ihmiset voivat tuoda paremmin omia mielipiteitänsä esille, koska on helpompi kirjoittaa omat ajatuksensa tuntemattomana. Se antaa mahdollisuuden olla aktiivinen viestijä sekä sisällöntuottaja, eikä ainoastaan vastaanottaja (Mustonen 2010, 27).

Kirjat ja lehdet, eli painetut sanat, ovat yksi osa median muotoja. Media käsittää sisälleen kaiken oppikirjoista satukirjoihin ja aikakauslehdistä sanomalehtiin. Lapsille kirjoitettu media tulee tutuksi katselukirjojen, pehmokirjojen ja kuvakirjojen kautta yksin tai aikuisen kanssa luettuna (Ruhala, Ritokoski & Niinistö 2008, 30). Media on siis suuri osa arkipäiväämme. Koulussa opetellaan kirjojen kautta lukemaan sekä opetellaan muita uusia asioita. Sanomalehdistä luemme päivän tuoreimmat uutiset ja aikakauslehtiä luemme, kun haluamme esimerkiksi rentoutua työpäivän päätteeksi. Kirjoja lukemalla pääsemme pakenemaan todellisuutta hetkeksi ja lapsille kirjoja lukiessa edesautamme heidän puhe- ja lukutaitonsa kehitystä.

Televisio, radio ja pelit ovat osa digitaalista mediaa, ja niiden läsnäolo lapsen elämässä on väistämätöntä. Radiota kuunnellaan automatkalla, televisiosta saatetaan katsoa lastenohjelmia aamulla ennen päivähoitoon menoa ja pelejä pelata kotiin tullessa tai sadepäivinä. Televisio antaa mahdollisuuden kehittää omaa mielikuviutusta. Opettavaiset lastenohjelmat auttavat lapsia erottamaan oikean ja väärän toisistaan tai esimerkiksi opettavat lapselle mieluisalla tavalla esimerkiksi vieraita kieliä.

Pelit astuvat lasten ja vanhempien arkeen viimeistään kerhoissa tai alaluokilla, ”mulle kans, kun muillakin on” – ajattelumallin kautta (Kangas 2007, 49). Nykyään lapset saattavat syrjiä toista, jos tällä ei ole oikeanlaista älypuhelinta johon saa trendikkäimmät pelit. Pelit astuvat lasten elämään vuosi vuodelta varhemmin – kolmevuotiaatkin käyttävät puhelinta jo hyvin taitavasti ja saavat esimerkiksi oikean pelin käynnistettyä.

Digitaalisten pelien muotoja ovat seurapelit, visailut, internetissä pelattavat pelit, ryhmäpelit, kännykkäpelit sekä tietokone- ja konsolipelit. Lapsen pelimaailma painottuu hyvin paljon kotiympäristöön sekä älypuhelimeen. Pelaaminen luo lapselle tunteen ryhmään kuulumisesta sekä antaa tilaisuuden rakentaa omaa rooliaan internetin peleissä. (Kangas 2007, 53.)

3.2 Sisällöt

Media ei ole ainoastaan teknisiä laitteita, vaan siihen kuuluvat useammat viestinnän välineiden sisällöt, kuten sisällöt joita kirjat, sanomalehdet, pelit, kuvat, uutiset ja mainokset tuovat esille. Median sisällöillä tarkoitetaan kaikkea sellaista materiaalia jota median välineillä pystytään tuottamaan. Median positiivisten sisältöjen lisäksi, löytyy sieltä myös lapsille haitallisia sisältöjä sekä materiaaleja. Lasta tulee suojella haitalliselta sisällöltä ja materiaalilta, jolloin mediakasvatuksen avulla voidaan kehittää lapselle kyky suojautua. (Noin kymmenen työkalua 2006.)

Median avulla viestitetään ja vastaanotetaan viestejä, sisältöjä sekä käytänteitä (Niinistö & Ruhala 2006, 8-9). Sanomalehtien ja TV-uutisten avulla tieto tavoittaa hetkessä miljoonia ihmisiä, niin aikuisia kuin lapsiakin. Kaikki uutiset, joita kyseisissä median välineissä näytetään, eivät kuitenkaan ole kaikille sopivia. Lapsi voi järkyttyä TV-uutisissa näytettävästä kuvamateriaalista sota-alueelta, jossa räjähdykset ja tulitukset vauhdittavat menoa. Vaikka television ruudulta nähty sota olisi kaukana lapsen asuinpaikasta, saattaa lapsi silti alkaa pelkäämään sotaa (Lahikainen 2015, 31).

Sosiaaliseen mediaan kytköksissä olevaan ja suuressa suosiossa pyörivästä YouTubesta käyttäjä saa etsiä haluamiansa videoita. Alle kouluikäiset lapset selaavat

videoita YouTuben kautta ilman vanhempiaan. Vanhemmat voivat toki laittaa lapselle videon pyörimään, mutta videon pystyy helposti vaihtamaan – ihan vain siirtymällä vahingossa väärällä painalluksella muualle. Yhtenä median välineenä YouTube on hyödyllinen median muoto, josta pystytään kuuntelemaan lastenlauluja sekä katsomaan lempilastenohjelmia. Suurena ongelmana YouTuben kanssa on se, etteivät kaikki sieltä löytyvät videot ole sopivia lapsille. Lapsi voi katsoa harmittomia lastenohjelmia, mutta päätyä täysin sopimattomien videoiden äärelle. Tällaisissa tapauksissa on mahdollista suojella lasta haitalliselta medialta laittamalla asetuksista suodatin päälle, jonka avulla pystytään sulkemaan lapselle haitalliset videot. (Agarwal 2012.)

3.3 Brändit

Ihmisen mielikuvat ja tiedot jostakin asiasta luovat brändin. Brändi voi olla muun muassa tuote, palvelu, yritys, ihminen, tapahtuma tai aivan mikä tahansa asia. Asiakkaat tekevät useimmiten päätöksiään brändin mukaisesti ja on tärkeää muistaa brändin olevan aina totta vaikka brändi ei sisällöltään vastaisi yrityksen mukaista tuotetta. Brändi muotoutuu asiakkaiden mielessä, jolloin organisaation toiminta, tekeminen ja tekemättä jättäminen vaikuttavat siihen millainen brändistä muodostuu. (Ahto, Kahri, Kahri ym. 2016, 37-38.)

Brändit syntyvät yrityksen ja sen tuotteiden arvosta ja merkityksellisyydestä. Kuluttajat luovat itselleen tietynlaisen kuvan tuotteesta ja yrityksestä, jonka seurauksena syntyy brändi. (Villanen 2016, 86.) Lyhyesti sanottuna brändillä tarkoitetaan tavaramerkille muodostunutta positiivista mainetta, joka muodostuu brändin nimen tai logon tunnettavuudesta. Brändi on osa tuotteen sisältöä ja identiteettiä, ikään kuin tuotteen yhteenveto. (Brändi, [Viitattu 17.10.2016].)

Lähdettäessä tarkastelemaan median välineitä, kuuluvat monet lelutkin osaksi mediaa. Tällaisia leluja ovat esimerkiksi peleistä, elokuvista tai kirjoista muodostuneet oheistuotteet, kuten Pokémon-kortit ja Peppi-pehmolelut. Yleistä on, että televisio-ohjelmien tutut hahmot mainostavat oheistuotteita. (Mediakasvatus kuuluu kuvaan 2013, 6). Mediajohdannaiset brändit ovat yleisiä ja helposti myyviä. Kun televisio-

ohjelma saa suuren suosion lasten keskuudessa, on helppo lähteä luomaan ohjelman ympärille brändiä, joka vetoaa asiakaskuntaansa.

Lastenohjelmista tutut hahmot ovat myös eksyneet osaksi ruokatuotteiden mainontaan. Esimerkkinä voisi mainita Frozen-elokuvan murot ja Muumien karkkirasiat. Molemmat ohjelmat ovat olleet hyvin suosittuja ja ovat vielä tänä päivänäkin, joka edesauttaa kehittämään uusia mediajohdannaisia tuotteita jo myyvälle brändille. Yksi tällainen brändi on Pokémon, joka on ollut vuosikymmeniä yksi suosituimmista mediajohdannaisista brändeistä. Kesällä 2016 julkaistiin Pokémon GO-peli, joka sai suurta uutishuomiota ja medianäkyvyyttä jo ennen julkaisua.

4 LAPSI JA MEDIA

Tässä pääluvussa käsittelen lapsen mediaympäristöä sekä median vaikutusta lapseen. Mediaympäristöllä tarkoitan lasta ympäröiviä medialaitteita ja niiden sisältöä. Lapseen vaikuttavalla medialla taas tarkoitan median välineitä sekä niiden tuottamaa sisältöä, jotka vaikuttavat lapseen.

4.1 Lapsen mediaympäristö

Media on tärkeässä asemassa lapsuudessa, jolloin medialähtöiset leikit, sisällöt, tarinat ja osallisuuden mahdollisuudet ovat osana lapsen kasvuympäristöä. Mediaympäristö auttaa lasta rakentamaan identiteettiä ja maailmankuvaa, sekä auttaa lasta oppimaan ja kasvamaan. (Hyvä medialukutaito 2013.) Lapsille suunnattua media-materiaalia on paljon, kuten lastenkirjoja, digitaalisia pelejä sekä lastenohjelmia ja lastenelokuvia. Tietokoneelta voi etsiä paljon lapsille suunnattua mediaa, esimerkiksi televisiossa esitettävän Pikku Kakkosen sivuilta löytyy paljon lapsille suunnattuja pelejä, sekä ohjelmaa voi katsella tietokoneen kautta.

Nykyään vauvat ja pikkulapset altistuvat digitaaliselle medialle entistä enemmän ja jo alle 3-vuotiaat lapset viettävät viikoittain enemmän aikaa tietokoneiden, videopelien ja puhelimien äärellä. Medialaitteiden ääressä vietetty aika kasvaa samalla, kun lapsi kasvaa. (Young children consuming 2016.) Hollowayn, Greenin ja Livingstonen Zero to Eight (2013) tutkimuksessa selvitettiin pienten lasten internetin käyttöä. Tutkimuksen mukaan Britanniassa 87 prosenttia 5 – 7-vuotiaista lapsista käyttää internetiä tietokoneen, tablettitietokoneen tai älypuhelimien kautta. Saksassa 21 prosenttia 6 – 7-vuotiaista käyttää tutkimuksen mukaan edes harvoin internetiä. Suomessa 64 prosenttia 7-vuotiaista käyttää internetiä, kun taas Ruotsissa 3 – 4-vuotiaista jo 70 prosenttia käyttää internetiä silloin tällöin. Tutkimus tuo ilmi, että Hollannissa 78 prosenttia alle kouluikäisistä viettää aikaansa verkossa ja Norjassa puolestaan 58 prosenttia. Itävallassa taas lähes puolet 3 – 6-vuotiaista käyttävät säännöllisesti internetiä. (Holloway, Green, Livingstone 2013, 8.)

Hapon, Pekkalan ja Pääjärven Lapsiperheiden mediakyselyssä (2012, 10-11) nousi esille samanlaisia löydöksiä kuin vuotta myöhemmin tehdyssä Zero to Eight (2013)

tutkimuksessa. Lapsiperheiden mediakyselyssä selvitettiin 0 – 12-vuotiaiden vanhemmilta millaisia mediavälineitä lapsiperheiden kotoa löytyi. Kyselyyn vastanneista 99 prosenttia kertoi kotoa löytyvän tietokoneen ja internetyhteyden. Vastaajista 95 prosentilla oli televisio ja 96 prosentilla katseluväline kuvatalleille. Pelikonsoli kotoa löytyi 70 prosentilla lapsiperheistä. Kyselyssä selvisi, että yleisin mediankäytön muoto 0 – 12-vuotiaiden lasten kanssa oli kirjat tai lehdet. Lähes kaikille lapsille luettiin viikoittain tai useammin tai vähintään kuukausittain. Lukemisen jälkeen yleisin mediankäytön muoto oli televisio-ohjelmien, elokuvien ja kuvatalleiden katsominen. 4 – 6-vuotiaiden vanhemmat kertoivat lastensa katsovan kuukausittain tai useammin kuvaohjelmia. Kaikkien ikäryhmien kesken tavallisinta oli katsella televisiota vähintään kuutena päivänä viikossa. (Happo ym. 2012, 10-11.)

Lapsiperheiden mediakyselyn yhteenvedossa ja johtopäätöksissä tuotiin esille, että digitaaliset pelit ovat yleistyneet verrattuna aiempiin lasten mediankäytön tutkimuksiin. Etenkin 4 – 6-vuotiaista lapsista kahdeksan kymmenestä pelasi pelejä vähintään kuukausittain ja yli puolet lapsista joka viikko. Alle 10-vuotiailta kännykän omistavilta lapsilta löytyi älypuhelimestaan internetyhteys. Myös yhä useammat alle 4-vuotiaat ovat olleet mukana tilanteissa, joissa vanhemmat ovat käyttäneet mediaa omia tarkoituksiaan varten. Kaikista pienimpien lasten vanhemmat kertoivat olevansa sitä mieltä, ettei heillä ollut tarvetta saada ohjeistusta lapsen turvallisesta mediankäytöstä. (Happo ym. 2012, 10-11.)

4.2 Median vaikutus lapseen

Tässä alaluvussa mediaksi käsitetään sen välineet sekä välineiden tuottama sisältö, jolla on jonkinlaista vaikutusta lapseen. Jo ensimmäisen elinvuoden aikana lapset oppivat hyödyntämään ja käyttämään heitä ympäröivää teknologiaa. Tämä teknologia on sitä, mitä ihminen on luonut helpottaakseen omaa elämäänsä ja tuomaan nautintoa ja iloa. Teknologialle on monia määritelmiä ja seuraava määritelmä on useiden asiantuntijoiden näkökohtien yhdistelmä. Teknologia on kaikille elämän alueille sijoittuvaa toimintaa, joka auttaa ihmisiä kehittämään ja käyttämään työkaluja, koneita, materiaaleja, järjestelmiä, prosesseja ja tekniikoita, jotta voitaisiin ratkaista

ongelmia sekä toimia tavoitteiden, tarpeiden ja toiveiden suuntaisesti. (Turja 2011, 196.)

Yhä useammin alle kouluikäisetkin lapset altistuvat median haittavaikutuksille, mutta mediasta on myös hyötyä lapsen kehitykselle. Lahikainen, Pennonen ja Valkonen (2005, 54) kertoivat, että vanhempien elämäntahti kiihtyy jatkuvasti. Tämän seurauksena mediasta tulee korvaava tekijä lapsen ajankulua helpottamaan. Heidän mielipiteensä seuraa hyvin myöskin nykyaikaan, jolloin media on enemmän lapsen ajankulua helpottava väline. Yhä nuoremmat lapset osaavat käyttää älypuhelimia, joskus jopa paremmin kuin omat vanhemmat. Lapset osaavat ottaa kuvia älypuhelimien kameralla ja avata pelisovelluksia, joilla kuluttavat aikaansa.

1960-70-luvuilla tutkittiin televisionkatselun ja aggressiivisen käytöksen yhteyksiä. Tutkimuksessa todettiin, että väkivaltaisten ohjelmien katselu lisäsi väkivaltaa. Tuohon aikaan lapsen suhdetta televisioon tarkasteltiin psykologisen kehitysvaiheen perusteella. Tuolloin tutkimus julisti television katselun väkivallan kouluksi ja niin sanotusti ”töpselihuumeeksi”, mutta myöhemmin nämä tutkimustulokset ovat saaneet laajalti kritiikkiä. Tutkimustuloksia on uudelleen tutkittu ja testattu, kun ajankohtainen tutkimustieto on karttunut. (Lahikainen ym. 2005, 56.)

Televisiotutkimukseen alkoi vaikuttamaan kontekstuaalinen teoria 1980-luvulla, jonka mukaan nähty kuvamateriaali ei vaikuta kaikkiin samalla tavalla, vaan katsomiskonteksti ja persoonallisuus määrittelevät, kuinka katsoja tulkitsee näkemänsä. Tämä osaamista ja tietämistä korostava katsomus on yltänyt lapsiin vasta viime aikoina. Nykyään tutkimukset korostavat tapoja, kuinka lapsi tai nuori katsoo televisiota ja miten he tämän ymmärtävät. Kehitystason sijaan huomio kiinnittyy tapoihin, jolla lapsi voi rakentaa sosiaalisen vuorovaikutukseen tarvittavaa ymmärrystä. (Lahikainen ym. 2005, 56.)

Kuten edellä olevassa kappaleessa mainittiin, ei yhtä lasta järkyttävä kuvamateriaali välttämättä järkytä kaikkia lapsia. Lapset pelkäävät eri asioita, eikä kenenkään pelkoa saisi vähätellä. Muumeja katsoessa yksi lapsi saattaa kovasti pelätä Muumeissa esiintyvää Mörköä tai Haisulia, kun taas toinen pitää näitä hahmoja hauskoina. Jokainen määrittelee itse, miten kokee näkemänsä.

Korhonen (2010, 12-14) kertoo, että media voi vaikuttaa lapsen monenlaisiin ongelmiin. Lapsi saattaa turtua näkemäänsä väkivaltaan ja muuttua passiiviseksi. Varsinkin alle kouluikäisillä on yleistä television katselusta johtuvat pelot, jotka voivat olla hyvin voimakkaita ja muuttua lapsen ajatuksissa todella hallitsevaksi. Esimerkkinä Korhonen kertoo televisiossa näytetyn Ruotsin ulkoministeri Anna Lindhin puukotusta koskevan uutisen. Uutisen nähtyään 6-vuotias tyttö kertoo pelkäävänsä, että joku voisi puukottaa hänetkin kauppakäynnillä. Martsolan ja Mäkelä-Rönholmin (2006, 54-55) selvityksen tulokset tukevat Korhosen toteamusta median, tässä tapauksessa television, vaikutuksesta lapseen. Martsola ja Mäkelä-Rönholm saivat selville, että monella lapsella on paljon mediapelkoja. Yksi heidän selvityksistä kuulosti lähes täysin samalta kuin Korhosen (2010, 13) esimerkki.

Vaikka vanhemmat yrittäisivät kontrolloida lastensa mediankäyttöä näyttämällä lapsille ainoastaan heidän ikä- ja kehitystasoonsa nähden sopivaa materiaalia, lapset tulevat todennäköisesti näkemään tai kuulemaan haitallista media-aineistoa muualta. Radiota kuunnellessa on erittäin vaikeaa arvioida, sopiiko radiossa puhuttu asia lapsen korville vai ei. Usein radiossa soitettu musiikki on lapsen ikätasoa ajatellen sopimatonta, sekä jo päivällä tulevat aikuisten korville tarkoitettut mainokset herättävät lapsissa monia kysymyksiä. Lapset aikuistuvat yhä nopeammin ja lapsuus lyhenee entisestään, kun leikit loppuvat liian varhain. Leikkimistä ja leikkimiskykyjä rajoitetaan, eivätkä television tuomat leikit jätä aina tilaa mielikuvitukselle. (Leikin merkitys lapselle [Viitattu 16.11.2016].)

Sopimatonta materiaalia lapsi saattaa nähdä televisiosta lastenohjelmia katsellessaan mainoskatkoilla. Useimmiten varsinkin aamun lastenohjelmien väliset mainoskatkot on kuitenkin suunniteltu lapsia ajatellen ja suurin osa mainoksista on lasten lelumainoksia. Joskus kuitenkin mainoskatkoilla näytetään illan K-18 elokuvan päätäkää, mikä saattaa olla lapselle hyvinkin traumatisoivaa. Martsola ja Mäkelä-Rönholmin (2006, 59) mukaan pitkäaikainen median vahingollinen käyttäminen aiheuttaa sen, että lapsen tunteet turtuvat, lapsi samaistuu näkemäänsä sekä imeytyy niin sanotusti väkivallan mukaan eli toisin sanoen lapsi mallioppii haitallisesta median sisällöstä.

Martsola ja Mäkelä-Rönholm (2006, 59-60) toteavat, että aggressiivinen lapsi haakeutuu väkivaltaisen median materiaalin pariin, mikä ruokkii kehämäisesti aggression tunteita. Selvityksessään he ovat ottaneet esille suomalaisen psykologin Keijo Tahkokallion mielipiteen, jonka mukaan lapsi on itse väkivalta. Tahkokallion mukaan lapset eivät opi väkivaltaa, vaan innostuvat toistamaan mediassa esille tulleita asenteita ja käyttäytymistapoja. Martsolan ja Mäkelä-Rönholmin (2006) selvityksessä psykologi Vappu Viemerö toteaa väitöskirjassaan aggression lisääntyvän vahvemmin lapsilla, jotka olivat aluksi vähemmän väkivaltaisia. Väkivalta yllätti heidät, jolloin heillä esiintyi enemmän fysiologisia pelkoreaktioita kuin väkivaltaan tottuneemmilla lapsilla.

Pelkästään lapset eivät käytä mediaa väärällä tavalla. Vanhemmilla on yleistynyt viimeaikoina paljon sosiaalisen median käyttö. Sosiaalinen media on läsnä lähes jokaisessa perheessä ja valitettavan usein yhä useamman vanhemman huomio kiinnittyy enemmän sosiaaliseen mediaan kuin vuorovaikutukseen lapsen kanssa. Mantere ja Raudaskoski (2015, 225-226) huomauttavat, että nykyajan lapset oppivat sosiaaliset vuorovaikutustaitonsa nykyisestä ympäristöstä, jossa medialaitteet ovat läsnä jatkuvasti. Medialaitteet asettavat haasteita lapsen kehitystä varten, jossa vanhemman ja lapsen vuorovaikutus on tärkeässä asemassa. Mantere ja Raudaskoski toivat esille, että jos perheen säännöt murtuvat medialaitteiden jatkuvasta läsnäolosta, aiheuttaen vuorovaikutukseen epäselvyyttä, voitaisiin olettaa asian vaikuttavan lapsen kehittyviin sosiaalisiin ja emotionaalisiin taitoihin. (Mantere & Raudaskoski 2015, 225-226.)

Yle uutisoi otsikolla Puhumattomat kolmevuotiaat uusi ilmiö – some varastaa vanhempien ajan (Haapakoski, 6.10.2015), jossa käsitellään puhumattomien pienten lasten arkipäiväistymistä. Uutisessa ilmiö on tullut esille puheterapian ammattilaisten kautta ja yhtenä syynä ammattilaiset pitävät vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen vähentymistä. Artikkelin on haastateltu puheterapeutti Päivi Huuskoa sekä erityisopettaja Eeva-Liisa Ukkosta. Heidän mukaan arjen pienet valinnat vaikuttavat paljon lapsen puheen kehittymiseen. Kauppareissulla lapsen ollessa rattaissa, vanhempi voi tukea lapsen kielellistä kehitystä puhumalla esimerkiksi mitä kaupasta ostetaan tai kertomalla mitä ympärillä tapahtuu. Tärkeänä pidetään myös kirjojen lukemista lapselle. Näin ollen hyödynnettäisiin hyödyllistä mediaa, eli kirjoja, lapsen

kielellistä kehitystä tukiessa ja jätettäisiin niin sanotusti haitallinen sosiaalinen media vähemmälle. (Haapakoski 6.10.2015.)

Aiemmin mainitsemani Pokémon GO – peli on tullut hyvin tutuksi lapsille sekä vanhemmille. Peli ei ole ainoastaan lasten ja nuorten ajanvietteeksi tarkoitettu, vaan myös monet aikuiset ovat uponneet pelin maailmaan. Taloussanomien kertoo 14.07.2016 otsikolla Pokémon GO on aiheuttanut onnettomuuksia Yhdysvalloissa, kuinka pelistä on lyhyen ajan sisällä koitunut haittaa. 28-vuotias kuski onnistui ajamaan päin puuta pelatessaan Pokémon GO – peliä ja 15-vuotias tyttö joutui auton tönäisemäksi, kun oli kävellyt peliä pelatessaan tielle. (Pokémon GO 2016, [Viitattu 29.8.2016].)

Vaikka media antaa paljon mahdollisuuksia, tuo se mukanaan myös ongelmia. Suurena ongelmana on liiallinen uppoutuminen median maailmaan. Lapsi saattaa keskittyä peleihin, televisio-ohjelmiin tai kirjoihin niin paljon, että sosiaaliset suhteet häiriintyvät. Toiseen todellisuuteen pakeneminen on helppoa ja yleistä tilanteissa, jossa lasta on kiusattu. Lapsi lähtee etsimään hyväksyntää vaihtoehtoisesta todellisuudesta. Pokémon GO antaa hyvän esimerkin liiallisen uppoutumisen vaaroista. Puhelimen ruutua tuijotetaan tiukasti, välittämättä siitä mitä ympärillä tapahtuu.

Vaikka edellä mainitussa kappaleessa mediasta sai osittain negatiivisen kuvan, on sillä myöskin hyödyllisiä vaikutuksia. Kirjoja lapselle luettaessa lapsen puheen tuottaminen kehittyy ja lukemaan oppiminen helpottuu, sillä lapsi oppii kielioppia kuulemastaan puheesta (Haapanen 20.11.2012). Televisiosta tulevia opettavaisia ohjelmia katselemalla lapsen empatiakyvyt kehittyvät, samalla tavalla kuin väkivaltaa sisältävät ohjelmat vähentävät empatiakykyä (Väkivaltatutkimus [Viitattu 16.11.2016]). Oikealla tavalla lasta auttaen taataan lapselle onnistunut mediakokemus. Kun mediasta saatava materiaali muokataan lapselle sopivaksi, mahdollisuus median hyödyntämiseen moninkertaistuu.

Nykyajan lapset ovat syntyneet median pariin, eivätkä he välttämättä itse pidä mediaa erityisen merkittävänä. Media on heille osa omaa arkielämää jota käytetään päivittäin, toisinaan suuremmassa ja toisinaan pienemmässä määrässä. Tämän vuoksi olisi tärkeää saada hyödynnettyä mediaa parhaimmalla mahdollisella tavalla lapselle.

Kuva 1. ”Tässä on se Olof ja Elsalla on tää hieno viitta. Kristofferilla on pinkit hiukset ja sit on vielä Anna.” – Miia, 5v.

Medialla on aina ollut suuri vaikutus lapsen leikkimiseen ja leikin kehittymiseen. Lapselle luetaan satuja tai näytetään piirrettyjä, joista hän ottaa tuleviin leikkeihin vaikutteita. Lapset leikkivät roolileikkejä mediasta saamiensa vaikutteiden mukaisesti. Hyvänä esimerkkinä viime aikoina on ollut Disney-elokuva Frozen. Kyseisestä elokuvasta on moni lapsi ottanut mukaan omiin leikkeihinsä päähahmot Annan ja Elsan (Kuva 1.). Tämä todistaa median suuren vaikutuksen lapseen. Lapsi voi omaksua myöskin niin sanotusti pahankin roolimallin, joten on hyvä pitää silmällä millaista media-aineistoa lapselle näytetään.

Edellä mainittu esimerkki Frozen-elokuvasta tukee Mustosen ja Salokosken (2/2007, 41-) toteamusta siitä, että media on keskeinen vaikuttaja lapsen leikeissä. Heidän mielestään medialla on tarjota lapselle ideoita ja aiheita erilaisiin leikkeihin. Mannerheimin Lastensuojeluliiton oppaassa (2012, 10-11) tuetaan Mustosen ja Salokosken toteamusta. MLL:n oppaassa tuodaan ilmi supersankareiden ja muiden fiktiivisten hahmojen vaikutusta mediasisältöjen antamiin virikkeisiin, jotka vauhdittavat lasten leikkejä. Oppaan mukaan medialeikki voi antaa lapselle erilaisia tapoja käsitellä vierasta tai ahdistavaa asiaa.

Media vaikuttaa paljon lapsen ajatteluun ja käyttäytymiseen, esimerkiksi sadut voivat kehittää lapsen ajattelua ja mielikuvitusta paljon. Kun satujen teemat ovat monipuolisia, ne parantavat lapsen keskittymiskykyä. Satujen monipuolisuuden avulla

lapselle ei jää liian yksipuolinen käsitys maailmasta. Useimmissa saduissa naispuoliset henkilöt ovat prinsessoja ja miespuoliset sankareita. Monipuolisuus takaa, etteivät edellä mainitut sukupuoliroolit ala näyttäytyä lapsille luonnollisina. (Kangasmäki & Tuominen 2012, 10.) Prinsessat ja prinssit ovat juurtuneet lapsen maailmaan syvästi ja esiintyvät usein lasten leikeissä ja puheissa (Kuva 2. & Kuva 3.).

Kuva 2. ”Siinä on talvi ja prinsessat on menny rakentamaan lumiukon ja leikkii siellä ulkona” – Tiina, 5v.

Disneyn elokuvissa sukupuoliroolit jakautuvat prinsessoihin ja sankareihin. Kyseisissä elokuvissa kuitenkin myös prinsessa voi olla sadun sankaritar, eikä kaipaa prinssiä pelastamaan häntä. Etenkin Disneyn elokuva *Mulan* toi uuden näkökulman naispuoliseen sankarittareen, joka uhmasi sukupuolirooleja. Useassa Disneyn elokuvassa miespuoliset toimivat sadun sankarina, mutta aiemmin mainitsemissani *Frozen* elokuvassa päähenkilöinä on kaksi sankaritarta jotka pelastavat kuningaskuntansa. Lapset oppivat, ettei aina tarvitse olla vahva sankari tai pelastusta vailla oleva prinsessa pärjätäkseen yhteiskunnassa.

Mediasisältöjen tarjoamat mahdollisuudet antavat lapselle tukea tunne-elämän kehitykseen. Lapsi voi eläytyä, samastua ja nimetä erilaisia tunteita tarinoiden avulla. Sadut näyttävät lapselle malleja, jotka auttavat lasta ilmaisemaan omia tunteitaan. Satuhahmoin samastuessa lapsi alkaa rakentamaan minäkuvaansa eläytymällä erilaisiin hahmoin. Vahvat sankarihahmot tukevat lapsen kehittyvää identiteettiä

samastumalla sankarissa ilmeneviin hyviin ominaisuuksiin. (Kangasmäki & Tuominen 2012, 8.) Mustonen ja Salokoski (2/2007) ovat samaa mieltä Mannerheimin Lastensuojeluliiton oppaan kanssa. He toteavat, että median tarjoamat tunteet opettavat lasta erottelemaan ja harjoittelemaan perustunnetiloja kuten iloa, surua ja pelkoa.

Kuva 3. ”Prinssi käy hakee sen prinsessan pois sieltä tornista.” – Timo, 5v.

Kerroin aiemmin Pokémon GO-pelin haittapuolia, mutta peli ei kuitenkaan ole pahaksi lapsille. Yle uutisoi toukokuussa 2016, kuinka lapsien liikuntasuosituksia on kasvatettu kahdesta tunnista kolmeen tuntiin liikunnan vähenemisen myötä. (Kallunki 2016). Pokémon GO auttaa liikuntasuositusten ylläpitämistä. Suomen Latu on valinnut samaisista syistä Pokémon GOn lokakuussa vuoden Suomen Liikuttajaksi. Peli on saanut sadat tuhannet suomalaiset ulkoilemaan, sekä tuonut sukupolvia yhteen. (Suomen Latu palkitsi 2016.) Suomen Latu on ulkoilujärjestö, joka keskittyy etenkin suomalaisten liikuttamiseen sekä ulkoilijoiden edunvalvontaan edistäen kaikenikäisten ulkoilua sekä liikunnallista elämäntapaa. Tavoitteekseen järjestö kertoo haluavansa kaikkien löytää jokaiselle mieluisan tavan ulkoilla sekä nauttia luonnosta. (Me liikuttamme, [Viitattu 29.10.2016].)

5 MEDIAKASVATUS

Luvussa tuodaan esille mediakasvatuksen käsitettä, sekä sen merkittävää tekijää, Kansainvälistä audiovisuaalista instituutti KAVIa ja instituutin yksikköä Mediakasvatus- ja kuvaohjelmayksikkö MEKUa. Pyrkimyksenä on myös avata paremmin ikäsymboleiden merkitystä lasten oikeaoppista median käyttämistä varten.

5.1 Mediakasvatus

Pekka Mertala ja Saara Salomaa (2016, 157) toteavat mediakasvatuksen olevan moniselitteinen ilmiö, jolle ei ole yhtä ainoaa yhteistä määritelmää. Heidän lähtökohdanaan on Reijo Kupiaisen ja Sara Sintosen (2009, 31) tekemä tulkinta, jonka mukaan *”mediakasvatus on tavoitteellista vuorovaikutusta, ja sen osapuolina ovat kasvattaja, kasvatettava ja mediakulttuuri. Tavoitteena on medialukutaito.”* Mertalan ja Salomaan (2016, 157) mukaan määritelmällä huomioidaan toiminnan tavoitteellisuutta, kasvattajan ja kasvatettavan aktiivisuutta toiminnassa sekä mediakulttuurin kasvattavaa ulottuvuutta ja ihmisen sekä mediakulttuurin monimuotoista vuorovaikutussuhdetta.

Mertala ja Salomaa (2016, 157) tuovat esille, että mediakasvatuksen hahmottaminen näin laajasti mahdollistaa sen toteuttamisen lukemattomin keinoin. Näin ollen mikään tietynlainen opetusmenetelmä, mediasisältö tai medialaitteen hallinta ei ole edellytyksenä mediakasvatukseen. Tällä tavalla he kertovat, että varhaiskasvattajalla on jo suurin osa niistä pienten lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen valmiuksista, joita edellytetään mediakasvatuksessa. Tärkeimpänä he kuitenkin pitävät jatkuvaa mediakasvatustietoisuuden kehittämistä.

Mediataitojen kehitykseen lapsi tarvitsee apua ja näiden taitojen kehittäminen on yksi mediakasvatuksen tarkoituksista. Mediataitojen kehittämisen lisäksi pyritään lisäämään varhaiskasvattajien mediakasvatustietoisuutta. Mediakasvatus tarjoaa lapselle mediataitojen työkalut, joiden avulla lapsi pärjää, nauttii ja toteuttaa itseään mediakulttuurissa. (Mediakasvatus kuuluu kuvaan 2013, 4.) Käsitteenä mediakasvatus saattaa olla tunnettu, mutta käyttö voi olla epäselvää, hajanaista ja päällekkäistä (Merilampi 2014, 29).

Mediakasvatuksella pyritään sulkemaan nämä mahdollista vahinkoa aiheuttavat tekijät lapsen näköpiiriin ulkopuolelle. Mediakasvatusta hyödynnetään perusvalmiuksien kehittämiseen eläessä mediakulttuurin ympäröimänä. Sillä pyritään myös vaikuttamaan tietoisesti median käyttöön ja mediataitoihin, mediakasvatus on lyhyesti sanottuna oppimista ja kasvua median parissa. Mediakasvattajaksi kutsutaan henkilöä, jonka opastuksella lapsi pystyy yhdessä työstämään mediaa ja sen sisältöjä. Mediakasvattaja toimii ohjaajana ja opettajana. (Niinistö & Ruhala 2006, 8-9.)

Medialukutaidon kehittymisen avulla eri viestinten luku- ja kirjoitustaito paranee. Kehittymisen myötä itsensä ilmaiseminen viestinten kautta paranee, tietoa osataan etsiä ja eritellä ja tulkita mediatekstiä kriittisesti. Mediakasvatuksen päätavoitteeksi on asetettu kriittinen medialukutaito. (Niinistö & Ruhala 2006, 8-9.) Pienten lasten kohdalla medialukutaitoa ei voida heti yhdistää luku- ja kirjoitustaidon parantamiseen, kun lapsi ei välttämättä vielä osaa lukea, vaan on vasta aloittanut asiaa opettelemaan. Kuitenkin kriittisen medialukutaidon avulla kasvattajat ja vanhemmat voivat opettaa lapselle, millainen mediasisältö on faktaa ja mikä fiktiota. Kriittisen medialukutaidon avulla lapsi oppii tunnistamaan sadut todellisuudesta. Tämä on tärkeää lapselle, jotta lapsi ymmärtäisi itsekkin, ettei kaikkea näkemäänsä tulisi uskoa tai alkaa pelätä. Kun tämä kyky omaksutaan, osataan analysoida, tulkita, luoda uutta, ilmaista itseään ja kysyä sekä kyseenalaistaa asioita. Näin ollen pystytään tulkitsemaan ja käyttämään mediaa omien tarpeidensa pohjalta. (Niinistö & Ruhala 2006, 8-9.)

Mediataidoilla tarkoitetaan median avulla tapahtuvaa tietojen hakemista mediasta, joka tapahtuu lukemalla, erittelemällä, tulkitsemalla, hallitsemalla ja viestimällä eri mediavälineiden ja mediasisältöjen kautta (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa, 9 [Viitattu 12.11.2016]). Mediataito käsittää sisälleen median taustarakenteiden tuntemuksen, tekniset taidot sekä aktiivisen ja kriittisen mediankäytön. Mediataidot eivät ole ihmisellä heti syntyessään, vaan ne ovat asioita joita voidaan opetella ja jatkuvasti oppia lisää. (Niinistö & Ruhala 2006, 8-9.)

5.2 MEKU – Mediakasvatus- ja kuvaohjelmayksikkö

Mediakasvatusta koskevia lakeja ei juurikaan ole vielä olemassa. Suomessa on kuitenkin instituutti, joka säätelee ikärajoja sekä sisältösymboleja. Tämä instituutti on KAVI, eli Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. Sen alaisuudessa toimii mediakasvatus- ja kuvaohjelmayksikkö MEKU, joka koordinoi ja edistää kansallista mediakasvatusta. (Mediakasvatus- ja kuvaohjelmayksikkö, [Viitattu 8.2.2016].)

MEKU on asiantuntijaviranomainen mediakasvatuksessa, joka edistää mediakasvatuksen asemaa yhteiskunnassa. Pedagogiikan kehittäminen ja mediakasvatuksen toimintakulttuurin luominen ovat MEKUn tuen kohteena. Tavoitteena MEKulla on kehittää mediakasvatuksen käytänteitä ja toimintamalleja, jonka vuoksi instituutti ylläpitää Mediataitokoulua. Mediataitokoulu tukee kasvattajien mediakasvatusvalmiuksia ja tarjoaa tietoa ja materiaalia mediakasvatuksesta sekä lasten mediakulttuurista. (Mediakasvatus, [Viitattu 8.2.2016].)

MEKU tukee monipuolisen ja turvallisen mediasisällön tuottamista lapselle, jonka vuoksi se tekee yhteistyötä esimerkiksi Finnish Safer Internet Centre – hankkeen kanssa. Finnish Safer Internet Centreen kuuluvat myös Mannerheimin Lastensuojeluliitto sekä Pelastakaa Lapset Ry. MEKU antaa asiantuntijaviranomaisen lausunnon hakemuksista, joilla valtakunnallisille mediakasvatushankkeille haetaan avustuksia medialukutaidon ja turvallisen mediakäytön edistämiseksi. Lausuntoja MEKU alkoi tekemään Opetus- ja kulttuuriministeriön pyynnöstä. (Mediakasvatus, [Viitattu 8.2.2016].)

5.3 Ikäsymboleiden merkitys

Kansallisen audiovisuaalisen instituutin lain (L 28.12.2007/1434) 1 luvun 2 §:ssä instituutin tehtävänä on edistää mediakasvatusta, lasten mediataitoja sekä turvata lapselle oikeanlainen mediaympäristö ja tiedottaa asioista, jotka koskevat lapsia ja mediaa. Instituutin tulee myös edistää ja harjoittaa toimialansa tutkimusta sekä tarjota siihen liittyviä palveluita. KAVIn tulee hoitaa luokittelu- ja valvontatehtävät sekä vastata kuvaohjelmaluokittelijoiden koulutuksesta. MEKUn tehtävänä on tuottaa ammattitaitoisia kuvaluokittelijoita ja valvoa heidän toimintaansa. Kuvaluokittelijat

määrittävät ikärajat elokuville, tv-ohjelmille sekä digitaalisille peleille. (Mediakasvatus- ja kuvaohjelmayksikkö, [Viitattu 8.2.2016].) Kuvasta 4. löytyy KAVIn yhteydessä olevan MEKUn säätämiä ikäraja- ja sisältösymboleita.

KAVI on siis yhtenä suurena tekijänä, jotta voidaan taata lapsille turvallinen mediaympäristö. MEKUn kuvaohjelmaluokittelijoiden koulutuksen vastaamisesta ja tarkkailuista syntyy lapsille sopivaa mediamateriaalia. Jotta lapsen kehitykselle haitalliset kuvaohjelmat voidaan varmasti poistaa, voi yleisö antaa MEKUIlle palautetta, jos tällaista materiaalia löytyy (Mediakasvatus- ja kuvaohjelmayksikkö, [Viitattu 8.2.2016]). Yleisöpalautteen antaminen auttaa MEKUa kehittämään toimintaansa, ettei haitallista materiaalia pääse lapsen silmille.

Kuva 4. Elokvien, televisio-ohjelmien ja digitaalisten pelien ikäraja- ja sisältösymbolit. (YLE. Uusi kuvaohjelmalaki, uudet ikärajat).

Mediasta saamien vaikutteiden vuoksi lapselle olisi hyvin tärkeää, että vanhemmat noudattaisivat mediasisällön ikärajoituksia. Tällöin lapsi ei altistu liian aikaisin häntä vahingoittavalle mediasisällölle. Lapsen sosiaalinen vuorovaikutus ja sosiaalisten taitojen harjoittelu voi tulla mediankäytöstä, mutta lapsi tarvitsee tähän aikuiselta

tukea ja ohjausta. Yhdessä jaettu mediahetki voi olla laadukasta yhdessäoloa lapsen kanssa, jolloin myös lapsi voi toimia opettajana aikuiselle. (Niinistö & Ruhala 2006, 27.)

Kuitenkin Lahikaisen, Pennosen ja Valkosen (2005, 61) tekemän tutkimuksen mukaan vanhemmille ikäraajat ovat sääntöjen sijaan enemmänkin suosituksia. Vanhemmat saattavat ajatella, että lapsi tulee kuitenkin näkemään jossain vaiheessa hänelle haitallista sisältöä, joten parempi, että he näkevät tämän haitallisen aineiston kotona, turvallisessa ympäristössä. Kuitenkin K-12 ikärajasymbolilla merkityt pelit, elokuvat ja tv-ohjelmat ovat tarkoituksella kiellettyjä alle 12-vuotiailta. Monesti ajatellaan, että kyllä lapsi voi vanhempien seurassa katsoa ikärajasuositukseltaan korkeamman elokuvan, koska vanhemmat ovat myös katsomassa. Jotkut lapset saattavat olla herkempiä ja reagoida heti, jos näkevät ikätasolleen sopimatonta materiaalia. Tärkeää olisi noudattaa hyvin tarkasti ikärajasymboleita, jotta lasta voitaisiin suojella haitalliselta mediasisällöltä.

KAVI ja Cupore tekivät Selvityksen huoltajien kuvaohjelmien ikärajoihin liittyvästä tietoudesta sekä ikärajojen noudattamisesta perheissä (2014), jossa pyrittiin selvittämään vanhempien tietoisuus ikärajojen merkityksestä. Tutkimus osoitti, että vanhempien ikärajatuntemukset ovat puutteellisia. Ainoastaan vain K-18 ikärajamerkintä on tunnettu vanhempien keskuudessa, eivätkä elokuvien ja tv-ohjelmien sisältösymbolitkaan olleet kunnolla tietoisuudessa. Sisältösymboleista kaksi viidesosaa (43%) tunnisti väkivaltaa ja ahdistusta symboloivan merkin ja viidesosa (20%) seksiä ja päihteiden käyttöä symboloivan merkin (Kuva 4., 30). KAVIn ja Cuporen teettämässä tutkimuksessa kävi ilmi, että vanhemmille oli tärkeää tietää etukäteen mahdollisesti haitallisesta mediasisällöstä. (Selvitys huoltajien [Viitattu 11.11.2016].)

Vanhempien lisäksi varhaiskasvattajien tulee kiinnittää huomiota ikärajojen opettamiseen. Lapsille tulisi opettaa ikärajojen, netiketin ja turvataitojen noudattamista, jotka ovat hyviä lapsen kehitystä suojaavia mediakasvatuksellisia tukitoimia. Tärkeää olisi valita lapsen ikätasolle sopivaa sisältöä, jotta lasta voitaisiin suojella haitalliselta mediasisällöltä. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa, 14 [Viitattu 12.11.2016].) Sekä vanhempien, että kasvattajien tulee huolella valita lapsille sopivaa mediasisältöä. Ikäraajat eivät ole lapsen taitotasoa mittaava tekijä, vaan ne ker-

tovat mediasisällön haitallisuudesta. Lasten mediapelkojen taustana on yleensä ikätasolle sopimattoman materiaalin näkeminen. (Matkalla mediaan, 5 [Viitattu 12.11.2016].)

6 MEDIKASVATUS VARHAISKASVATUKSESSA

Varhaiskasvatuksessa on käytössä jo useita median eri välineitä ja muotoja, joita hyödynnetään päivittäin. Vaikka käytössä olisi jo paljon median välineitä, ei voida kuitenkaan puhua mediakasvatuksesta. Tässä luvussa tuon esille miten mediakasvatus eroaa varhaiskasvatuksessa käytettävistä median muodoista, sekä miten mediakasvatus käytännössä toimii varhaiskasvatuksessa.

Varhaiskasvatuksen yhtenä tehtävänä on tukea ja auttaa vanhempia kasvatusasioissa. Tämä pätee niin mediaan kuin mediakasvatukseenkin. Jakamalla koteihin lapsen ikä- ja kehitystasoon liittyvää median käyttöä ja mediakasvatusta koskevaa tietoa ja materiaalia, saadaan oikeanlainen tieto kulkeutumaan vanhemmille. (Mairiot mediaperheet 2011, 14.) Varhaiskasvatuksessa käytettävän mediakasvatuksen tarkoituksena on vahvistaa lapsen osallisuutta. Eri medioihin ja median tuottamistapoihin perehdytään leikkien kautta tutussa ja turvallisessa ympäristössä harjoittaen lähde- ja mediakriittisyyttä. Mediakasvatuksella tuetaan lapsen mahdollisuutta ilmaista itseään yhteisössä sekä saadaan lapselle aitoja osallistumisen ja vaikuttamisen kokemuksia. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 44.)

Suoninen tuo Lasten mediabarometrissä (2013, 69) esille, kuinka tutkimukseen osallistuneet alle 4-vuotiaat lapset käyttivät tablettitietokoneita. Hän kertoo, että lapset pelasivat digitaalisia pelejä useammin, kuin heidän joilla ei ollut mahdollisuutta päästä tablettitietokoneelle. Suoninen (2013, 72-75) tuo johtopäätöksissään esille, mitä varhaiskasvatuksen tulisi huomioida entistä paremmin voidakseen tukea vanhempia mediakasvatustyössä. Hänen mukaan pienten lasten kuvaohjelmien ja digitaalisten pelien käyttöä tulisi tarkkailla ja huomioida paremmin, sillä median lukutaidot ovat alle kouluikäisellekin hyvin tärkeitä.

KAVIn mediakasvatuksen erityisasiantuntija Saara Pääjärvi kertoo haastattelussaan, kuinka mediakasvatuksen puuttumisella ylpeillään joissakin varhaiskasvatusyksiköissä. Hänen mukaansa kasvattajat ajattelevat, ettei mediakasvatusta tarvita kotona esiintyvän viihdemedian lisäksi. Pääjärvi korostaa, että tällaisella ajatustavalla voitaisiin samalla lopettaa lukemaan opettelu tai lapsien vieminen ulos leikkimään, sillä samat asiat tapahtuvat jo kotonakin. (Nykänen 2015.) Tällaisen mielipiteen vuoksi media tulisi ottaa osaksi kasvatus työn arkea sen sijaan, että rajattaisiin

sitä tietoisesti ulkopuolelle. Kasvattajien tulisi huomioida kuinka paljon ilmaista, monipuolista sekä lapsia kiinnostavaa materiaalia mediakasvatuksella on tarjolla lasten opetus- ja kasvatustyöhön. (Noin kymmenen työkalua 2006.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön tekemän Mediakasvatus kuntien varhaiskasvatuksessa-tutkimuksen (2013, 17-18) mukaan kävi ilmi, että kokonaisuudessaan kunnista 82 prosenttia kertoi, ettei heillä ole henkilöä tai henkilöitä, jotka edistäisivät mediakasvatusta varhaiskasvatuksessa. Ainoastaan 14 prosenttia tutkimukseen osallistuneista kunnista ilmoitti vastuuhenkilön tai useamman mediakasvatuksen edistämiseen kunnassaan. Mediakasvatusta koskeviin koulutustilaisuuksiin oli osallistunut 37 prosenttia kyselyyn vastanneista kunnista, kun taas 46 prosenttia ei ollut osallistunut ja 17 prosenttia ei osannut kertoa, kuinka kunnassa oli toimittu. Jotkut varhaiskasvattajat saattavat nähdä mediakasvatuksen erittäin haitallisena, tietämättä sen todellista tarkoitusta jolla voitaisiin suojata lasta haitalliselta medialta.

6.1 Mediakasvatus varhaiskasvatussuunnitelmissa

Tutkimusta varten tuon teoriaosuudessa esille varhaiskasvatussuunnitelmissa olevia mainintoja mediakasvatuksesta. Tässä alaluvussa mukana olevat VASU:t löytyivät etsimällä mediakasvatusta sisältäviä VASUja Google-haun osumien kautta. Mediakasvatusta sisältäviä VASUja on enemmänkin, mutta valitsin tutkimustani varten vain osan varhaiskasvatussuunnitelmista. Kaikissa päiväkodeissa ei ole mainittu mediakasvatuksesta mitään, esimerkiksi Helsingin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa, eli VASU:ssa ei ole mainintaa mediakasvatuksen toteutumisesta kaupungissa. Kuitenkin Siilitien päiväkoti Helsingissä on luonut varhaiskasvatussuunnitelmansa Helsingin VASU:n pohjalta, sisällyttäen siihen osuuden mediakasvatuksesta.

Siilitien päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassa (2007, 11-12) kerrotaan lyhyesti mediakasvatuksen toteutumisesta heidän päiväkodissaan. Päiväkodille on tärkeää suojella lapsia haitalliselta medialta ja tehdä yhteistyötä vanhempien kanssa. Suunnitelmassa he kertovat opastavansa lapsia ymmärtämään median sisällön ja ikäsuositusten tärkeyttä. Siilitien päiväkodin toiminnassa mediakasvatus näkyy tietoteknisten taitojen opettelemisella, kameran käytöllä sekä tutkimalla kuvia, joita on

leikely lehdistä. Tavoitteena heillä on opettaa lasta luomaan mediasisältöä ja ymmärtämään, kuinka media toimii.

Espoon varhaiskasvatussuunnitelmassa (2013, 36-37) löytyy hyvin paljon samaa kuin Siilitien päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassa (2007). Espoon varhaiskasvatussuunnitelman mukaan varhaiskasvatuksen mediakasvatuksessa halutaan vaikuttaa lasten median käyttämiseen sekä mediataitojen kehittämiseen. Tavoitteena on vahvistaa mediataitoja niin, että lapset hyödyntäisivät mediaa vähitellen tiedollisiin, taidollisiin ja sosiaalisiin tarpeisiin.

Myöskin Turun varhaiskasvatussuunnitelmaan (2006) on sisällytetty mediakasvatusta. VASUssa kerrotaan, kuinka mediakasvatuksen näkökulmat tulevat esille Turun varhaiskasvatussuunnitelmassa. Taidekasvatuksellinen näkökulma tulee esille yhteistyöstä kulttuuritoimen kanssa, dokumentoinnista, lapsen kasvun kansioista, omista sekä spontaaneista esityksistä ja musiikista. Teknologiakasvatuksellinen näkökulma tulee esille siitä, että Turun varhaiskasvatus on mukana Molla-hankkeessa, jossa selvitetään tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämistä esikoululaisten lukemisen, kirjoittamisen ja laskemaan oppimisessa.

Turun VASUssa (2006) korostetaan sääntöjen luomisen tärkeyttä mediakasvatuksessa, jotta saadaan lapsen ikätasolle vastaavaa mediakasvatusta. Lapsen kanssa keskustellaan, ei arvostella vaan arvostetaan. Turun varhaiskasvatussuunnitelmassa tuodaan esille saduttamisen, satujen nauhoittamisen tai ylös kirjaamisen tärkeys. Näin aikuinen saa lapsen kehitysvaiheista tärkeää tietoa.

Limingan varhaiskasvatussuunnitelmasta (2013) löytyy pieni pätkä mediakasvatuksesta. Limingan varhaiskasvatuksessa mediakasvatusta ilmenee päivittäisellä kirjojen lukemisella ja niistä keskustelemalla. Myös lasten itse tehdyt tarinat, sarjakuvat, kirjat, lorut ja niiden kuvittaminen ovat osa Limingan varhaiskasvatusta. Sähköisen median käyttäminen ilmenee tietokoneen käytöllä sekä valokuvaamalla lasten kanssa heidän arkeaan. Limingan varhaiskasvatus antaa myös vanhempien osallistua lastensa mediakasvatuksen arkeen laittamalla Muksunettiin valokuvia, joita vanhemmat pääsevät tarkastelemaan.

Varhaiskasvatussuunnitelmia tarkastellessa kävi ilmi, ettei monessakaan varhaiskasvatussuunnitelmassa mainittu mediakasvatusta ollenkaan. Suunnitelmat, joissa

mediakasvatus mainittiin, oli todella lyhyt kuvaus siitä, miten he hyödyntävät media-kasvatusta päiväkodissaan tai kaupunkinsa varhaiskasvatuksessa. Suunnitelmassa mainitut menetelmät eivät eronneet paljoakaan toisistaan, vaan löydettävissä oli yksi yhtenäinen mediakasvatuksen suuntaus, jota useampi päiväkotikäytti. Tutkiesani suunnitelmia oli mukavaa huomata, että kaupungitkin olivat listanneet omaan varhaiskasvatussuunnitelmaansa mediakasvatuksen.

6.2 Varhaiskasvatuksessa hyödynnettävät menetelmät

Mediakasvatus on todella monimuotoista, eikä sen toteuttamiseen tarvita välttämättä lainkaan tekniikkaa. Mediakasvatuksen menetelminä voi olla valokuvien, lehtien, kuvien ja tarinoiden tuottaminen lasten kanssa. Voidaan myös etsiä netistä tietoa eläimistä ja päivän säästä, jolloin lapsi oppii arkista tiedonhakuja. Musiikin ja kuvien avulla opitaan tunnistamaan ja sanoittamaan tunteita. On myös hyvä rikastuttaa pedagogisesti ja tukea medialähtöisiä leikkejä. (Mediakasvatus kuuluu kuvaan 2013, 11.)

Onnistuneen mediakasvatuksen pohjana on tarjota lapselle välineitä omaan tekemiseen ja mediasisältöjen luomiseen. Näin saadaan tuettua lapsen omaa media- ja kulttuurituottamista sekä tuotua lapsen omaa ääntä kuuluville. Mediaesitykset voivat olla esimerkiksi pieniä elokuvia, sarjakuvia, valokuvia, mainoksia tai pöytäteatteri-esityksiä. (Niinistö & Ruhala 2006, 14.) Mediakasvatuksen tarkoituksena on ohjata lasta käyttämään mediaa vastuullisesti huomioiden oma ja muiden hyvinvointi (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 44).

Mediakasvatuksen tuominen varhaiskasvatukseen ei ole suuri prosessi. Varhaiskasvatuksessa käytetään tälläkin hetkellä mediavälineitä ja niillä tehtävistä asioista voidaan pienillä näkökulman muutoksilla saada aikaan mediakasvatusta. Tällaisia asioita ovat muun muassa lasten kanssa lukeminen, keskusteleminen, kuvien tutkiminen, äänien tuottaminen ja valokuvien ottaminen. (Mediakasvatus kuuluu kuvaan 2013, 6.) Piirtämisen ja draaman keinoin voidaan tuoda esille mediassa esiintyviä eri teemoja, tukien lapsen monilukutaidon sekä tieto- ja viestintäteknologian osaamisen kehitystä (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 42). Vaikka näitä asioita

tehtäisiin päivittäin, täytyy muistaa, että ammatillisessa varhaiskasvatuksessa pelkästään näiden asioiden toteuttaminen ei riitä. Jotta menetelmien käyttämistä voisi kutsua mediakasvatukseksi, tulee toiminnan olla suunnitelmallista ja tavoitteellista. (Mediakasvatus kuuluu kuvaan 2013, 6.)

Mediakasvatuksessa on tärkeää muistaa lapsen olevan spontaanisti ja uteliaasti maailmaan suhtautuva tutkija ja toimija. Monipuolisen tiedon ympäristöstään lapsi muodostaa eri aistien kautta ja tämä informaatio luo pohjan erilaisten ilmiöiden ymmärtämiselle. (Niinistö & Ruhala 2006, 9.) Tämän pohjalta päiväkodin aikuinen suunnittelee ja rakentaa lapsiryhmälle oikeanlaisen oppimisympäristön opetussuunnitelman mukaisesti. Jotta pohja ja tarvittavat puitteet tavoitteellisen oppimisen saavuttamiseksi saataisiin, aikuinen havainnoi lapsen toimintaa ja mielenkiinnonkohteita. Näin ollen hän pystyy tarjoamaan lapsille sen, mitä välineitä tarvitaan lapsen omaan pohdintaan, kokeiluun ja tutkimiseen. (Hietala ym. 2005, 164.)

Varhaiskasvattajan on hyvä muistaa mediakasvatuksen tarkoitus – auttaa lasta kehittymään mediataidoissaan. Mediataitojen kehittyessä lapsi saa ajattelun ja tekemisen työkaluja, jotta voisi toteuttaa itseään mediakulttuurissa. (Mediakasvatus kuuluu kuvaan 2013, 4.) Mediakasvatuksen ei ole tarkoitus olla arjesta täysin irrallista kokonaisuutta, vaan tavoitteena olisi sitoa se päivittäisiin toimintoihin ja teemoihin. Mediakasvatusta pystytään opettamaan parhaiten toiminnallisilla työtavoilla – lapsi oppii parhaiten toiminnan kautta. (Niinistö 2006, 10.)

Kuten aiemmin olen maininnut, lapset mallioppivat televisiosta nähdyistä sankarihahmoista ja prinsessoista. Sävyisästi yhdessä (2016) mediakasvatusmateriaali oppaassa on esimerkki leikkejä, joita voidaan hyödyntää etenkin pienten lasten mediakasvatuksessa. Julkaisussa kerrotaan esimerkiksi lapsen kyvystä tunnistaa ilmeitä jo varhaisessa iässä ja kuinka tärkeää on oppia tulkitsemaan muiden ihmisten ilmeitä.

Sävyisästi yhdessä (2016) ilmeiden tunnistamisen esimerkkileikkinä on ilmeiden tutkiminen, jossa lapset tutkivat omia ilmeitään kokeillen ja peilistä katsellen. Mahdollisuuksien mukaan voidaan ilmeiden tallentamiseen hyödyntää kännyköitä, digikameroita ja tablettitietokoneita, joilta voidaan tutkia yhdessä kuvia ja pohtia millaisia ilmeitä lapsilla on. Lapset voivat myös etsiä sanomalehdistä kuvia erilaisista ilmeistä

leikaten ne irti. Tällaisen leikin avulla lapsi oppii nimeämään ja ilmaisemaan omia tunteitaan, sekä tunnistamaan muiden ihmisten tunteita. Leikin avulla median eri välineet tulevat tutummaksi sanomalehtien ja medialaitteiden kameroiden avulla.

Mediakasvatusta toteuttaessa tehtävätyyppejä on monenlaisia, jotka harjoittavat mediataitoa vaativien osa-alueiden opettelemista. Tehtäviä valitessa, tulee muistaa arvioida mediasisällön haitallisuutta noudattaen ikärajoja. Tällaisia tehtäviä voivat olla analysoivat tehtävät, joissa lapsi voi tunnistaa ja eritellä mediaesitysten värejä, ääniä, tunteita, toimintaa ja suuntaa erottamalla mainokset, uutiset ja viihteet toisistaan. Pohtivissa tehtävissä kehitetään lapsen ajattelun taitoja, miettimällä mediaesityksen sisältöä. Keskustelevan tehtävän kautta keskustellaan nähdyistä ja koetuista mediasisällöistä tuomalla esille tulkintoja ja näkemyksiä. Toiminnallisessa taas keskitytään lapsen haluun liikkua, toimia ja tehdä asioita. Näin mediatyöskentelyllä voidaan harjoitella motorisia taitoja sekä ongelmanratkaisutaitoja. Tuotannollisissa tehtävissä lapset tuottavat itse mediaesityksen, joka voidaan tuoda julkisen tehtävän kautta esille esimerkiksi näyttelyn tai esityksen kautta. Suojelullisen tehtävän avulla opetetaan lapsille turvataitoja ja suojataan lapsia haitalliselta mediasisällöltä. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa, 21 [Viitattu 12.11.2016].)

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valikoitui laadullinen tutkimusmenetelmä. Tutkimus lähti liikkeelle tutkimussuunnitelman hyväksymisellä ja tutkimuslupa-anomuksen lähettämällä varhaiskasvatusjohtajalle (Liite 1.). Kun tutkimuslupa oli saatu, laadittiin vanhemmille lupalappu (Liite 2.) siitä, saisiko lapsi osallistua tutkimuksen aineiston keruuseen. Tutkimusta varten tietoa kerättiin 4 – 6-vuotiailta päiväkodin lapsilta saduttamalla, havainnoimalla ja haastattelemalla heistä 18:a. Aineistonkeruun menetelmiä valittaessa otettiin huomioon lasten ikä sekä kehitysaste. Sadutus oli hyvä keino saada lapsille mieluisalla tavalla tietoa tutkimusta varten ja haastattelemalla lapsia sadutuksen jälkeen tutkimusta varten kerättyjä tietoja saatiin täydennettyä. Tutkimusta varten lapsia havainnoitiin seitsemän viikon ajan, jotta kokonaiskuvasta tulisi tarpeeksi kattava. Analyysimenetelmänä toimi sisällönanalyysi.

7.1 Laadullinen tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmänä toimi kvalitatiivinen, eli laadullinen tutkimusmenetelmä. Laadullista tutkimusmenetelmää on käytetty, kun tutkittava aihe on liian vaikea vastattavaksi pelkästään vastauksilla kyllä tai ei (Shuttleworth 2006). Laadullinen tutkimus on teoriaan pohjautuva tutkimusmenetelmä. Tämän vuoksi teoriapohja on välttämättömyyksiä laadullisen tutkimuksen toteutumiseksi. Laadullisessa tutkimuksessa tärkeää on havaintojen teoriapitoisuus eli se, millainen käsitys yksilöllä tutkittavasta aiheesta on, millaisia merkityksiä aiheelle annetaan sekä millä välineillä aineistoa kerätään vaikuttavat tutkimustuloksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 20.)

Laadullista tutkimusta käytetään yleisimmin silloin, kun tutkittavasta aiheesta ei ole aikaisempia teorioita, joiden pohjalta voitaisiin ymmärtää aihetta. Menetelmän tarkoitus on auttaa ymmärtämään ilmiötä ja saada vastaus keskeisimpään kysymykseen: ”Mistä tässä on kyse?” Parhaiten laadullinen tutkimus sopii tutkimusongelmiin, joista ei ole tietoa tai joissa halutaan saada asiasta syvällisempi näkökanta, kehitellä uusia teorioita ja merkityksiä, käytettäessä triangulaatiota tai kun halutaan tehdä tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman hyvä kuvaus. (Kananen 2014, 16-17.)

Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää niin sanottu ymmärtävä selittäminen, jolloin tutkija viittaa muihin tutkimuksiin tai teoreettisiin viitekehyksiin. Havaintojen pelkistäminen on myös tyypillinen piirre laadulliselle tutkimukselle. Havaintoja pelkistäessä tutkija keskittyy olennaiseen ja yhdistelee raakahavaintoja. Raakahavaintoja yhdistäessä voidaan tätä prosessia kutsua laadulliseksi analyysiksi. Tässä vaiheessa muodostetaan havaintolauseita ja raakahavaintoja kuvaavia sääntöjä, jotka pätevät koko aineistoon poikkeuksetta. Merkitystulkintojen teko ja arvoituksien ratkominen ovat kvalitatiivisen tutkimuksen sydän. (Alasuutari 2011, 52-53.)

Halusin toteuttaa tutkimukseni laadullisena, jolloin pystyn syventymään paremmin median näkyvyyteen lapsen arjessa ja saadakseni siitä kattavamman kokonaiskuvan (Karlsson 2012, 19). Pienen tutkimuskohderyhmän vuoksi laadullinen tutkimus soveltui parhaiten menetelmäkseni. Tutkimusryhmä oli pieni, sillä halusin enemmänkin tutkia kyseessä olevaa ilmiötä, kuin sen yleisyyttä. Tutkimukseeni kerääntyneet tutkimusaineistot olivat monessa eri muodossa, eikä niitä analysoidessa voi muuttaa numeroiksi kuten määrällisessä tutkimuksessa.

Toimin tutkimuksessa aineiston kerääjänä tehden tutkimuksen kohderyhmän luonnollisessa ympäristössä. Aineistonkeruu tapahtui vuorovaikutussuhteessa tutkittavien kanssa ja tutkimuksen huomio oli jatkuvasti tutkittavien näkemyksissä. (Kananen 2014, 18.) Tutkimukseni tavoitteena oli tuoda etenkin lasten kokemuksia tutkittavasta ilmiöstä esille. Tavoitteena ei ollut yleistää kyseistä ilmiötä, vaan tuoda esille yksittäisen kohderyhmän kokemuksen mediasta esille. Nämä olivat ne syyt, jonka vuoksi valitsin laadullisen tutkimusmenetelmän.

7.2 Sadutus

Sadutus on hyvä menetelmä kaiken ikäisille. Sadutusta voi hyödyntää monien eri asiakasryhmien kanssa, kuten esimerkiksi aikuiskoulutuksessa, kehitysyhteistyössä, vanhustyössä, sosiaalityössä, vammaisten parissa sekä monilla muilla aloilla. Sadutusmenetelmä on kerännyt suosiota vuosien saatossa ja sitä on kehitetty vuodesta 1983 saakka. (Karlsson 2012, 169.)

Sadutuksen suosiota menetelmänä voi selittää se, että se soveltuu hyvin eri-ikäisille ja on suhteellisen helppo toteuttaa. Hyvä puoli menetelmällä on, ettei se vaadi käyttäjältään paljoa välineitä, vaan toteuttamiseen riittää pelkästään kynä ja paperia tai jokin muu väline jolla voi kirjata sadun ylös. Tärkeää sadutuksessa on luottaa siihen, että sadutettava osaa ajatuksiensa pohjalta kertoa sadun. Sadutuksen myötä sadutettava saa itsellensä tunteen, että hän on tärkeä ja hänen ajatuksistaan ollaan kiinnostuneita, häntä halutaan kuunnella. (Karlsson 2006, 18.)

Karlsson (2014, 24) tiivistää sadutuksen menetelmän aloittamisen hyvin pieneen pakettiin. Sadutus aloitetaan sanomalla sadutettavalle yksinkertaisesti: *”Kerro satu (tai tarina), sellainen kuin itse haluat. Kirjaan sen juuri niin kuin sen minulle kerrot. Lopuksi luen tarinasi, ja voit muuttaa tai korjata sitä, mikäli haluat.”* Tärkeää on, ettei saduttaja missään vaiheessa anna kertojalle aihetta tai tee lisäkysymyksiä. Saduttajan on tärkeää kirjata tarina sana sanalta sitä mukaa, kun kertoja hänelle kertoo. Kirjoittaessaan saduttaja kuuntelee toisen kertomusta ja keskittyy kertojan sanomaan. Keskittymisen saduttaja voi ilmaista esimerkiksi ilmeillään ja sillä, ettei puutu kertojan tarinan sisältöön. Kun kertoja on päättänyt tarinan loppuvan, saduttaja lukee tarinan kertojalle, jolloin tämä voi vielä halutessaan muokata tarinaa. Tällä taataan, että tarina on kertojan päätäntävällässä. (Karlsson 2014, 24.)

Karlsson (2014, 25) kuvaa sadutusmenetelmää muun muassa avoimena, kuuntelevana, tasavertaistavana, vakavasti otettavana, vapauttavana, luovana, yhteisöllisyyttä luovana sekä avaimena osallisuuteen. Sadutettua satua Karlsson pitää kulttuurin ilmentymänä, joka on sisäisen puheen näkyvä muoto. Sadutusta voi käyttää myös suunnittelun välineenä, pedagogisena toimintatapana sekä terapeutisena tuotoksena.

7.2.1 Sadutuksen eteneminen

Opinnäytetyötäni varten sadutin 18 lasta yksitellen. Jotta sain onnistuneita yksilösadutuksia, aloitin saduttamalla lapsia ensin suuremmissa ryhmissä. Onnistuneella yksilösadutuksella tarkoitan tässä tapauksessa, ettei menetelmä ollut täysin tuntematon lapselle. Koin paremmaksi vaihtoehdoksi tuoda lapsille sadutusta ensin ryh-

mässä, jolloin menetelmä tulisi tutuksi. Tämän myötä yksilösadutukset tuntuivat menevän helpommin. Vertailuperusteena helpommin menneisiin yksilösadutuksiin on se, etten saanut kaikkia lapsia aikataulujen vuoksi sadutettua ryhmänä. Lapset, jotka osallistuivat ryhmäsadutukseen, kertoivat enemmän yksilösadutuksessa menetelmän ollessa tuttu. Lapset, jotka tulivat vain yksilösadutukseen, tuntuivat arastelevan enemmän vierasta tilannetta.

Yksilösadutusta varten valikoin päiväkodilta rauhallisen huoneen, jossa voisin tuokioni toteuttaa. Aloitin sadutuksen kysymällä lapsilta, jotka olivat ryhmäsadutuksessa, mitä he muistivat tilanteesta ja sen jälkeen mitä yksilösadutuksessa tapahtuu. Heille, jotka eivät olleet ryhmäsadutuksessa, selitin alusta alkaen mitä seuraavaksi tapahtuu. Jotta tilanne olisi rennompaa, annoin lasten kertoa ensin omista lempisaduistaan. Tällä tavalla aloittaessa, olen huomannut joidenkin lasten rentoutuvan enemmän itse sadutustilanteessa.

Sadutuksen kirjaaminen tapahtui tietokoneella. Samalla, kun lapsi kertoi tarinaansa, kirjoitin sitä Word-tiedostolle. Lapsi istui vieressä tuolilla ja pystyi seuraamaan, kuinka hänen sanelemaa tekstiä ilmestyi tietokoneen ruudulle. Kun satu oli valmis, luin sen kertaalleen lapselle. Lukemisen jälkeen kerroin, että nyt saisit piirtää kuvan kertomastasi tarinasta. Mikä sinulle jäi parhaiten mieleen tai mikä oli paras kohta sadussa?

Kuvan piirtämisen selitin lapsille siten, että saisin koottua lopuksi heille satukirjan. He saisivat viedä satukirjat kotiin, jossa vanhemmat tai sisarukset voisivat lukea heille heidän itse tekemäänsä satukirjaa. Lähes kaikki lapset piirsivätkin omasta sadusta tuttuja kohtauksia. Piirtämällä lapset saivat myös rentoutua ja muistella kertomaansa. Sadutettavia oli 18, joista 15 kertoi sadun tutkimustani varten. Satujen pituudet vaihtelivat sen mukaisesti, kuinka pitkään lapsi halusi sadun jatkuvan.

7.3 Teemahaastattelu

Teemahaastattelu oli tutkimukseni haastattelun tapana. Laadullisen tutkimuksen haastattelutapoja on kolmenlaisia, lomakehaastattelu, teemahaastattelu sekä syvä-

haastattelu, joista teemahaastattelun koin olevan parhain lähestymistapa. Teemahaastattelun avulla pääsin tutkimaan mediaa koskevia ilmiöitä, sekä etsimään vastauksia erilaisiin ongelma-kohtiin. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu ja melko lähellä syvähaastattelua. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 74-75.) Teemahaastattelu oli tutkimustani ajatellen paras vaihtoehto, kun kysymysten täytyi keskittyä yhteen osa-alueeseen, mutta halusin haastattelun silti olevan avointa keskustelua lasten kanssa.

Teemahaastattelun avulla pääsin paremmin selvittämään, mitä lasten arjessa aidosti näkyy. Aineistoa analysoin lukemalla ja kuuntelemalla huolellisesti. Tärkeää oli, ettei vedä omia olemattomia johtopäätöksiä lukemastaan tai kuulemastaan aineistosta. Analysoin kuitenkin kirjoittamalla omaa näkemystäni selvitettävästä asiasta, sekä liitin havaintoja aiempaan teoriataustaan ja tutkimuksiin. Tärkeää on myös, että perustelen kaikki valinnat huolellisesti. (Laadullisen analyysi ja tulkinta [Viitattu 28.7.2016]).

Teemahaastattelu etenee etukäteen valikoituneiden teemojen mukaisesti. Jotta haastattelu etenee sujuvasti, kysytään teemakysymysten lisäksi tarkentavia kysymyksiä. Tämän avulla haastattelua voidaan viedä luontevasti eteenpäin. Teemahaastattelun tarkoituksena on korostaa haastateltavan tulkintoja asioista ja mitä nämä asiat merkitsevät heille ja miten nämä merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 48.)

Teemahaastattelussa on eroavaisuuksia siinä, kysytäänkö jokaiselta haastateltavalta samat kysymykset samassa järjestyksessä. Yhdenmukaisuuden vaatiminen vaihtelee tutkimuksesta toiseen, jolloin teemahaastattelu on avoimen ja strukturoidun haastattelun väliä soljuva muoto. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.) Tutkimuskohderyhmänäni olivat alle kouluikäiset lapset, jolloin yhdenmukaisuuden vaatiminen kysymysten järjestyksessä ei ollut niin tiukka. Jokaiselta lapselta kuitenkin kysyttiin samat asiat, jotka liittyivät pääteemoihini, mutta keskustelun edetessä tarkentavat alakysymykset eivät kuitenkaan olleet identtisiä.

Tärkeää oli muistaa, ettei teemahaastattelussa voinut kysellä mitä tahansa. Punaisen langan täytyi kulkea haastattelun ajan, jotta voitiin löytää merkityksellisiä vas-

tauksia, jotka tukivat tutkimuksen tarkoitusta sekä ongelmanasettelua tai tutkimustehtävää. Teemahaastatteluun valikoidut teemat liittyivät jo entuudestaan olevaan viitekehykseen, eli asioihin, jotka olin jo ennen tutkimuksen aloittamista tiennyt. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.)

Teemahaastattelussa aineistoa kertyi kaikilta 18 lapselta paljon. Haastattelujen keskimääräinen pituus vaihteli 15 minuutin ja 45 minuutin välillä. Haastattelujen pituuteen vaikutti olennaisesti lapsen keskittymiskyky ja se, mitä haastatteluhuoneen ulkopuolella tapahtui. Haastatteluista kertynyttä litteroitua tekstiä tuli hieman vajaa 50 sivua.

7.3.1 Haastattelun eteneminen

Sadutuksen yhteydessä keräsin lapsilta tietoa teemahaastattelun avulla. Haastattelulla saisin tarkemmin kysytyä lapsilta mediaan liittyvistä asioista, sekä todennäköisemmin vastaukset olisivat enemmän paikkansa pitäviä kuin sadutukseen kerrotut asiat. Sadutuksessa sadun ei ollut tarkoituskaan olla todenmukainen, vaan sitä kautta pystyn tulkitsemaan kuinka paljon media esiintyy lapsen puhekielessä.

Toteutin teemahaastattelun sadutuksen yhteydessä. Tilanne alkoi sillä, että lapsi sai kertoa sadun ja tehdä piirustuksen sadun jälkeen. Tämän jälkeen laitoin nauhurin päälle ja selitin, mitä seuraavaksi tapahtuu. Kysyisin lapselta kysymyksiä, joihin hän saa vastata, eikä mikään vastaus olisi väärä. Etenin teemahaastattelussa pääteemojen mukaisesti, mitä lapsi tekee kotonaan, mitä hänen kotoaan löytyy sekä käyttävätkö lapsen vanhemmat medialaitteita.

Haastattelun aikana en käyttänyt sanaa media ollenkaan, vaan medialaitteista kysyessä kysyin käyttävätkö vanhemmat esimerkiksi tietokonetta tai kännykkää. Jokainen haastattelu eteni lapsen ehdoilla – jos vastaukset jäivät lyhyeksi, en yrittänyt vasten lapsen tahtoa saada häntä puhumaan vaan etenin seuraavaan kysymykseen. Haastattelun taustalla tavoitteenani oli myös lapsen kuuntelu, lapsi saisi itse kertoa ja tuoda esille itsellensä tärkeitä asioita.

Haastattelun loppusuoralla kysyin kysymyksen, johon oletin, etten saisi vastausta. Osa lapsista yllätti positiivisesti, olivat vastaukset sitten pelkkiä arvailuja, vanhempien kertomaa tai tietämystä. Viimeisenä kysymyksenä kysyin lapsilta, mitä he ajattelevat median olevan. Vastauksia tähän kysymykseen ripottelen opinnäytetyöhöni välikommenteiksi, sekä käsittelen tuloksissani lasten tietämystä käsitteestä media.

7.4 Havainnointi

Havainnointi oli tutkimukseni kannalta erittäin tärkeää. Havainnoinnin aikana kannoin mukana viikkoa, johon kirjasin tekemiäni havaintoja päivittäin. Viikoon sain kirjattua noin 10 sivua, jonka lisäksi kirjasin tietokoneelle päivän päätteeksi tekemiäni havaintoja Word-tiedostolle. Kohteena olivat kaikki pienimmätkin asiat, kuten vaatetus, puheet ja leikit. Havainnointi valikoitui tutkimusmenetelmäksi, koska sillä pystyy paremmin opetella tuntemaan lasta, lapsen käytöstä, kokemuksista, mielenkiinnon kohteista, oppimisesta ja kasvun ja kehityksen edistymisestä. Tärkeää oli se, että havainnointi antaa mahdollisuuden ymmärtää asioita lapsen näkökulmasta. (Koivunen & Lehtinen 2015, 16.) Keräsin aineistoa havainnoimalla yhdestä päiväkodista, jossa myös keräsin muun aineiston. Päiväkodissa vietin yhteensä 7 viikkoa, jonka aikana opin tuntemaan lapsia paremmin. Tästä syystä havainnointi helpottui, kun oppi tuntemaan lapsia ja heidän persooniaan paremmin.

Koivunen ja Lehtinen (2015, 17) kertoivat, että usein havainnointi on kasvattajien omien uskomusten ja ennako-oletusten vahvistusta. Havainnointia käyttäessäni, pyrin pitämään omat ennako-oletukseni minimissä ja kirjaamaan kaiken mahdollisen ylös, mikä ei välttämättä ollut täysin oleellista opinnäytetyöni kannalta. Havainnointitilanteet olivat mahdollisimman arkisia, eivätkä valikoituneet sen mukaan mikä olisi tismalleen opinnäytetyöni linjauksen mukainen. Havainnoin lapsia pukemistilanteissa, leikeissä, aamupiirillä, ruokailutilanteissa, siirtymistilanteissa ja keskustellessani lasten kanssa.

Miksi lasta sitten havainnoidaan? Ensin täytyi miettiä, miksi halusin havainnoida ja mihin tarkoitukseen havainnoinnista syntyvää tietoa käyttäisin. Samalla esitin itselleni kysymyksiä siitä mitä, milloin, missä ja miten havainnoidaan ja kuka suorittaa

havainnointia. (Koivunen & Lehtinen 2015, 33.) Opinnäytetyössäni käytin havainnointia kerätäkseni tietoa lasten mediatottumuksista ja sen yleisyydestä lasten arjessa. Havainnoinnin kohteena olivat 4 – 6 – vuotiaat päiväkodin lapset, joita havainnointiin päiväkodin arkisissa tilanteissa. Havainnointi tapahtui tarkkailemalla ja kirjaamalla havaintoja ylös ryhmä- sekä yksilötilanteissa.

7.5 Analyysimenetelmä

Tutkimus toteutettiin puolistrukturoituna teemahaastatteluna. Puolistrukturoituja haastatteluita tehdessä aineistoa kerääntyy yleensä paljon. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 135). Tutkimukseen valittiin 18 päiväkodin lasta, joilta teemahaastattelussa kysyttiin kysymyksiä samoista teemoista. Haastattelun lisäksi tietoa kerättiin saduttamalla sekä havainnoimalla, jolloin tutkimusaineistoa kerääntyi paljon analyysia varten.

Etsittäessä ratkaisua ja tulkintaa laadulliseen tutkimukseen, edetään vaihe vaiheelta. Ensimmäisessä vaiheessa kerätään aineistoa tutkimusongelmaa varten ja kehitetään tutkimuskysymykset. Tämän jälkeen kerätty aineisto litteroidaan ja koetaan yhteiseen muotoon, eli tekstimuotoon. Kolmannessa vaiheessa tarkastellaan litteroitua tekstiä tutkimusongelman ja tutkimuskysymysten kautta, jonka jälkeen kokonaisuus tiivistetään ja merkitään sisältöä kuvaavalla merkinnällä. Neljännessä vaiheessa luokitellaan merkitsemänsä löydökset ja selvitetään mitkä löydöt muodostavat oman ryhmän. Viimeisessä vaiheessa kerätään uudestaan tietoa, jotta voidaan vastata aineistostaan esiin nousseisiin kysymyksiin. (Kananen 2014, 99-100.)

Tutkimuksessa aineiston analyysimenetelmänä toimi sisällönanalyysi. Menetelmässä tarkastelun kautta eriteltiin aineistoa etsimällä ja tiivistämällä yhtäläisyyksiä sekä eroja. Sisällönanalyysissä keskeisintä on, että aineisto, jota tarkastellaan, on valmiiksi tekstimuodossa tai siihen muutettua. Menetelmän pyrkimys on muodostaa tutkittavasta ilmiöstä tiivistelmä, jotta aiemmat tulokset voidaan yhdistää suurempaan kokonaisuuteen ja aiempiin tutkimustuloksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105, Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006 mukaan.)

Tutkimus toteutettiin aineistolähtöisesti, jolloin pääpainona oli aineisto eikä teoria. Tällä tarkoitetaan sitä, että analyysi oli omakohtaista ja teoriaa rakennettaessa aineisto oli pääpisteenä. Tätä voidaan kutsua induktiivisuudeksi, jolla tarkoitetaan tutkijan etenemistä yksittäisistä havainnoista yleisimpiin väitteisiin. (Eskola & Suoranta 1998, 83, Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006 mukaan.) Tutkimuksen aineistoa lähdettiin purkamaan neljän pääteeman mukaisesti.

Analyysissa apuna toimi triangulaatio, joka pyrki nostamaan luotettavuutta tutkimuksessa. Sen avulla pystyttiin näyttämään, ettei tulos ole sattumanvarainen, vaan tulokseen on päädytty useilla lähestymistavoilla. (Triangulaatio, [Viitattu 27.10.2016].) Tutkimuksessa triangulaationa oli aineistotriangulaatio. Aineistotriangulaatio yhdistää useammat aineistonkeruutavat ja tässä tutkimuksessa se yhdisti havainnoinnin, sadutuksen sekä teemahaastattelun. Aineistotriangulaation avulla tutkimukseen saatiin erilaisia näkökulmia tutkimuskysymyksiin. Erilaiset näkökulmat auttoivat arvioimaan tutkimustuloksia kriittisesti ja tekivät monipuolisemman kuvan tutkimuskohteesta. (Kuokkanen 2015, 58.)

7.6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta ei pystytä tilastollisesti todentamaan, kuten kvantitatiivisessa, eli määrällisessä, tutkimuksessa. Tutkijan tulee näyttää oman arviointinsa luotettavuus. Tutkimuksen luotettavuutta tarkasteltiin reliabiliteetin ja validiteetin kautta. Reliabiliteetilla tarkoitetaan sitä, kuinka pysyviä tutkimustulokset ovat. Pysyvyydellä viitataan siihen, että tutkimustulokset pysyvät samana, vaikka tutkimus tehtäisiin toistamiseen. Validiteetilla puolestaan tarkoitetaan tutkitiinko tutkimuksessa oikeita asioita ja sen luotettavuutta. (Kananen 2014, 146-147.)

Tutkimuksen suunnitteluvaiheessa pohdin tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuskohteena olivat 4 – 6-vuotiaat lapset, jolloin oletin, etteivät kaikki vastaukset tulisi olemaan täysin luotettavia. Monet lapset tykkäävät liioitella asioita tai keksiä niitä kokonaan omasta päästään. Tämän vuoksi päädyttiin lähestymään tutkimusongelmaa kolmella eri tavalla: havainnoinnilla, haastattelulla sekä sadutuksella. Aineistotriangulaation kautta tutkimukseen saatiin useampia näkökulmia, jotka yhdistettäessä lisäsivät tutkimustulosten luotettavuutta.

Tutkimustuloksia analysoitaessa otin huomioon, että tutkimukseen osallistuneet olivat lapsia. Jokaiseen lapsen tulkintaan ei tulisi luottaa sataprosenttisesti, vaan tutkimustuloksia piti jatkuvasti arvioida kriittisesti, mikä lapsen kertomasta on todellista ja mikä mielikuvitusta. Haastateltaville suunnattiin avoimia kysymyksiä, mikä antoi lapselle vapauden vastata omasta näkökulmastaan. Helpot ja avoimet kysymykset auttoivat lasta vastaamaan paremmin esittämiini tutkimuskysymyksiin. Tarkentavien kysymyksien avulla pystyin varmistamaan, että ymmärsin mistä lapsi puhuu sekä lapsi sai paremman käsityksen kysymyksestä.

Tutkimuksen validiteettia ajatellen, tutkimuksen aihe on pysynyt koko tutkimuksen ajan samana. Tämän takasi se, että valitsin huolella tutkimustyöni menetelmän sen mukaisesti, millaista tietoa halusin. Laadullisen menetelmän valitsin pienen osallistujamäärän mukaisesti sekä siksi, että halusin tutkia kyseistä ilmiötä ja oppia ymmärtämään sitä paremmin. Aineistonkeruumenetelmät taas valitsin tutkimukseen osallistuvien lasten iän huomioiden. Sadutus oli mieluinen aineistonkeruumenetelmä, teemahaastattelun avulla lapset saivat avoimemmin kertoa omista kokemuksistaan ja havainnoinnilla sain laajempaa käsitystä tutkittavasta ilmiöstä.

Eettisyydellä tarkoitetaan toimintaa, jolla pyritään oikeudenmukaisuuteen sekä vastuullisuuteen (Eettisyys, [Viitattu 11.11.2016]). Tutkimuksen eettisyyttä on myös lähdekritiikin sekä luotettavuuden ja soveltavuuden merkitys. Eettisyyteen kuuluu, ettei tutkimuksen tekijä plagioi toisen tekstiä, vähättele muita tutkijoita tai kerro tutkimustuloksiaan yleistäen, sepittämällä tai kaunistelemalla. Tutkimuksen tekijällä tulee olla aineiston keruun toteuttamista varten tarvittava tietojen ja taitojen hallinnan kyky. Tutkimusaineiston kerääminen tulee huolellista, eikä kerättyä aineistoa saa luovuttaa muiden käyttöön ilman tutkimukseen osallistuneiden lupaa. Aineisto tulee hävittää tutkimuksen valmistuttua asianmukaisesti tai tarvittaessa säilyttää turvallisesti riittävän kauan tarpeen vaatiessa. (Opinnäytetyön eettiset suositukset, [Viitattu 11.11.2016].)

Tutkimuksessani eettisyys esiintyi siten, että kunnioitin jokaisen lapsen kertomaa kuuntelemalla rauhassa mitä lapsella oli kerrottavana. En keskeyttänyt kenenkään lauseita vaan odotin loppuun asti, jonka jälkeen kysyin tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä. Tutkimuksessani ei myöskään julkaistu lasten nimiä missään vaiheessa,

vaan kaikki tutkimuksessa esiintyvät nimet ovat muutettuja. Tutkimustuloksia analysoitaessa käytettiin vain kirjain- ja numerotunnisteita, ettei lasta pystyttäisi tunnistamaan saduissa tai piirustuksissa esiintyvien muutettujen nimien avulla. Tutkimusmenetelmän ja aineistonkeruumenetelmät valikoin oman tietoperustan ja taitojeni avulla, sekä lapsen kehitystason ja iän mukaisesti. Näin pystyin takaamaan tutkimuksen etenemisen eettisten periaatteiden mukaisesti. Tutkimusaineiston säilytin huolellisesti omissa kansioissa tietokoneella sekä paperiversiona. Tutkimuksen valmistuttua, tutkimuksen aikana kerätty aineisto hävitetään asianmukaisesti.

8 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimustulokset ovat yhteenveto sadutuksista, teemahaastatteluista sekä havainnointitilanteista. Luvussa esitellään tutkimuksessa ilmenneitä tuloksia, jotka käsitellään teemoittain. Tuloksiin on yhdistelty lasten vastauksia muutaman lauseen sitaatein, jotka ovat sisennettyinä teemoja käsittelevissä kappaleissa. Jotta tutkimukseen osallistuneet lapset pysyisivät tuntemattomina, tulokset merkataan eri tavalla, kuin sadutuksissa sekä lukujen alussa esiintyvissä lyhyissä sitaateissa. Tutkimustuloksissa vastaajat merkataan juoksevasti esimerkiksi T1 ja ikä, kun haastateltavana on tyttö tai P1 ja ikä haastateltavan ollessa poika. T1 tai P1 esiintyessä uudestaan seuraavan teeman sitaatin analyysissä, kyseessä ei ole sama lapsi. Tämä menettely on sen vuoksi, ettei saduista ja piirustuksista voisi yhdistää lasta tutkimustuloksien haastatteluvastauksiin. Tutkimustuloksissa puhutaan lasten tekemistä saduista, jotka löytyvät liitteestä 4. Tuloksia analysoitaessa satuihin viitataan lapsen nimellä ja iällä.

8.1 Lapsen mediaympäristö

Tutkimuksen lähtökohtana oli, että lapsilla on kokemuksia median välineistä. Nykyaikana lapset ovat syntyneet digiaikaan, jolloin medialaitteiden uupuminen kotona, päivähoitossa tai muualla olisi väistämätöntä. Lapsen mediaympäristön teemassa haluttiin tuoda lukijalle esille, millaisia medialaitteita lasten kotoa löytyy. Haastatteluista, sadutuksista ja havainnoinnin tuloksia analysoidessa kehitin selkeämmän kuvan siitä, mitä lapsen mediaympäristö todellisuudessa on.

Tutkimuksessa selvisi, että media on nykypäivänä hyvinkin suuri osa lapsen arkea. Media on läsnä kotona, kavereilla ja päiväkodissa. Median muodot vaihtelevat paikasta riippuen, esimerkiksi päiväkodilla mediaa ei ole lasten arjessa läsnä puhelimien, televisioiden tai tietokoneiden muodossa. Havainnoidessa selvisi, että päiväkodin mediaa ovat enemmänkin kirjat, valokuvat sekä radiosta soitettavat laulut. Televisiota käytettiin havainnoinnin aikana vain silloin, kun katsottiin lastenohjelmia valokuvauspäivänä omaa valokuvausvuoroa odottaessa, tai kun ulkoilu ei ollut mah-

dollista huonon sään vuoksi. Valokuvia käytettiin havainnollistamaan lapsille ja vanhemmille esimerkiksi keitä työntekijöitä lapsiryhmissä oli töissä laittamalla kuvat lapsiryhmän työntekijöistä ilmoitustaululle nimien kanssa. Lapsille mieluista oli etenkin lasten valokuvien liimaaminen ryhmän seinällä olevaan julisteeseen, josta he saivat käydä katsomassa ryhmäläisten kuvia.

Jokainen tutkimukseen osallistuneesta 18 lapsesta kertoi, että kotona olisi televisio ja tietokone tai edes toinen edellä mainituista. Moni kertoi kotoa löytyvän tablettitietokoneen, joko oma sellainen tai vanhempien, jota lainattiin pelaamiseen ja videoiden katseluun. Omia puhelimia haastateltavilta ei löytynyt kuin muutamalta, mutta leikkipuhelimet nousivat aineistoa teemoiteltaessa esille. Jokainen lapsi kertoi kuitenkin vanhemmillaan olevan oma puhelin.

...sillä on vähän pienempi telkkari. Se luulee että sillä on isompi telkkari, mut meillä on isompi ku se on vaan seinällä nii se näyttää isolta... Meillä on tabletti, mulla on oma puhelin ja isillä ja äitillä.. Meillä on itseasiassa monta tietokonetta, oisko kolme.. – P1, 5v.

...telkkari on olohuoneessa ja sitte tietokone on tuolla isin toimistohuoneessa. – T1, 5v.

Yksi telkkari olohuoneessa, me voiaan katsoa lastenohjelmia ja voiaa Viaplaysta jotaki muuta katsoa. Meillä on kaks tietokonetta. Siks koska isi tekee töitä siellä. – T2, 5v.

Tuloksista kävi ilmi, että yhä useammassa kotitalouksissa on enemmän kuin yksi televisio tai tietokone. Useimmiten televisio oli sijoitettuna olohuoneeseen ja talouudessa ollessa useampi televisio, toisena sijoituspaikkana oli lapsen tai vanhemman makuuhuone. Haastateltavien mukaan tietokoneille oli yleensä oma tietokonehuone. Haastateltavien joukossa oli lapsia, joiden vanhemmat tekivät toimistotyötä kotona. Haastateltavat kertoivat, että vanhemman työtietokoneella ei saanut pelata, vaan pelaamiselle oli yleensä toinen tietokone.

Sadutuksista televisio nousi esille 6-vuotiaan Minnan sadusta. Minna kertoi sadusaan: *”..puput vähän katsoivat telkkaria. Vaikka puput ei katto.. Sitten he menivät taas kukkia poimimaan. Sitten he katsoivat kirjaimia vähän...”* Sadun Minna lopetti

”...sitten he hyppelivät kotiin ja sitten he katsoivat vielä telkkaria.” Televisiota ei mainittu sanana muissa saduissa, mutta eri lastenohjelmien ja –elokuvien hahmoja ja juonia tuli saduissa esille. Näistä sisällöistä kerron enemmän median vaikutuksia lapseen ja lapsen mediaa käytännössä käsittelevissä teemoissa.

Saduista nousi myös esille lasten mediaympäristö. Sadutusten tuotoksista sai poimittua erilaisia median välineitä, jotka ympäröivät lasta kotona. Satujen kautta tuotuja median välineitä olivat satukirjat, televisiot ja lelut. Nämä kolme tulivat myös havainnoinnin kautta esille lasten leikeissä ja puheissa.

...on meillä tietokone, mä oon pelannu sillä. ...sit meillä on Wiitä. Siellä niitä löytyy eri pelejä.. Ei oo iPadia, mutta on sellanen, on meillä tabletti.. Mulla on vaan pesäpallopelikonsoli. – P2, 6v.

...on puhelimia. Ei omaa, leikkipuhelimia. Mutta kotonahan yleensä on.. – T3, 4v.

Meillä on mun oma ja isin oma tabletti. Äitillä ja isällä on yhteinen ja mulla on vaan oma.. Mulla ei oo oikeaa puhelinta mutta leikki. Mulla on semmosta kaks pikkusta mistä on menny sähköt ja mulla on laskupuhelin. – T4, 5v.

...meillä on padi, valkonen. Ja sit pelataan, siinä on paljon pelejä! Tuhat sata. Niissä saa toisenkin tiedon vaihtumaan misson pelejä. – T5, 4v.

Havainnointia suoritettaessa useassa leikissä puhelimen läsnäolo oli havaittavissa. Joillakin lapsista oli leikkipuhelin mukana johon he keskustelivat pitkät pätkät tai sitten puhuttiin vaihtoehtoisesti legopalikkaan. Jokaisessa lapsen käymässä puhelin-keskustelussa oli havaittavissa samoja piirteitä: puhelimeen puhuessa liikuttiin kävellen päämäärättömästi. Leikkipuhelimet olivat tutkimusta toteutettaessa etenkin tyttöjen suosiossa. Lelupäivän saapuessa yksi tyttö toi mukanaan leikkipuhelimen, jonka jälkeen muut tytöt ihastelivat puhelinta. Tämän jälkeen alkoivat leikit, joiden keskiössä toimi lelupäivälle tuotu leikkipuhelin. Leikissä soitettiin äidille ja puhelinnumero muistettiin ulkoa näppäillen se lelupuhelimeen. Tytöt kirjoittelivat puhelimella, ottivat ”selfieitä” eli omakuvia leikkikavereiden kanssa sekä tutkivat leikkipuhelinta yhdessä.

Haastatteluissa ilmeni myös, etteivät yleisessä käytössä olevat medialaitteiden nimet ja merkitykset ole selvillä kaikille. Eräälle haastateltavalle muiden lasten käyttämä tabletti-sana tablettitietokoneelle ei ollut haastateltavan tiedossa. Tyttö sekoitti tabletin illalla otettaviin vitamiinitabletteihin, kertoen näistä. Hänelle taas oli tabletti-tietokoneelle käsite padi tutumpi. Padi sana tulee iPadista, joka on tablettitietokoneiden yksi monista merkeistä. P2 kertoi sitaatissa, kuinka hän pelaa pelikonsolilla Wiitä. Kysyttäessä olisiko heillä PlayStation-pelikonsolia, puhekielellä pleikkari, poika vastasi kysymällä mikä sellainen on, veikaten pelitelkkaria. Haastatteluissa kuitenkin nousi esille, että useampi lapsi pelasi PlayStationilla tai katsoi ohjelmia sen kautta.

8.2 Lapsen media käytännössä

Tutkimuksessa oli tarkoitus tuoda esille lapsen medialaitteiden lisäksi, kuinka he käyttävät median välineitä ja sisältöjä käytännössä. Havainnoinnin kautta saatiin hyvin tietoja esille. Lapset mainitsivat erilaisia median brändejä, joita he olivat kotonaan nähneet vaatteissa ja astioissa. Junarataleikeissä taas 5-vuotias ja 6-vuotias poika alkoivat kertomaan minulle junan olevan lastenohjelmasta tuttu. Tämän jälkeen he alkoivat luettelemaan useampia kyseisen lastenohjelman vetureiden nimiä.

Havainnoinnin kautta pääsin seuraamaan, mitkä laulut ja laulajat olivat sillä hetkellä lasten huulilla. Eniten päiväkodilla päästiin kuulemaan Cheekkiä, Vilma Alinaa, Antti Tuiskua, Robinia, Fröbelin Palikoita sekä Risto Räppääjän elokuvasta tuttuja lauluja. Vähemmän nousi esille lapsille suunnatut artistit ja laulut. Havainnointia tehdessäni päiväkodilla selkeästi suosituimmat laulut olivat Antti Tuiskun ”Keinutaan” ja ”Sata Salamaa” sekä Cheekin ”Sokka irti”-kappale, joka lasten suussa vääntyi muotoon ”Sukka irti”. Cheekin ja Vilma Alinan sanoitukset ja laulun aiheet eivät välttämättä ole lapsille sopivia, mutta radiossa jatkuvasti soivat laulut jäävät väistämättä pyörimään lapsen huulille.

Eräs 5-vuotias poika kertoi kuinka oli katsonut digiboksilta lastenohjelmia, lukenut lastenkirjaa sekä katsonut elokuvaa tietokoneelta. Toinen saman ikäinen poika kertoi käyttävänsä ainakin joskus puhelinta ja aloittaen aamut aamupiiirretyillä. Poika

kertoi myös katselevansa tietokoneelta vanhoja kuvia ja tablettitietokoneelta sisaruksensa kanssa piirrettyjä. 6-vuotias tyttö taas kertoi katselevansa sisaruksensa puhelinta, jos tämä antaa siihen luvan. Tuloksissa nousi esille, että yleisimmät lastenohjelmien katseluun käytetyt välineet olivat televisio ja tablettitietokone. Haastateltavat kertoivat katselevansa myös tietokoneella ja puhelimella ohjelmia, mutta televisiosta ja tablettitietokoneelta katselu oli selvästi yleisempää.

Mulla on sellanen Star War ja sit sellanen Transformers... Mä katon pesusientä tai jotaki Pokémonia. ...teini-ikäinen mutanttinijakilpikonna ja Paavo Pesusieni tietenki. Pelaan sitte, en pelaa vaan katon videoita, niin semmosia Angry Birds videoita. – P1, 6v.

Tabletilla katon ohjelmia ja välillä teen sellasia piirustuksia, siinä on sellanen piirustuspeli jolla voi tehdä piirustuksia. Lempimeikki on sininen, sellanen vaaleensininen, ku sitä Elsaki käyttää. – T1, 5v.

Mä leikin Star Warseja. Telkkarii katon, Transformerssii. Se on mun lemppari ja Minionsi, Spider Mani, Star Warssi. Kaikkea vaan yks kerrallaan, taas yks ja taas taas... – P2, 6v.

Yllä olevista sitaateista löytyi paljon median välineiden tarjoamia sisältöjä, joita lapset katselivat ja joita näkyi myös lasten vaatteista. Mediasta johdannaisia brändejä löytyi havainnoinnin aikana vaatteista, kuten Frozen-elokuvasta tuttua Elsaa ja Frozen-ponnareita. Repuissa suosituimpia olivat Autot-elokuvan hahmot, Spider Mani, Angry Birdsit, Minni-Hiiret sekä muut Disneyn hahmot. Lapset esittelivät päivähoitossa innoissaan toisille uusia lelujaan, kuten Batmaneita tai Transformerseja. Mediasta johdannaiset brändit nousivat aamupalapöydässä kahvikupin kyljessä olevasta Kiroileva Siili kuvasta puheenaiheeksi. Pöydässä käytiin keskustelua, millaisia erilaisia brändejä lapset olivat nähneet.

Vaikka Frozen-elokuva oli hyvin pinnalla tutkimuksen aikaan, eräs 5-vuotias tyttö kertoi kuinka huono ja tylsä elokuva Frozen on. Hän oli sitä mieltä elokuvasta, koska oli nähnyt sen jo. Kuitenkin tyttö kertoi elokuvan päähahmon Elsan olevan ihana ja mitä kaikkea Elsa tekee. Loppujen lopuksi tyttö tokaisi, että elokuva oli tylsä, mutta päähahmo oli ihana. Lapsi oli saattanut kylläntyä itse elokuvaan, mutta päähahmo vetosi edelleen lapseen.

Pelaan pleikalla peliä... Katon telkkaa aina aamusin ja iltasin ja päivällä, Pikku Kakkosta tai Junioria... – P3, 6v.

Mä pelaan tabletilla. Roistoa ja Ninjagoa, semmonen ninjajuttu ja sitte on tuo Star Wars kaks ja sitte niin... Katon videoita, en mitään muuta ja lataan pelejä. – P4, 5v.

Aamulla heti sitte äiti herättää ja mä katon, mä oon ihan väsyny. ...tietokoneella mä painan sellasta peliä sieltä ja sieltä tulee lastenohjelma... Paras on Kung-Fu Panda ja Risto Räppääjä, mä oon nähny sen Angry Birds, se on hyvä. Mä en osaa sillä (tabletilla), en saa pelata vaan kirjottaa ja voin laskuttaakin sillä koululaskuja. – T2, 5v.

Tabletilla pelaan aina. Angry Birdsiä ja taas vaan kaikkia pelejä. Kaikkia niitä pelejä vaan löytyy. Mä tarttisin uuden tabletin, koska se on menny hukkaan se toinen. Jos mulla ois puhelin nii mä voisin soittaa vaikka kaverille, tai siis soittaa sen isälle. – P5, 6v.

Eräs haastateltava, 4-vuotias poika, kertoi leikkivänsä uusilla legoillaan. Hahmoja näissä legoissa oli Kapteeni Amerikka, Punainen Luuranko, Batman ja Autot. Kysyessäni, mistä nämä hahmot ovat, vastasi poika: ”*Tuu joskus meille niin tiiät, se on pelistä ja elokuvasta.*” Tämän sanoessa pojalla oli huvittunut ilme, kun haastattelijalle olisi pitänyt selittää, mistä kyseiset hahmot olivat. Haastatteluita suorittaessani minulla oli tietokone, jonne vastauksia kirjattiin samaan aikaan kun haastattelua käytiin. 4-vuotias poika alkoi kesken haastattelun neuvomaan, kuinka saisin ladattua pelejä tietokoneelleen. Poika aloitti sanomalla: ”*Haluukko sä jotai pelei? Jos sä haluat, nii pistä toi ja tuo ja tuo. Helppoa!*” näyttäen samalla tietokoneen ruudulta mistä pitäisi tietyssä vaiheessa painaa.

Sadutuksissa nousi esille median sisältöjä, kuten lastenohjelmia ja elokuvia. Lapset kehittivät satuja joskus nähneensä tai kuulleensa sadun tai ohjelman mukaisesti. Joissain saduissa oli selvästi nähtävillä mediasisällöistä johdettuja satuja tai mediasisältöjä tai välineitä sisältäviä satuja. Alla on lainattu kohtia muutamista saduista, jotka jollain tavalla voidaan liittää mediaan.

....suklaapupu tuli ja antoi suklaamunat kaikille ihmisille ja eläimille. Sitteen sieltä kindermunasta tuli peikolle tuli siitä sellanen pikkulelu, sellanen yks leijona ja kissanpennulle tuli Hello Kitty. Sitte ku pupu ja peikko oli syöny kindermunan nii sitte he alkoivat leikkiä tosi pitkään ja sitte kun tuli koiranpentu nii sitte ne leikki tosi kauan. – P6, 6v.

Ne asuu linnassa, ne on sellaset prinsessat joilla on vaatteita ja sellasia taikoja. Siellä on ainaki kuningas ja se omistaa sen linnan ja ne prinsessat saa sitten joskus oman kans sellasen linnan, jossa ne saa oikean värit ja sellaset. – T3, 5v.

Siihen tulee lohikäärme. Ja sitten siihen tulee prinssi ja prinsessa. Prinsessa on tornis ja prinssi pelastaa ja sitte se lohikäärme vartiois prinsessaa ja ilkee noita on vanginut sen. Prinssi kiipee tikapuilla, pelastaa sen prinsessan. Ne juhlitsee. Nii ja ei muuta. Että prinssi antaa sille.. sille kukan sille prinsessalle. – P7, 5v.

Yllä olevissa saduissa P6 kertoo suositusta karkkibrändistä, Kindermunasta. Kindermuna tunnetaan yleisesti sen sisältä paljastuvasta yllätyksestä, jotka yleensä ovat liitännäisiä lastenohjelmista esiin nousseisiin hahmoihin. Tässä tapauksessa poika toi satunsa kautta Hello Kittyn brändin esille, joka on ollut vuosikaudet suosiossa niin aikuisten kuin lastenkin kesken. T3 ja P7 taas tuovat saduissaan esille sankari ja prinsessa kuvioita, toisen kuvaillessa millaista elämää prinsessa linnassaan elää (Kuva 5.) ja toisen kertoessa sankaritarinan, jossa prinssi pelastaa prinsessan. Kun alkaa miettimään jälkimmäistä tarinaa tarkemmin, kuulostaa juoni kaukaisesti Disneyn Prinsessa Ruususelta, jossa prinssi surmaa lohikäärmeen päättäkseen Prinsessa Ruususen luo.

Kuva 5. "Prinsessa Auroran linna"

Sadutuksen tuotoksissa 5-vuotias Miia kertoo lähes täydellisesti tiivistäen omassa sadussaan Disneyn Frozen-elokuvan juonen. Miia muisti satua kertoessaan kaikkien sadun päähenkilöiden nimet. Samoin myös 5-vuotias Niina kertoi näkemästään mediasisällöstä johdannaisen tarinan. Sadun voi yhdistää päähenkilöiden nimien perusteella Disneyn Topi ja Tessu-elokuvaan, jossa kettu ja koira ystävästyivät. Sadun linnassa asuvasta prinsessa Aurorasta kertoi 4-vuotias Heidi, kun taas 4-vuotias Anna kertoi lempilastenohjelmastaan Ryhmä Hausta.

8.3 Median vaikutukset lapseen

Tutkimuksessa nousi esille, että lapset ovat kiinnittäneet huomiota vanhempiensa mediankäyttöön. Eräs haastateltava itkuisena totesi, että ”*äiti ei aina tuu leikkimään hänen kanssaan, kun se on puhelimella.*” Tämä sai miettimään, olisiko asia todellisuudessa näin, vai muistuu lapselle vain tietty hetki kun äiti ei ehtinyt leikkimään esimerkiksi työpuhelun vuoksi. Oli asia miten oli, todellisuus valitettavasti on, että puhelin vie paljon vanhempien aikaa pois lapsilta.

...isi aina ku o potkupalloa telkkarista nii se kattoo. ...ne veikkaa aina, mä en saa sitä millään loppumaan. Mun pitäs sanoa kassalla että lopettaa toi... – P1, 5v.

Äiti ja isä molemmat on paljon tietokoneella ja äiti on tosi paljon puhelimella. Se tuntuu ärsyttävältä. Mä kysyn (äitiltä) että miks sä oot puhelimella ja se vastas en mä tiiä. – T2, 4v.

Yllä olevista vastauksista käy ilmi, kuinka vanhempien median käyttö voi häiritä lasta. Ensimmäisen sitaatin jalkapallon katseleminen telkkarista ja veikkauksen tekeminen tuloksista häiritsi lasta. Vaikka veikkaaminen ei olekaan tutkimukseni median tarkkailun kohteena on se liitännäisenä mediaan. Ottelutulosten veikkaamista varten veikkaaja katsoo tulokset netistä, ottelun puolestaan televisiosta tai kuuntelemalla sitä radiosta. Tulokset ilmoitetaan television Teksti-TV:lle ja katsotaan sieltä, internetistä Veikkauksen sivuilta tai haetaan kaupan kassalta, jonne myyjä on veikkauksineen tulostanut. Vanhempien medialaitteiden käytön lisäksi myös niihin

liittyvä toiminta, kuten veikkausasioiden hoito eteenpäin, saattaa häiritä lasta. 4-vuotias tyttö puolestaan kummasteli sitä, ettei äiti osannut kertoa vastausta siihen, miksi hän on niin paljon puhelimella.

...isi meni yhteen juhlaan ni sitte me nukuttiin patjalla mun huoneessa ja oli kaikki Halloween-valot ja katottiin vaan uutisia TV:stä, mun omasta TV:stä. – T3, 4v.

...jos tulee Voice tai Miljonääri katotaan yhdessä telkkaria. Joskus katotaan yhdessä. Äitin lempilastenohjelma on Voice ja isän on se Miljonääri. Mulla on ne molemmat. – T4, 5v.

Tutkimustuloksissa kävi muutaman lapsen kertomana ilmi, kuinka vanhemmat eivät vietä aikaa lasten kanssa, vaan uppoutuvat enemmän medialaitteille. Kuitenkaan täysin negatiivisena medialaitteiden lisääntymistä ei voi pitää. Kuten yllä olevasta 4-vuotiaan ja 5-vuotiaan tytön sitaateista on voitu tulkita, on medialaitteilla positiivisia vaikutuksia. Vanhemmat voivat viettää lastensa kanssa aikaa katsomalla ohjelmia yhdessä. Havainnoidessa medialaitteiden hyödyntäminen yhteiseksi ajaksi tuli useinkin esille, sillä moni lapsista kertoi kuinka oli viikonloppuna katsonut televisiota perheensä kanssa tai pelannut sisarustensa kanssa videopelejä.

Äiti ja isä on paljon.. mä en jaksa.. odottaa millon ne tulee leikkimään, niillä on ihan tärkeitä asioita. Tärkeitä työasioita... – T5, 5v.

Isi on paljon puhelimella ja äiti on paljon tietokoneella. Isi soittaa kaikkea soittoja ja se tulostaa kaikkia laskuja ja äiti antaa palkkoja. – P2, 6v.

Äiti on paljon tabletilla ja puhelimella ja tietokoneella, isi on hyvä tekemään työtä. Isi ei käytä yhtään puhelinta tai tietokonetta. Isillä on oma tabletti, mutta se ei kato sitä kauaa ku siitä voi tulla pää kipeäks. – T6, 6v.

...ja äiti on aina ja isi pelaa aina laskuttamassa laskuja ja minä katon mun omaa tablettia – T7, 5v.

Tutkimuksessani otin huomioon, että joidenkin lasten vanhemmat saattoivat tehdä töitä kotona, jolloin vanhempien tietokoneella viettämä aika saattaa olla jonain päivinä suurempaa kuin normaalisti. Edellä mainituissa sitaateissa lapset mainitsivat vanhempien tekevän töitä tietokoneella. Vaikka lapsi ymmärtäisi vanhempien tekevän töitä tietokoneella, ei hän välttämättä ymmärrä miksi isä tai äiti ei voisi tulla hetkeksi leikkimään hänen kanssaan, kuten haastateltavan T5 lauseesta voitiin tulkita.

Tutkimustuloksista kävi ilmi, että median vaikutukset ilmenivät hyvinkin selkeästi lasten kertomasta. Yllättävää oli, kuinka monella lapsella oli kerrottavana edes jotain vanhempiensa median käytöstä. Tuloksista sai kokonaiskuvana käsityksen siitä, että vanhempien median käyttö herättää niin surun kuin tuskastumisen tunteita lapsessa. Lapset kokivat kuitenkin myös positiivisena asiana vanhempien medialaitteiden käytön, varsinkin kun kyseessä oli videopelien pelaaminen yhdessä vanhempien kanssa, elokuvien katselu tai vanhempien taito löytää lapselle oikea ohjelma tablettitietokoneelta.

Haastateltavat kertoivat olevansa ”aina” ja ”koko ajan” pelaamassa tai katsomassa televisiota, mutta suurimmat median vaikutukset tulivat esille vanhempien median käytöstä. Median sisällöt aiheuttivat lapsissa myös erilaisia tunnetiloja. Osa haastateltavista kertoi, ettei halua katsoa veljiensä pelaavan PlayStationilla, koska he pelasivat pelottavia pelejä. Eräs haastateltava kertoi, ettei halua olla tablettitietokoneella koska se on tylsää.

Havainnoinnin aikana huomasin kuinka leikkikaverit määräytyivät yhteisten mielenkiinnonkohteiden kautta. Tytöt muodostivat ryhmiä joissa leikittiin muun muassa lastenohjelmista tuttuja prinsessaleikkejä, kun taas pojat muodostivat Transformerslelujen ryhmiä. Leikin sisällöt myötäilivät osittain suosikkilastenohjelmien tarinoita, mutta täysin kopioita ne eivät olleet. Suosikkiohjelman päähenkilöiden nimet pysyivät yleensä samana, mutta juoni vaihteli paljon ohjelman versiosta.

8.4 Miten vanhemmat rajoittavat ja ohjaavat lapsen median käyttöä?

Haastateltavat kertoivat aineistoa kerättyä vanhempiensa katsomista ohjelmista. Kertomuksissa haastateltavat tiedostivat milloin vanhemmat katsovat tai pelasivat lapsille sopimattomia ohjelmia tai pelejä. Suurin osa lapsista kertoi, etteivät saisi olla paikalla kun aikuiset katsovat omia ohjelmiaan, mutta joukosta löytyi myös niitä lapsia, jotka olivat katsoneet aikuisten ohjelmia yhdessä vanhempiensa kanssa. Sopimattomista ohjelmista voidaan olla myös montaa mieltä, sillä monet perheohjelmiksi luokiteltavat televisiosarjat käyttävät melko paljon sopimatonta kielenkäyttöä.

Tuloksissa kävi selvästi esille, että lapset itse tiesivät joitakin syitä, miksi eivät saaneet katsoa aikuisten ohjelmia. Moni sanoi syyksi oman ikänsä, myöhäisen ajan kohdan tai sen, että ohjelmat olivat liian pelottavia eivätkä lapset saisi niitä siksi katsoa. Lapset kertoivat myös katsovansa uutisia vanhempiensa kanssa joko vapaaehtoisesti tai siksi, että odottivat lastenohjelmien alkamista. Eräs poika kertoi toisen vanhempansa katsovan aina uutisia, eikä lastenohjelmia saanut katsoa uutisten aikana.

Yks on pelottava ku ne juoksee vaan tiellä ja auto voi tulla ja ajaa päälle... Isi kattoo niitä leffoja, mitkä on pelottavia ja niissä vaan ammutaan. Mutta minä en kato niitä vaan siinä lapset ei saa kattoo. – T1, 4v.

...ku me nukutaan nii sit ne katsoo vähä pahoja juttuja mitä me ei saada katsoa, siksi ne on pelottavia. – T2, 5v.

Oon kattonu pelejä, ne on ollu pelottavia. Ja Batman ykköstä. Saan kattoa aikuisten ohjelmia. – P2, 4v.

Uskallan kattoo, kaikkia sellasia aikuisten ohjelmia, tulee myöhään illasta. – P3, 6v.

Vaikka vanhemmat valvoisivat lasten median käyttöä, sopimattomien ohjelmien näkeminen saattaa tapahtua jossain muualla kuin kotona. Kaverin luona tablettitietokoneella ollessaan lapset voivat itse etsiä videoita ja löytää ohjelmia, jotka eivät lasten korville tai nähtäväksi olisi hyviä. Pasila on aikuisille tarkoitettu, ronskia kielen-

käyttöä sisältävä piirretty. Aamulla pukeutumistilanteessa 5-vuotias poika kertoi eilisestä Pasilan jaksosta jonka oli katsonut. Poika selitti, kuinka ”*se puhu rumia isoista tytöistä sekä vamppyyristä ja vamppyyrin hampaista.*” Lapselle sopimatonta ja ”rumaa” kielenkäyttöä kuuli lasten suusta havainnointia tehtäessä. Sopimattomalla ja ”rumalla” tarkoitan tässä tapauksessa kiroilua tai hieman lievempiä voimaisanoja.

...mun mielestä mä oon kattonu äitin tai isin tai se oli äitin kaa. – P4, 5v.

Tabletilla pelaan yksin. Äiti ja isi laittaa ne mulle. Veljen se on oikeesti se tabletti, mutta se on antanu sillä mun olla ja antanu ruveta pelata hyviä pelejä. – T3, 5v.

Ollaan me katottu mun vaarin tietokoneesta yhtä muumipeliä, mutta isiki oli siel meidän kans. Yksin joskus pelaan, mutta äiti ja isi antaa. Ne auttaa joskus mua vähän. – T4, 4v.

...ku pelaa isin kaa sitte saa ukkoja. Tietokoneelle pitää kysyä aina lupa. En oo yksin sillä. – P5, 4v.

Minä katon videot, jos mä löyän. Sit jos mä en löyä nii äiti kattoo niitä. – T5, 4v.

Yllättävän usea haastateltavista kertoi selaavansa tietokoneella, puhelimella tai tablettitietokoneella yksin. Lapsen selatessa medialaitteilla ilman valvontaa, voi lapsi päätyä aivan väärille sivustoille tai videoille. YouTubessa hauskan lastenpiirretyn ja raa’an väkivaltavideon välillä ei ole montaa hiirenklikkausta. Positiivinen huomio oli, että suurin osa vanhemmista kuitenkin auttaa lapsia valitsemaan, mitä pelejä ja videoita lapsi tablettitietokoneelta pelaa tai katsoo. Osa haastateltavista kertoi isompien sisarusten auttavan sopivan materiaalin etsimisessä. Luvan kysyminen medialaitteille oli myös positiivista, sillä sain kuvan siitä, että vaikka medialaitteet ovat vahvasti elämässä mukana, eivät lapset saa käyttää niitä aivan milloin haluavat.

Tietokoneella äiti ja isi kirjottaa ja se lataa pikkusen aikaa ja se tulee sitte. – T7, 4v

...oon mä tilannu kyllä, se on ihan helppoa. Ottaa vaan pelin ja sitte painaa semmosta vihreää nappia sitte oottaa että on ladannu ja sitte on

siellä padissa. Isi lataa mulle vähän hankalia pelejä. Oon mä tilannu yksin varmaa yhen lintupelin, kukkapelin ja sitte harakkapelin, joulupukkipelin jaa vielä... – T8, 4v.

Suurimmaksi osaksi lapset kertoivat, että vanhemmat latasivat pelejä ja sovelluksia tablettitietokoneille. Kuitenkin muutama haastateltavista kertoi lataavansa vanhempien puhelimeen, tabletille tai tietokoneelle pelejä ja sovelluksia itse. Havainnointitilanteessa eräs 5-vuotias poika kertoi, että *”Lataan peliä ja äiti poistaa ne, koska mä lataan nii hirveästi sinne!”* mikä herätti mielenkiintoa siitä, miten paljon vanhemmat seuraavat mitä lapset medialaitteille lataavat. Tutkimustuloksista kuitenkin kävi selville, että suurimmaksi osaksi vanhemmat seuraavat lastensa käyttämää mediasisältöä. Nämä ilmenivät lasten tietoisuudesta kertoa, mikä mediasisältö ei sovi lapselle ja siitä, kuinka moni lapsi kertoi vanhempiansa tai isosisarustensa laittavan videot tai pelit heidän puolestaan.

8.5 Mitä lapset tietävät mediasta?

Tutkimuskysymyksiä miettiessä, halusin tietää miten lapset osaisivat selittää median käsitettä. Lapset ovat selvästikin perillä median sisällöistä, välineistä sekä brändeistä, mutta halusin tietää miten he selittäisivät sanan media. Tämän vuoksi kysyin lapsilta ”mitä media on?” selventäen heille, että he saisivat itse kertoa miltä sana media kuulostaa vaikka eivät vastausta tietäisikään. Monet lapsesta kertoivat heti ensimmäisenä, että *”en mä tiää mitä se on”*, kun kysyin mediasta.

”Media on varmaan meduusa.” – T1, 6v.

”Media kuulostaisi Padilta.” – P1, 4v.

” No se on.. mikähän se (media) on. Ai olikse, onkse medio? se on sellainen.. no se on.. se on.. Se on sellainen pöytä.” – P2, 5v.

Suurin osa vastauksista ei ollut lähelläkään todellisuutta, mikä ei yllättänyt lainkaan, sillä myös aikuisen on vaikeaa selittää median käsitettä kattavasti. Vastauksissa ehdoteltiin laivaa ja mediota, vaatetta, melonia, meduusaa, palloa ja kukkaa. Moni lapsista kertoi median olevan tietty käsky tai tekeminen. 5-vuotiaan pojan mielestä

media tarkoitti sitä kun menee kotiin. Vastaavasti 4-vuotias tyttö kertoi median tarkoittavan sitä, että saa tulla.

”Media vois olla sitä että menee järvelle.” – P3, 6v.

”Mä en oikeestaan tiiä mitä se (media) tarkoittaa! Se ois puhelin.” – T2, 4v.

Vastaukset jotka olivat käsitteeseen sivuavia, kuten median välineitä tai median sisältöjä, olivat yllättäviä. Median kerrottiin olevan pelaamista ja annettiin myös esimerkkejä siitä, millaisia pelejä on kyseessä. Eräs lapsi kertoi median kuulostavan ihan Padilta eli tablettitietokoneelta, toinen sanoi sen olevan puhelin kun taas kolmas kertoi sen kuulostavan kuvien ottamiselta. Mikään näistä vastauksista ei ollut väärin, sillä media on kaikkea edellä mainittuja. Osa lapsista kertoi vanhempiansa juuri kertoneen siitä, mitä media on, mutta eivät sitä juuri sillä hetkellä muistaneet.

”Noo.. minä itseasiassa tiän. Noh.. nyt en ihan tiiä. Noo.. laiva..” – P4, 5v.

”Isi on joskus sanonut on mulle (mediasta) mutta mä en enää muista sitä. Hmm.. emmä tiiä. hmmm.. vaate.” – T3, 5v.

”Media tarkoittaa sitä, että saa tulla!” – T4, 4v.

Tutkimustuloksista selvisi median olevan teoreettisesti vähemmän tiedostettu asia, mutta käytännössä erittäin arkipäiväinen ja läsnä joka paikassa. Median käsite ei selvästikään ollut lapsille selvä, mutta media itsessään on sitäkin selkeämpi. Lapset osasivat selvästi käyttää median välineitä, mikä kävi haastattelutilanteissa ilmi. Lapset tutkivat tietokonetta ja kertoivat, että tuosta tapahtuisi tuollaista, ja jos haluat tällaisen niin pitää painaa tuosta.

”No en mä oo kuullu semmosta sanaa (media) ikinä.. hmm... no jos vaikka ottaa kuvia.” – T5, 6v.

”Media on Hai-kalapeli.” – P5, 4v.

”Media on ehkä jotakin sellasta... pelaamista.” – P6, 6v.

Yllä olevista sitaateista näkee, kuinka osa lapsista osasi joko tietämättään tai tiedostetusti kertoa osittain oikein mitä media on. Moni vastaajista yhdisti median pelaamiseen, mutta esille tuotiin myös puhelimia ja tietokoneita. Sadutusten kautta sain myös kuvan siitä, että lapset katselevat paljon mediasisältöjä. Sadut mukailivat lastenohjelmien ja –elokuvien juonia tai olivat perinteisten satujen mukaisia, joita lapset ovat päiväkodilla tai kotonaan kuulleet. Havainnointia tehdessäni lapset eivät maininneet median käsitettä, mutta kaikkia muita median välineitä ja sisältöjä senkin edestä.

9 TULOSTEN YHTEENVETO JA TARKASTELU

Median sisällöt seuraavat meitä joka paikkaan, vaikka sitä ei itse aina huomaisi. Media muovaa paljon ajattelumaailmaamme, niin aikuisella kuin lapsellakin. Uutisten lukemisen jälkeen huomaa miettivänsä asioita eri tavalla kuin aikaisemmin ja samalla tavalla myös lapsen maailmankuva muokkautuu näkemänsä ja käyttämänsä median kautta. Pelottavan lastenohjelman nähtyään, lapsi alkaa miettimään ja pelkäämään tapahtuisiko kyseinen asia hänelle joskus. Aineistoa analysoidessa esille tuomani tulokset eivät ole niinkään faktoja ja yleistettävissä olevia asioita, vaan lasten omia kokemuksia mediaympäristöstään ja median käytöstään. Halusin tuoda tuloksissa esille lasten omia kokemuksia, mutta kuitenkin jättäen pois täysin mahdottomat asiat. Tutkimusten tuloksia tarkastellessa, käsittelen aineistoa kokemuspohjaisena kyseenalaistamatta lapsen näkemystä.

Koko tutkimuksen ajan oletuksena oli, että medialla on suuri rooli lapsen elämässä. Tutkimustulokset tukivat hyvin vahvasti tätä oletusta ja aiemmat tutkimukset vahvistivat tutkimuksessani esille tulleita tutkimustuloksia. Tutkimustuloksissani tuli esille, että jokaisen lapsen kotoa löytyi tietokone ja televisio tai edes toinen edellä mainituista. Lahikainen ja Arminen (2015, 264) toivat esille tietokoneiden jatkuvan lisääntymisen ja uusimpina kotien valloittajina olevat älypuhelimet ja tablettitietokoneet. Heidän tutkimuksessaan jokaisessa tutkimukseen osallistuneessa perheessä oli noin seitsemän medialaitetta, johon lukeutuivat televisiot, tietokoneet, pelikonsolit ja DVD-soittimet. Tutkimukseni tuloksissa lähes jokainen lapsi kertoi kotoaan löytyvän vähintään kolme medialaitetta. Todellisuudessa määrä saattoi olla pienempi tai suurempi, mutta haastatteluiden mukaan kolme oli lasten kertomien mukaan minimi ja kahdeksan maksimi.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Meidän media – oppaassa (2010, 3) kerrottiin satujen ja median olevan suuri osa lapsuutta. Oppaassa painotettiin satujen ja lastenohjelmien sekä sankarihahmojen olevan erittäin tärkeitä puheenaiheita lapsille. Nämä samat puheenaiheet ja mielenkiinnonkohteet luovat lapsille tunteen kuuluvansa samaan ryhmään sekä antavat lasten leikeille hyvän pohjan. Tutkimustuloksissani oli havaittavissa samoja yhtäläisyyksiä, kuin Meidän media – oppaassa (2010). Sadutuksista lähes kaikista nousi esille mediasisältöjen tuottamia hahmoja

ja ilmiöitä. Havainnoinnin aikana ilmeni, että leikkikaverit valikoituivat usein samojen mielenkiinnonkohteiden kautta. Transformers – lelun omistavat hakeutuivat useimmiten toistensa seuraan vapaan leikin aikana ja prinsessaleikeistä innostuneet muodostivat oman ryhmänsä.

Median tärkeys tuli tutkimuksen aikana ilmi myös siitä, kun päiväkodilla lapset lauloivat usein radiossa sillä hetkellä soivia lauluja. Lasten laulaessa Vilma Alinan Juha88-laulun mukaisesti, kuinka naimisissa oleva vanhempi mies metsästää Tinder-sovelluksen kautta nuorta naista, ehdottaen kolmen kimppaa, alkaa miettimään millaisia lauluja lasten olisi soveliaista kuunnella radiosta. Lapsen ajatusmaailman kautta biisissä ei ole enempää, kuin vain miellyttävä melodia ja helpot sanat, joita lauletaan ymmärtämättä niiden merkitystä. Lapsen musiikkimieltymyksiä ohjaavat enemmän tarttuva melodia, kuin sen tuottama sisältö. Keskustellessani lasten kanssa laulettavista kappaleista, eivät lapset osanneet kertoa miksi lauloivat kyseistä laulua. Fröbelin Palikoiden ja Risto Räppääjän lauluissa melodia ja helposti laulettavat sanat tempaavat lapsen mukaan laulamaan, samalla tavalla kuin Vilma Alinan tai Antti Tuiskun kappaleissa.

Tutkimustuloksia tutkiessani nousivat esille roolimallien vaikutus lapseen. Tytöt olivat selkeästi omaksuneet roolimalleikseen prinsessoita, kuten esimerkiksi Frozen-elokuvan Elsan ja pojat taas sarjakuvahahmoja Batmanista Transformerseihin. Leikeissä omaksuttiin suosikkiahmon olemus ja yritettiin mahdollisimman paljon tuoda esille oman suosikin hyviä puolia. Hahmoihin samaistumalla opetellaan tunnistamaan omia tunteita sekä opetellaan niiden hallintaa (Mustonen 2010, 25). Oikeanlaisten lastenelokuvien ja –ohjelmien avulla pystytään siis saamaan aikaan paljon positiivisia vaikutuksia.

Etenkin mediasta johdannaiset brändit olivat hyvin suuressa merkityksessä lapsen elämässä, jolloin on erittäin oleellista miettiä tarkkaan, millaisia brändejä lapsille tarjotaan. Tutkimustuloksissa lasten bränditietoisuus oli melko laajaa jo varhaisessa iässä. Havainnoinnin aikana lapset tunnistivat vaatteissa ja astioissa olevia median eri brändejä. Lapset osasivat myös itse nimetä, minkälaisia mediasta johdannaista brändejä omista vaatteista löytyi.

Nykyajan lapsista osa on jopa parempia käyttämään medialaitteita kuin vanhempansa. Tämä johtuu siitä, että lapset syntyvät nykyään täysin erilaiseen mediamaailmaan kuin vanhempansa (Noin kymmenen askelta [Viitattu 16.11.2016]). Kuten aiemmin jo mainitsin tuloksista käyneen esille, monen lapsen kotoa löytyi ainakin vähintään kolme medialaitetta. Mediankäyttö vanhempien kanssa voi olla parhaimmillaan sosiaalisen vuorovaikutuksen lisäämistä ja lapsen sosiaalisten taitojen parantamista, jolloin myös lapsi voi toimia aikuisen opettajana (Noin kymmenen askelta [Viitattu 16.11.2016]). Tutkimustuloksissa kerroin, kuinka eräs poika alkoi neuvoamaan kuinka saisin ladattua pelejä tietokoneelleni. Moni lapsista kertoi tämän lisäksi miten tablettitietokoneelle tai puhelimelle saisi ladattua pelisovelluksia, toimien opettajana haastattelijalle. Monet lapset osaavat käyttää älypuhelinta jo jopa 2-vuotiaana, kun vanhemmat oppivat taidon vasta nuoruusiässään tai aikuisuudessa.

Tutkimuksen aikana selvisi, että medialla on suuri vaikutus lapseen, oli media sitten lapsen käyttämää tai vanhempien käyttämää. Vanhempien median käytöllä oli suuri vaikutus siihen, millaisena lapsi median tulee näkemään. Median välineet voivat tulla esimerkiksi lapsen ja vanhemman vuorovaikutussuhteen väliin, jolloin vanhempi kiinnittää huomiota enemmän medialaitteisiin kuin lapseen. Vaikka todellisuudessa asia ei näin olisi, saattaa vanhempien jatkuva puhelimen ja tablettitietokoneen selaaminen tuntua lapsesta siltä, ettei vanhempi halua olla lapsen kanssa.

Mantereen ja Raudaskosken (2015, 225) tutkittavana oli kaksi äitiä ja tytärtä. Toinen tytär halusi näyttää äidille, millaisia piirustuksia oli tehnyt, mutta äiti ei kuitenkaan meinannut nostaa katsetta puhelimestaan. Mantereen ja Raudaskosken mukaan tyttäreillä olisi ollut täysi oikeus turhautua tilanteeseen, mutta tytär pysyi hyvin pitkämielisenä. Toinen tytär taas halusi saada huomiota äidiltään, mutta antoi lopuksi periksi. Periksi antaminen tapahtui sen jälkeen, kun äiti ”pakeni” puhelinkeskusteluunsa. Tutkimuksessaan Mantere ja Raudaskoski totesivat esimerkkiensä ja aineistonsa perusteella, että medialaitteet tekevät vuorovaikutustilanteista monitulkintaisia ja murtavat perinteisten sosiaalisten toimintojen normeja. (Mantere & Raudaskoski 2015, 225.) Tutkimustuloksissani lapset kokivat vastaavasti vanhempien medialaitteiden käytön vuoksi menettävänsä tärkeää leikkiaikaa vanhempiensa kanssa. Eräästä lapsesta taas oli erittäin turhauttavaa, että äiti oli ”aina” puhelimella ja toisen lapsen vanhempi taas ei osannut kertoa syytä puhelimella oleiluunsa.

Sopimattoman videomateriaalin näkeminen esimerkiksi YouTubesta voidaan suojata asentamalla lapsilukko internet selaimen päälle. Tämän tulisi estää pääsy lapsille sopimattoman materiaalin luokse. (Agarwal 2012.) Lapsilukkojen asentaminen tietokoneille ja tablettitietokoneille olisi suotavaa, sillä monet lapset kertoivat lataavansa itse pelejä medialaitteille. Tämä kiinnitti huomioni, koska kaikki sovelluskaupoissa ladattavissa olevat sovellukset eivät aina ole ilmaisia. Väärien sovellusten lataaminen voi aiheuttaa suuret puhelinlaskut vanhemmille ja lapsi voi nähdä sopimatonta materiaalia ladatessaan väärän sovelluksen. Kasvatuksessa käytettävät rajat sopivat myös medialaitteiden rajoiksi – vanhempien tulisi tehdä selväksi, ettei lapsi saisi omin päin ladata sovelluksia, vaan keskusteltaisiin lataamisista yhdessä. Sovelluskaupassa saattaa olla lapsen mielenkiinnon herättävä sovellus, mutta sisältö voi olla suunnattu aivan muille kuin lapsille.

Selfiet ovat hyvinkin näkyvä osa nykyisyyttä, Facebookin, Instagramin ja Snapchatin ollessa näitä täynnä. Lapset ottavat mallia ja toistavat perässä, kun vanhemmat tai sisarukset ottavat itsestään kuvia. Tämä ilmeni myös tutkimustuloksistani, kun tytöt leikkivät leikkipuhelimillaan leikkiä, jossa otettiin ”selfieitä”. Selfiet ovat todennäköisesti tulleet lasten leikkeihin vanhempiensa kanssa yhdessä otetuista yhteiskuvista tai isosisarusten pelleilystä kännykkäkameran etukameralle. Lapset mallioppivat käyttämään puhelimia samalla tavalla, kuin mitä heidän sen hetkinen ympäristö opettaa.

Tutkimustuloksissa kävi myös ilmi, että lapset tiedostavat joitakin median liiallisen käytön haittavaikutuksia. Eräs haastateltavista kertoi, ettei isä käytä ollenkaan tietokonetta, kun hänellä tulee pää kipeäksi. Saksalaisessa tutkimuksessa todettiin joka neljännen 9 – 10-vuotiaan lapsen kärsivän liiallisen pelaamisen tai television katselun vuoksi unenpuutteesta, jonka seurauksina voi olla keskittymisvaikeuksia (Heins, Seitz, Schuz ym. 2007, 151-157, Salokosken & Mustosen 2007, 71 mukaan). Tutkimustuloksista huomasi selvästi pelaamisen ja television katselun vaikutuksen lapseen, mutta tuloksista ei voitu päätellä liiallista käyttöä ja katselua. Mediaa voidaan myös käyttää unen saamisen apukeinona, lukemalla iltaisin kirjaa tai kuuntelemalla musiikkia (Eggemort & Van den Bulck 2006, 428-233, Salokosken & Mustosen 2007, 71 mukaan). Tutkimustuloksista selvisi, että lapsille luettiin usein iltasatuja. Havainnointia tehdessäni päiväkodissa luettiin lepoaikalla joka kerta kirja tai

taustalla soi hiljaa rentouttavaa musiikkia. Medialaitteiden käyttäminen jonkin asian opetteluun on erittäin hyödyllistä. Pari lasta kertoi käyttävänsä tablettitietokonetta tai puhelinta laskujen laskemiseen ja harjoitteluun. Osalla haastateltavista oli isosisaruksia jotka olivat kouluikäisiä. Kouluikäisten sisarusten tehtäväkirjoista kerrottiin laskettavan ”koululaskuja”.

Tuloksissa kiinnitin huomiota lasten mediasisältöjen rajoittamiseen. Vanhemmat olivat selkeästi kertoneet ja puhuneet suurimman osan kanssa, millainen sisältö on lapsen ikätasolle sopimatonta. Jotkut osasivat kertoa, etteivät saa pelata tietynlaisia pelejä oman ikänsä tai pelien väkivaltaisuuden vuoksi. Kuitenkin osa lapsista kertoi käyttävänsä medialaitteita yksin tai nähneensä ikätasolleen sopimatonta materiaalia vanhempien sisarusten pelien kautta. Jokaista lapsen näkemää mediasisältöä ei voi peittää, mutta tuloksia tulkittaessa vanhemmat olivat valistaneet lapsiaan mitkä sisällöt ovat haitallisia. Mediasisällön katselun rajoittaminen on lapsen kehitykselle tarpeellista, sillä lapsi ei pysty käsittelemään näkemiään pelottavia, raakoja tai ahdistavia sisältöjä samalla tavalla kuin aikuinen (Cantor 2001, Salokoski & Mustonen 2007, 54 mukaan).

Toin tutkimustuloksissa esille mediasisältöjen katselun yhdessä vanhempien kanssa. Tämä on hyvä tapa tuoda lapselle mediasisältöjä, opettaen oikeanlaisen sisällön tärkeyden. Vanhempien kanssa yhdessä televisio-ohjelmien katselun lapset kokivat positiivisena, sillä he saivat viettää enemmän aikaa vanhempiensa kanssa. Moni lapsista kertoi havainnointia tehdessä katsoneensa äidin ja isän kanssa viikonloppuna koko perheen viihdeohjelmia. Sama linja pysyi myös haastattelua tehdessä. Lapset toivat haastatteluissa esille vanhempiensa lempiohjelman, kun kysyin lapsen omaa lempiohjelmaa.

Suoninen (2015) kertoi tutkimuksessaan isä-poika ja äiti-tytär-vuorovaikutussuhteista television katselun yhteydessä. Etenkin isä-poika-vuorovaikutuksessa korostettiin miehisiä suorituksia ja haettiin yhtenäisyyden tunnetta samalla kiinnostuksen kohteella. Äiti-tytär-vuorovaikutussuhteessa puolestaan korostui yhtenäisyyden tunteen hakeminen vastavuoroisella keskustelulla sekä kuuntelemalla lasten aloitteita. Kummassakin vuorovaikutussuhteessa rakentui yhtenäisyys lapsen ja vanhemman välille. (Suoninen 2015, 259-260.) Suonisen (2015, 259-260) selvitystä isä-poika-vuorovaikutussuhteesta voitiin yhdistää tutkimuksessani haastateltuun poikaan,

joka kertoi pelaavansa pelejä isänsä kanssa. Kilpailemalla isänsä kanssa poika pääsi korostamaan miehisiä suorituksiaan. Samalla isän ja pojan välille oli rakentunut yhteisen kiinnostuksen kohde, joka mahdollisti yhteisen ajankäytön viettämisen.

Tutkimuksen yhteenvetona voidaan pitää ajatusta siitä, että media on suuressa roolissa lapsen elämässä. Tutkimustulokset ja aiempi tutkimus- sekä teorian tieto tukevat tutkimuksen yhteenvetoa. Jos mediakasvatusta tuodaan enemmän koteihin ja varhaiskasvatukseen, median avulla voidaan saada paljon aikaan.

10POHDINTA

Opinnäytetyön prosessini oli hyvin monipuolinen ja mielenkiintoinen. Tutkimusta aloittaessa mielessäni pyöri monta hyvää aihetta tutkittavaksi. Aluksi tarkoituksena oli tuottaa opas päiväkodille jossa toteutin tutkimukseni. Työmäärä kuitenkin kasvoi niin suureksi, että puolesta välissä prosessia luovuin ideasta kirjoittaa opas. Olen tyytyväinen siihen, että luovuin opas-ideasta. Ideasta luopumisella sain enemmän aikaa kirjoittaa kunnon teoriapohja tutkimukseeni, sekä analysoida tulokset huolella. Saamani aineistomäärä yllätti positiivisesti, sillä analysoitavaa oli loppujen lopuksi todella paljon. Suuren aineistomäärän synnytti erilaiset aineistonkeruumenetelmäni. Silti tutkimusaineiston keräämisen alkuvaiheessa pohdin, saisinko tarpeeksi aineistoa kerättyä saadakseni tutkimuksesta luotettavan. Tämä huoli oli kuitenkin olematon, sillä aineiston litterointiin kului sen suuren määrän vuoksi todella paljon aikaa.

Aihe oli hyvin ajankohtainen sosiaalialalla. Mediakasvatus, median välineet ja median sisällöt ovat olennainen osa nykyaikaa. Lähes varmasti jokaisella on hallussaan jokin medialaite, oli kyseessä sitten älypuhelin, tietokone tai televisio. Halusin perehtyä mediakasvatukseen sekä median näkyvyyteen lapsen arjessa paremmin, sillä tulevaisuudessa tulen työskentelemään paljon lasten kanssa varhaiskasvattajan roolissa. Kiinnostukseni aiheeseen tulevaisuuden työn kannalta motivoi minua tutkimusta tehdessäni. Vaikka välillä kirjoittaminen saattoi tökkiä, aiheen mielenkiintoisuus sai minut motivoitua tekemään tutkimusta. Tutkimukseni avulla sain muodostettua itselleni kattavan kuvan lapsen mediaympäristöstä ja mediakasvatuksesta. Tätä tietoa pystyn myöhemmin hyödyntämään työelämässä toimiessani lastentarhanopettajana.

Tutkimuksessani hyödynsin sosionomin sosiaalipedagogista osaamista. Tähän osaamiseen kuuluu lasten tunteiden ja tarpeiden havainnointi, rohkaiseminen osallisuuteen sekä vuorovaikutukseen, lasten hyvinvoinnin riskitekijöiden tunnistaminen ja kasvun sekä kehityksen kokonaisvaltainen turvaaminen. (Sosionomi varhaiskasvatuksessa [Viitattu 17.11.2016].) Tutkimusmenetelmät valikoin ajatellen sitä, mikä olisi lapselle paras tapa tuoda tunteitaan ja omia tarpeitaan esille. Rohkaisin jokaista osallistumaan satujen tekemiseen, mutta en kuitenkaan halunnut pakottaa ketään.

Tutkimukseni avulla pystyin paremmin ymmärtämään, millaisessa roolissa media lapsella on ja kuinka voisin sitä työssäni hyödyntää.

Tutkimuksen aikana koin ammatillista kasvua sekä ammatti-identiteettini kasvua. Ammatillisen kasvun aikana yksilö kokee omaan henkiseen, psyykkiseen, sosiaaliseen ja maailmankatsomukselliseen muutokseen liittyviä asioita (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka ym. 2010, 33). Se on yksilön valmiuksien, ammatillisten taipumusten ja pyrkimysten kehittämistä ja muuttamista. Tämä määritelmä käsittää ammatti-identiteetin synnyn sekä ammattietiikan omaksumisen. (Laine, Ruishalme, Salervo ym. 2004, Mäkinen ym. 2010, 33 mukaan.) Tutkimukseni aikana opin itsestäni uusia vahvuuksia ja asioita, joita pystyn tulevaisuuden työssäni käyttämään. Uusien menetelmien löytämisen avulla sain myös erilaisia näkökulmia ammatti-identiteettiini.

Mediaselvitykset tulevaisuudessa tulevat aivan varmasti yleistymään kasvavan mediakulttuurin vuoksi. Näen hyvin mahdollisena sen, että tutkimukseni aiheesta voisin minä tai joku muu, tehdä jatkotutkimuksen. Jos itse lähtisin tekemään jatkotutkimusta, painottaisin tutkimuksessani lapsen altistamista mediamaailmalle. Tätä tutkimusta tehdessäni mielessäni kävi jo tämän tyyllisiä aiheita. Etenkin tutkimuksen aiheita valitessani pohdin nykyisen tutkimuksen aiheen ja lapsen altistamisen mediamaailmalle - aiheen välillä. Lopulta päädyin kuitenkin nykyiseen tutkimukseni aiheeseen median näkyvyydestä lapsen arjessa. Lapsen altistamista mediamaailmalle on helpompi käsitellä jatkotutkimuksissa, kun on pohjaa siitä, millaista mediaa nykyajan lapset käyttävät.

Sain tutkimukseni aikana aikaan kattavan katsauksen lapsen nykyiseen mediaympäristöön. Halusin tuoda tietoa lasten mediaympäristöstä ja mediakasvatuksesta varhaiskasvattajille ja aiheesta kiinnostuneille. Toivon mukaan tutkimuksestani sai monipuolisen ja mielenkiintoisen kuvan kyseisistä aiheista, sekä mahdollisesti uusia ajatuksia mediakasvatuksen toteuttamiseen varhaiskasvatuksessa.

LÄHTEET

- Agarwal, A. 19.07.2012. How to Make YouTube a Little More Safe for your Kids. [Verkkosivu]. Digital inspiration. Saatavana: <http://www.labnol.org/internet/make-youtube-kids-safe/12820/>
- Ahto, O., Kahri, A., Kahri, T. & Mäkinen, M. 2016. Bulkista brändiksi. Käsikirja kasvuun ja kannattavuuteen. Docendo Oy: Jyväskylä
- Aira, T., Hämylä, R., Kannas, L., Kokko, S., Tammelin, T., Tynjälä, J., Vasankari, T. & Villberg, J. 2015. Liikunta-aktiivisuus ja ruutuaika. Teoksessa: R. Hämylä & S. Kokko (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa: LIITU-tutkimuksen tuloksia 2014. [Verkkojulkaisu]. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2015:2, 13-20. [Viitattu 11.11.2016] Saatavana: http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/347/VLN_liituraportti_150317.pdf
- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. 4. uud. p. Tampere: Vastapaino.
- Brändi. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Suomen Mediaopas. [Viitattu 17.10.2016]. Saatavana: <http://www.mediaopas.com/sanasto/br%E4ndi/>
- Buckingham, D. 2003. Media education: Literacy, learning and contemporary culture. Cambridge: Polity Press.
- Cantor, J. 2001. The media and children's fears, anxieties, and perceptions of danger. Teoksessa: D. G. Singer & J. L. Singer (toim.) Handbook of Children and the Media. California: Sage Publications, Inc.
- Eettisyys. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. Turun Yliopisto: University of Turku. [Viitattu 11.11.2016]. Saatavana: <https://www.utu.fi/fi/yksikot/tse/tietoa/arvot/eettisyys/Sivut/home.aspx>
- Eggemont, S. & Van den Bulck, J. 2006. Nodding off or switching off? The use of popular media as a sleep aid in secondary-school children. Journal of Pediatrics and Child Health, 42(78), 428-433.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Espoon varhaiskasvatussuunnitelma. 21.8.2013. [Verkkojulkaisu]. Varhaiskasvatussuunnitelma – kestävämmän elämäntavan alkupolulla. Espoo: Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta. Espoon suomenkielinen varhaiskasvatus. [Viitattu 8.2.2016]. Saatavana: http://www.espoo.fi/fi-FI/Paivahoito_ja_koulutus/Paivahoito

- Haapakoski, K. 6.10.2015. [Verkkosivu]. Puhumattomat kolmevuotiaat uusi ilmiö – some varastaa vanhempien ajan. Yle: Kotimaa. [Viitattu 8.2.2016]. Saatavana: http://yle.fi/uutiset/puhumattomat_kolmevuotiaat_uusi_ilmio__some_varastaa_vanhempien_ajan/8356936
- Haapanen, M-L. 20.11.2012. Lapsen puhehäiriö – puheen ja kielen kehittäminen. [Verkkosivu]. Lääkärikirja Duodecim. [Viitattu 16.11.2016]. Saatavana: http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk01045#s1
- Happo, H., Pekkala, L. & Pääjärvi, S. 2012. Lapsiperheiden mediakysely 2012 : 0 – 12-vuotiaiden lasten mediankäyttö ja kotien mediakasvatus huoltajien kuvamina. [Verkkojulkaisu]. Mediakasvatus- ja kuvaohjelmayksikkö. [Viitattu 3.11.2016]. Saatavana: <https://kavi.fi/sites/default/files/documents/mediakysely.pdf>
- Heins, E., Seitz, C. Schuz, J., Toschke, A.M., Harth, K. Letzel, S. & Böhler, E. 2007. Bedtime, television and computer habits of primary school children in Germany. *Gesundheitswesen*, 69(3), 151-157.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu - Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Holloway, D., Green, L. & Livingstone, S. 2013. Zero to eight. Young children and their internet use. [Verkkojulkaisu]. LSE, London: EU Kids Online. [Viitattu 28.10.2016]. Saatavana: http://eprints.lse.ac.uk/52630/1/Zero_to_eight.pdf
- Hyvä medialukutaito – Suuntaviivat 2013 – 2016. 2013. [Verkkojulkaisu]. Opetus- ja kulttuuriministeriö: Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:11. [Viitattu 28.10.2016]. Saatavana: <http://www.kirjastot.fi/sites/default/files/content/OKM11.pdf>
- Kallunki, E. 2.5.2016. [Verkkosivu]. Pikkulapsille kahden tunnin sijasta vähintään kolme tuntia liikuntaa päivässä – uudet suositukset valmisteilla. Yle: Terveys. [Viitattu 29.8.2016]. Saatavana: http://yle.fi/uutiset/pikkulapsille_kahden_tunnin_sijasta_vahintaan_kolme_tuntia_liikuntaa_paivassa__uudet_suosituksset_valmisteilla/8851963
- Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja –sarja. Jyväskylä: Suomen Yliopistopaino Oy.
- Kangas, S. 2007. Mä keksin! Tehdään yhdessä mediakulttuuria. Teoksessa: H. Niinistö, A. Ruhala & L. Pentikäinen (toim.) : Mediametkaa! osa 2 – Kasvattajan matkaopas lasten mediamailmaan. Helsinki: Mediakasvatusseura Metka Ry, .

- Karlsson L. 2012. Lapsinäkökulmaisen tutkimuksen ja toiminnan poluilla. Teoksessa: R. Karimäki & L. Karlsson (toim.) Sukelluksia lapsinäkökulmaiseen tutkimukseen ja toimintaan. Jyväskylä : Suomen kasvatustieteellinen seura ry, 17-51.
- Keränen, V., Lamberg, N. & Penttinen, J. 2005. Digitaalinen media. Jyväskylä: Docendo Finland Oy.
- Koivunen, P.-L. & Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa. Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Korhonen, P. 2010. Median asettamia haasteita pienten lasten hyvinvoinnille. Teoksessa: M. Meriranta (toim.) Mediakasvatuksen käsikirja. Unipress: Kuopio, 9-36.
- Kortti, J. 2016. Mediahistoria: Viestinnän merkityksiä ja muodonmuutoksia puheesta bitteihin. Helsinki: SKS.
- Kuokkanen, A. 2015. Johtamisen ihmissuhdekoulukunta Suomessa – Työntekijäkeskeiset johtamisopit suomalaisen työelämän muutoksessa. [Verkojulkaisu]. Helsinki: Työterveyslaitos. Saatavana: http://www.ttl.fi/fi/tyo_ja_ihminen/Documents/Tutkimusraportti_43.pdf
- Kupiainen, R., & Sintonen, S. 2009. Medialukutaidot, osallisuus, mediakasvatus. Helsinki: Palmenia.
- L 28.12.2007/1434. Laki Kansallisesta audiovisuaalisesta instituutista.
- Laadullisen aineiston analyysi ja tulkinta. Ei päiväystä. [Verkojulkaisu]. Kajaanin Ammattikorkeakoulu: Opinnäytetyöpakki. [Viitattu 28.7.2016]. Saatavana: <http://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Laadullisen-analyysi-ja-tulkinta>
- Lahikainen, A. & Arminen, I. 2015. Perheet, media ja tulevaisuus. Teoksessa: A. Lahikainen, T. Mälkiä & K. Repo (toim.) Media lapsiperheessä. Tampere: Vastapaino, 264-289.
- Lahikainen, A. 2015. Media lapsiperheessä. Tampere: Vastapaino.
- Lahikainen, A., Pennonen, M. & Valkonen, S. 2005. Televisio pienten lasten arjessa. Teoksessa: A. Lahikainen, P. Hietala, T. Inkinen, M. Kangassalo, R. Kivimäki & F. Mäyrä (toim.) : Lapsuus mediamaailmassa – näkökulmia lasten tietoyhteiskuntaan. Helsinki: Gaudeamus, 54-91.
- Laine, A., Ruishalme, O., Salervo, P., Siven, T. & Välimäki, P. 2004. Opi ja ohjaa sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: WSOY.

- Leikin merkitys lapselle. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. [Viitattu 16.11.2016]. Saatavana: http://www.mll.fi/vanhempainnetti/lasten_leikit/leikin_merkitys_lapselle/
- Liminka – Varhaiskasvatussuunnitelma. 2013. [Verkkajulkaisu]. Liminka: Limingan kunta. Saatavana: http://www.liminka.fi/tiedostot/Sivistysosasto/Varhaiskasvatus/Kunnan_varhaiskasvatussuunnitelma_2013.pdf
- Mainiot mediaperheet- opas lasten ja vanhempien media hetkiin. 2011. [Verkkajulkaisu]. Mainiot Mediaperheet – hanke. [Viitattu 12.9.2014]. Saatavana: <https://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/c3d3d7874587f11e0c274164a268774d/1478903540/application/pdf/14228927/Mediaperheet-Teht%C3%A4v%C3%A4vihkoA5-PDF1.pdf>
- Mantere, E. & Raudaskoski, S. 2015. Kun matkapuhelin vie vanhemman huomion. Teoksessa: A. Lahikainen, T. Mälkiä & K. Repo (toim.) Media lapsiperheessä. Tampere: Vastapaino, 205-227.
- Martsola, R. & Mäkelä-Rönholm, M. 2006. Lapsilta kielletty: Kuinka suojella lasta mediatraumalta. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Matkalla mediaan: Opas perheen yhteiselle mediamatkalle. 2010. [Verkkajulkaisu] Mannerheimin Lastensuojeluliitto & Opetusministeriö. [Viitattu 12.11.2016]. Saatavana: <http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/8ca90bc417701e1dbe952e51186ff03f/1478902935/application/pdf/11904112/Matkalla%20mediaan.pdf>
- Me liikutamme. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Helsinki: Suomen Latu. [Viitattu 29.10.2016]. Saatavana: <https://www.suomenlatu.fi/ota-yhteytta/tietoameista.html>
- Mediakasvatus- ja kuvaohjelmayksikkö. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Helsinki: Kansallinen audiovisuaalinen instituutti (KAVI). [Viitattu 8.2.2016]. Saatavana: <https://kavi.fi/fi/kansallinen-audiovisuaalinen-instituutti/mediakasvatus-ja-kuvaohjelmayksikko>
- Mediakasvatus kuuluu kuvaan varhaiskasvatuksessa – Kokemusten jakamista ja toimintamalleja mediakasvatuksen yhteiseen kehittämiseen. 2013. [Verkkajulkaisu]. Kansainvälinen audiovisuaalinen instituutti (KAVI): (MEKU). [Viitattu 13.2.2016]. Saatavana: <http://www.mediataitokoulu.fi/kuuluukuvaan.pdf>
- Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. 2008. [Verkkajulkaisu]. Stakes ja Opetusministeriön Mediamuffinsi-hanke. [Viitattu 12.11.2016]. Saatavana: https://www.thl.fi/documents/732587/741077/mediakasvatus_varhaiskasvatuksessa.pdf

- Mediakasvatus. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Helsinki: Kansallinen audiovisuaalinen instituutti (KAVI). [Viitattu 8.2.2016]. Saatavana: <https://kavi.fi/fi/meku/media-kasvatus>
- Meidän media – Ohjaajan opas alle 10-vuotiaiden lasten mediakasvatukseen. 2010. [Verkkojulkaisu]. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. [Viitattu 14.11.2016]. Saatavana: http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/7c01f6ab99286c3534d43008628b7d23/1479150404/application/pdf/12106321/Meid%C3%A4n%20media_ohjaajan%20opas.pdf
- Merilampi, R-S. 2014. Mediakasvatuksen perusteet. Helsinki : Avain.
- Mertala, P. & Salomaa, S. 2016. Kasvatuskeskeinen näkökulma varhaisvuosien mediakasvatukseen. Teoksessa: L. Pekkala, S. Salomaa & S. Spišák (toim.) Monimuotoinen mediakasvatus. [Verkkojulkaisu]. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin julkaisuja 1/2016, 154-174. [Viitattu 3.11.2016] Saatavana: http://www.mediataitokoulu.fi/monimuotoinen_mediakasvatus.pdf
- Mustonen, A. 2010. Median rooli nuoren kehityksessä. Teoksessa: A. Ruhala, A. Pentikäinen & H. Niinistö (toim.) Mediametkaa! Osa 5 – kirjasto kohtaa mediakulttuurin. Helsinki: Mediakasvatusseura Metka Ry, 23-28.
- Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A. & Saarnio, T. 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOY.
- Niinistö, H. & Ruhala, A. (toim.) 2006. Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla. Helsinki: Mediakasvatusseura Metka Ry.
- Noin kymmenen työkalua mediaan. 2006. [Verkkojulkaisu]. Mediakasvatus Metka ry : Opetusministeriön Mediamuffinsi-hanke. [Viitattu 28.10.2016]. Saatavana: <http://mediametka.fi/wp-content/uploads/2014/06/Noin-kymmenen-ty%C3%B6kalua-mediaan.pdf>
- Nykänen, H. 29.01.2015. Uudistus tuo tabletit ja tietokoneet eskariin: pikkulasten mediakasvatus on pian pakollista. [Verkkosivu]. Yleisradio. [Viitattu 28.10.2016]. Saatavana: <http://yle.fi/uutiset/3-7765358>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2013. Mediakasvatus kuntien varhaiskasvatuksessa. [Verkkojulkaisu]. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:10. [Viitattu 28.10.2016]. Saatavana: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2013/liitteet/okm10.pdf?lang=fi>
- Opinnäytetyön eettiset suositukset. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. Kajaanin Ammattikorkeakoulu: University of Applied Sciences. [Viitattu 11.11.2016]. Saatavana: <http://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Opinnaytetyoprosessi/SoteLi/Opinnaytetyoprosessi/Eettiset-suositukset>

- Pokémon GO on aiheuttanut onnettomuuksia Yhdysvalloissa. 14.7.2016. [Verkkosivu]. Taloussanomat: Uutiset. [Viitattu 29.8.2016]. Saatavana: <http://www.taloussanomat.fi/informaatioteknologia/2016/07/14/pokemon-go-on-aiheuttanut-onnettomuuksia-yhdysvalloissa/20167491/12>
- Päiväkoti Siilitien Varhaiskasvatussuunnitelma 2007. (Päivitetty 2012). [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Helsingin kaupunki. [Viitattu 8.2.2016]. Saatavana: <http://www.hel.fi/static/vaka/vasut/pk-siilitie-vasu.pdf>
- Riihelä, M. & Karlsson, L. 2006. Tervetuloa lasten kuuntelun ja sadutuksen maailmaan – sadutus pähkinäkuoressa. Teoksessa: L. Karlsson (toim.) Lapset kertovat. Helsinki: Stakes, Työpapereita 9/2006.
- Riihelä, M. & Karlsson, L. 2012. Sadutusmenetelmä – kohtaamista ja aineiston tuottamista. Teoksessa: L. Karlsson & R. Karimäki (toim.) Sukelluksia lapsinäkökulmaiseen tutkimukseen ja toimintaan. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Ruhala, A., Ritokoski, M. & Niinistö, H. 2008. Mediametkaa! Osa 3 – Mediakasvatus, eettisyys ja uskonnolliset ilmiöt. Helsinki: Mediakasvatusseura Metka Ry.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. [Verkkosivu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. [Viitattu 27.10.2016]. Saatavana: http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_2.html
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. [Verkkosivu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. [Viitattu 27.10.2016]. Saatavana: http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_2_3.html
- Salokoski, T. & Mustonen, A. 2007. [Verkkojulkaisu]. Median vaikutukset lapsiin ja nuoriin – katsaus tutkimuksiin sekä kansainvälisiin mediakasvatuksen ja säätelyn käytäntöihin. Helsinki: Mediakasvatusseuran julkaisuja 2/2007. [Viitattu 17.11.2016]. Saatavana: <http://www.mediakasvatus.fi/publications/ISBN978-952-99964-2-1.pdf>
- Selvitys huoltajien kuvaohjelmien ikärajoihin liittyvästä tietoudesta sekä ikärajojen noudattamisesta perheissä. 2014. [Verkkojulkaisu]. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö & Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. [Viitattu 11.11.2016]. Saatavana: <http://www.cupore.fi/documents/Selvitysikarajatietoisuudesta2014.pdf>
- Shuttleworth, M. 2006. Qualitative research design. [Verkkosivu]. [Viitattu 27.10.2016]. Saatavana: <https://explorable.com/qualitative-research-design>

- Sosionomi varhaiskasvatuksessa. Ei päiväystä. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Talentia. [Viitattu 17.11.2016]. Saatavana: http://www.talentia.fi/files/66/Sosionomi_varhaiskasvatuksessa_2014_net.pdf
- Suomen Latu palkitsi Pokémon GO:n vuoden Suomen Liikuttajana. 23.10.2016 [Verkkosivu]. Helsinki: Suomen Latu. [Viitattu 29.10.2016]. Saatavana: <https://www.suomenlatu.fi/uutiset/ulkoile/2016/suomen-latu-palkitsi-pokemon-gon-vuoden-suomen-liikuttajana.html>
- Suoninen, A. 2014. Lasten mediabarometri 2013 : 0 – 8-vuotiaiden mediankäyttö ja sen muutokset vuodesta 2010. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. [Viitattu 20.10.2016]. Saatavana: <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/lastenmediabarometri2013.pdf>
- Sävyisästi yhdessä. 2016. [Verkkajulkaisu] Helsingin kaupungin varhaiskasvatusvirasto & Mannerheimin Lastensuojeluliitto. [Viitattu 13.2.2016]. Saatavana: <https://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/c6c2b3a6c822cf6d214fd1ed89bb19e6/1455377384/application/pdf/28029099/S%C3%A4vyis%C3%A4sti%20yhdessä%C3%A4.pdf>
- Triangulaatio. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Virtuaali Ammattikorkeakoulu: Ylemmän AMK- tutkinnon metodifoorumi. [Viitattu 27.10.2016]. Saatavana: <http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojak-sot/0709019/1193463890749/1193464114103/1194104920968/1194107257373.html>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Tuominen, S. & Kangasmäki, J. 2012. [Verkkajulkaisu]. Media alle 3-vuotiaan arjessa. Opas ja keskusteluaineisto vanhemmille. [Viitattu 12.2.2016]. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliitto. Saatavana: http://www.mll.fi/@Bin/15785671/MLL+Mediank%C3%A4ytt%C3%B6+keskusteluopas_2108.pdf
- Turja, L. 2011. Teknologiakasvatus varhaisvuosina. Teoksessa : E. Hujala & L. Turja (toim.) : Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä : PS-kustannus.
- Turun varhaiskasvatussuunnitelma. 2006. [Verkkajulkaisu]. Turku: Turun kaupunki. [Viitattu 12.2.2016]. Saatavana: <http://blog.edu.turku.fi/rantamaenphy/files/2015/06/Turun-varhaiskasvatussuunnitelma.pdf>
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2016. [Verkkajulkaisu]. Määräykset ja ohjeet 2016:17. Opetushallitus. [Viitattu 12.11.2016]. Saatavana: http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

Villanen, J. 2016. Tuotteista tähtituotteita. Helsinki: Kauppakamari.

Väkivaltatutimus. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Mediakasvatus- ja kuvaohjelmayksikkö: Ikärajat. [Viitattu 16.11.2016]. Saatavana: http://www.ikarajat.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=50:vaekivalta&catid=24&Itemid=162

Wuorisalo, J. 2010. Sosiaalinen media oppimisen tukena – matkalla kohti avoimia, verkottuneita ja liikkuvia oppimisympäristöjä. Teoksessa: M. Meriranta (toim.) Mediakasvatuksen käsikirja. Helsinki: Unipress, 87-102.

Yleisradio (YLE). 4.1.2012. Uusi kuvaohjelmalaki, uudet ikärajat. [Kuva]. [Viitattu 12.2.2016]. Saatavana: <http://yle.fi/vintti/yle.fi/tv1/juttuarkisto/tv1-tiedottaa/uusi-kuvaohjelmalaki-uudet-ikarajat.html>

Young children consuming more digital media – Kids increasingly spending time with multiple online channels. 09.06.2016. [Verkkosivu] eMarketer. [Viitattu 28.10.2016]. Saatavana: <http://www.emarketer.com/Article/Young-Children-Consuming-More-Digital-Media/1008435>

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuslupa-anomus

Liite 2. Tutkimukseen osallistumisen lupa

Liite 3. Sadutusten tuotoksia

LIITE 1 Tutkimuslupa-anomus**Tutkimuslupa-anomus****25.03.2016**

Janina Saariaho

puh. _____

janina.saariaho@ seamk.fi

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Anon tutkimuslupaa opinnäytetyötäni varten, jonka toteutan ____ päiväkodissa _____. Olen Seinäjoen Ammattikorkeakoulun sosiaalialan tutkinto-ohjelman kolmannen vuoden opiskelija ja valmistun joulukuussa 2016.

Opinnäytetyöni aiheena on media ja lapset. Tutkimuksessani selvitän, miten media näkyy alle kouluikäisen lapsen arjessa ja kuinka useasti. Olen kirjoittanut ammatillisen esseen samasta aiheesta, jolloin olen perehtynyt aiheeseen paremmin. Tutkimukseni toteutan laadullisilla tutkimusmenetelmillä, havainnoimalla lapsia päiväkodissa sekä saduttamalla lapsia. Havainnoissa kiinnitän huomiota kuinka paljon media vaikuttaa lapsen leikkeihin, pukeutumiseen ja käyttäytymiseen. Saduttamalla tavoitteenani on saada lapsi kertomaan päiväkodin ulkopuolella tapahtuvasta, mitä he kotona tekevät.

Tutkimustyötä suoritan ____ aikana, joka kestää __ päivään asti. Jos aineistoa ei ole tarpeeksi siihen mennessä, voin jatkaa tutkimustani _____ jälkeenkin. Opinnäytetyöni tavoitteena on saada selville median vaikutuksesta lapseen ja kuinka alltiita lapset ovat medialle nykypäivänä. Tarkoituksena on myös koota opas päiväkodille mediakasvatuksesta ja lasten mediakokemuksista. Aihe on mielenkiintoinen ja ajatus lisääntyvästä mediankäytöstä sai minut suuntaamaan tutkimusideani lasten median käyttämiseen.

Tutkimuksen tekopaikka ei tule esille raportissa, jos luvanmyöntäjä niin haluaa. Opinnäytetyöni ohjaava opettaja on Helena Järvi, alta löydät hänen tietonsa. Opinnäytetyön tutkimussuunnitelman hyväksyminen liitteenä alla.

Helena Järvi

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Keskuskatu 32

60100 SEINÄJOKI

puh. 040 830 42 76

Seinäjoki, 18.3.2016

TUTKIMUSSUUNNITELMAN HYVÄKSYMINEN

Sosiaalialan tutkinto-ohjelman opiskelija Janina Saariaho on esittänyt tutkimussuunnitelman opinnäytteestä, jonka tarkoituksena on selvittää alle kouluikäisten lasten näkemyksiä median käytöstä esim. saduttamalla. Tavoitteena on tuottaa opas mediakasvatuksesta päivähoiton henkilökunnan käyttöön. Tutkimustietoa opinnäytteeseen tekijä aikoo kerätä lapsilta saduttamalla ja muilla luovilla menetelmillä.

Tutkimussuunnitelma on hyväksytty.

Helena Järvi

Lehtori, opinnäytetyön ohjaaja
puh. 020 124 5114
helena.jarvi@seamk.fi

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Terveysala
PL 158, 60101 Seinäjoki
Koskenalantie 17
60220 Seinäjoki
terveys@seamk.fi

Sosiaaliala
PL 158, 60101 Seinäjoki
Keskuskatu 32 E
60100 Seinäjoki
sosiaali@seamk.fi

**Tutkimus-, kehittämis-
ja innovaatiopalvelut**
Koskenalantie 16, Mediwest
60220 Seinäjoki
t&k-soster@seamk.fi

LIITE 2. Tutkimukseen osallistumisen lupa**Hyvät vanhemmat!**

Olen 21-vuotias kolmannen vuoden sosionomiopiskelija Seinäjoen Ammattikorkeakoulusta ja aloittamassa opinnäytetyötäni. Olen _____ päiväkodissa _____ ryhmässä. Opinnäytetyöni aiheena on media ja lapset, jossa selvitän kuinka media näkyy alle kouluikäisten lasten arjessa. Tällä hetkellä minun olisi tarkoitus aloittaa keräämään aineistoa _____ lapsilta opinnäytetyötäni varten. Aineistoa tulen keräämään saduttamalla ja haastatteleamalla lapsia, sekä havainnoimalla heitä päiväkodissa. Tavoitteenani on tuottaa tutkitusta aineistosta päiväkodin henkilökunnalle opas mediakasvatuksesta.

Tutkimuksessa syntyneen aineiston käsittelyssä noudatan salassapitosäännöksiä, eikä päiväkodin tai tutkimukseen osallistuneiden lasten nimiä tulla julkaisemaan missään vaiheessa opinnäytetyöni raportoinnissa.

Alaosassa on lupalappu jossa selvitän Teiltä vanhemmilta, kuinka moni lapsi tutkimukseen voi osallistua. Voitte leikata lapun ja palauttaa alaosan suoraan minulle tai päiväkodin muulle henkilökunnalle.

Toivoisin, että palauttaisitte lupalaput seuraavaan hoitopäivään mennessä.

Jos haluat kysyä enemmän opinnäytetyöstäni tai jokin asia jäi askarruttamaan, minuun voi ottaa yhteyttä puhelimitse ja sähköpostin kautta.

Ystävällisin terveisin, Janina Saariaho

puh. _____

janina.saariaho@seamk.fi

Lupalappu lapsen osallistumisesta opinnäytetyöhön liittyvään tutkimukseen

Lapsen nimi : _____

Annan lapseni osallistua opinnäytetyön tutkimukseen ja siihen liittyvän aineiston keräämiseen

En anna lapseni osallistua opinnäytetyön tutkimukseen tai siihen liittyvän aineiston keräämiseen

Päivämäärä: _____

Vanhemman allekirjoitus: _____

Nimen selvennys: _____

Palautus viimeistään 11.04.2016

LIITE 3. Sadutusten tuotoksia

Avaruudessa olento ja se otti mun jutut kaikki. Se otti Salama McQueen-kirjan jossa siinä ei lukenu mitään. Siinä oli vaan Queenin näkönen. Siinä oli vaan valkoiset ja siinä ei saa niissä.... ei niihin saa laittaa tarroja. Äiti laitto mulle hinaus-Martti tarran. Siihen pitää laittaa teippiä niin se jää siihe. Äiti on laittanu.. Mä teen kuperkeikkoja sängyssä. Niinku sillon, sillo leikkikentän rannalla. Jossa mä tein sellasta juoksua, menin kiviä. Sinne tuli pojatkin. Se oli tällainen joka teki, joka teki.. se puhu ihan tolleen. Kuulin huutoa äsken. – Miko, 5v.

Mistähän minä oikeen.. Vaikka.. mistähän minä.. Vaikka.. hmm.. mikähän ois semmonen.. Mitähän mä nyt keksisin.. Mikähän ois.. mikä meillä aina yleensä luetaan.. No.. Jos mä muistelen vähän meiän satukirjaa, onkohan meillä paljon satukirjoja.. ei meillä lueta iltasatuja.. nyt en keksi.. en mä oikeen tiiä, minä vähän mietin.. nyt en oikeen tiiä.. – Paavo, 5v.

Oli pieni pupu joka kävi aina joskus kaverinsa kanssa puistossa. Ja heillä oli oma talo ja pikkuinen pikkuinen hiirikin. Ja he kävivät joskus ostamassa porkkanoita. Sitten he tapasivat yhden toisen ihmisen, joka halusi pitää pupun. Sitten he menivät kotiin, sitten puput kuiskailivat. Sitten he menivät poimimaan kukkia. Sitten he söivät porkkanoita, porkkanoita. Sitten tapahtui kerran että isä ei.. emäntä lähti tonne kaupalle ostamaan kaikkia tarvikkeita ja puput.. puput vähän katsoivat telkkaria. Vaikka puput ei katto.. Sitten he menivät taas kukkia poimimaan. Sitten he katsoivat kirjaimia vähän, sitten he kastelivat vähän kukkia. Sitten emäntä tuli kotiin ja emäntä ostikin porkkanoita ja maitoa ja kana ja riisejä. Sitten emäntä osti vielä yhden hatun. Sitten he, ne puput meni etsimään aarretta joka olisi ollut kultaa tai porkkana. Sitten he menivät etsimään sitä metsään.. Sitten he menivät nukkumaan, sitten he heräsivät taas aamuksi. Sitten toinen sanoi että minä haluan porkkanaa ja mennä uimaan ja mennä tekemään jotain muuta hauskaa. Sitten he menivät vanhaan puuhun. Sitten he löysivät lankakerän. Ja sitten he löysivät pienen pullon jossa oli aarrekartta ja rasti oli metsän keskellä. Sitten he menivät suoraan eteenpäin ja sitten vasempaan ja sitten oikeaan ja sitten rasti oli paikoillaan, sitten he löysivät aarteen. Sitten.. sitten he kaivoivat, kaivoivat ja he avasivat sen ja veivät kotiin ja sieltä.. siellä oli koruja ja helmiä ja porkkanoita ja kultaa. Sitten he menivät piiloon tekemään jotain kivaa. Sitten he hyppelivät kotiin ja sitten he katsoivat vielä telkkaria. – Minna, 6v.

Ryhmä Hauva. Ne voi pelastaa aina ihmisiä. Ne voi pelastaa meren koiran, pikku lapsen, ja ne sitte loppu. Ja ne pennut on Samppa, Rekku, Toma. Ei mitään muuta. – Anna, 4v.

Olipa kerran kissanpentu joka leikki ulkona. Se näki peikon ja se leikki sen kanssa. Ei menny yhtään nukkumaan. Suklaapupu tuli ja antoi suklaamunat kaikille ihmisille ja eläimille. Sitten sieltä kindermunasta tuli peikolle tuli siitä sellanen pikkulelu, sellanen yks leijona ja kissanpenulle tuli Hello Kitty. Sitte ku pupu ja peikko oli syöny kindermunan nii sitte he alkoivat leikkiä tosi pitkään ja sitte kun tuli koiranpentu nii sitte ne leikki tosi kauan. Eikä menny ees nukkumaan vaa meni koko päivät nii et ne oli leikkiny. Ku koiranpentu ja ne leikki nii sitte kuu oli tullu aamu nii ne ei jaksanu enää leikkiä ne meni päikkäreille ne leikki koko päivän. Sitte sinne tuli hamsteri jaa sitte se kysy että mennäänkö lammelle uimaa. Ja sitte ne meni lammelle ja ku ne oli lammella nii sitte ne sai nähä suden joka sanoi niille että ” hei kuule hamsteri, sun pitäs mennä hotelliin eikä olla täällä roskasessa paikassa”. Ja sitte hamsteri sanoi että ”en minä tartte mitään vahtokylpyä” ku se kuuli väärin. Ja sitte se sanoi se susi että ”en minä tota sanonu”. Ja sitte sinne tuli karhunpentu ja sitte se karhunpentu sanoi että ”mennää mun pesäkoloon leikkimää”. Sitte tuli ankanpoikane joka sanoi pikkuhiirelle joka sanoi sille että ”ei minä halua mennä yhtään sitä en minä halua yhtään sitä hommaa jota pitää rakentaa. minä haluan mennä syömää pähkinöitä”. Loppu. – Juuso, 6v.

Ne asuu linnassa, ne on sellaset prinsessat joilla on vaatteita ja sellasia taikoja. Siellä on ainaki kuningas ja se omistaa sen linnan ja ne prinsessat saa sitten joskus oman kans sellasen linnan, jossa ne saa oikean värit ja sellaset. Ne menee ulos ja sitten ne laittaa uima-altaan siellä ja ui ja menee sitte keinumaan sen jälkeen. Sitte alko kasvamaan yhtäkkiä kukkia ja ne alko poimimaan niitä. Sitte ku ne oli poininu ne ni sitte niitä alko kasvaa vielä enemmän ja sitte niillä oli piha täynnä kukkia ja ne keräs niitä joka viikko. Niitten kuningas teki sinne ulos sinne takapihalle niin Power Parkki. Sitten ne meni sisälle ja meni nukkumaan ja sitte ne nukahti ja ku ne heräs ni sinne oli tullu kesä jo ja pihassa oli paljon lehtiä puissa. Sitte oli taas talvi ja ne meni ulos tekemään lumiukkoja. Sitten ne oli lumisotaa niitten perheessä oli kolme prinsessaa. Ja ne kaikki lähti ulos. Yks oli Elsa, yks oli jääprinsessa ja se viimeine oli sellane oikea prinsessa. Sitte ku tuli taas kesä nii ne meni ulos ja meni uimaan järveen ja huvipuistoon sieltä. Ja sitte ku tuli syksy nii ne kaikki kolme prinsessaa meni haravoimaan lehdet kasaan ja hyppäsi siihen. Sitten tuli joulu ja ne prinsessat sai paljon hienoja vaatteita ja sellasia harjoja. Ja niillä paljon oli suklaata, sai joulupukilta. Sitte siellä oli aivan täynnä varasto nii suklaakarkinpalasia. Ja sitten niille tuli joulupukki ja ne prinsessat sai hienoja leluja. – Tiina 5v.

Siihen tulee lohikäärme. Ja sitten siihen tulee prinssi ja prinsessa. Prinsessa on tornis ja prinssi pelastaa ja sitte se lohikäärme vartiois prinsessaa ja ilkee noita on vanginut sen. Prinssi kiipee tikapuilla, pelastaa sen prinsessan. Ne juhlitsee. Nii ja ei muuta. Että prinssi antaa sille.. sille kukan sille prinsessalle... - Timo, 5v.

Aurinko paistoi kuumasti. Ampparit ja perhoset leikkivät yhdessä, tai siis yhdessä. Hämähäkki halus mennä ampparin ja perhosen kans leikkiin, mut sillä oli töitä. Sen piti kutoa vielä yhen kerran seitin. Sitten se pääsee taas leikkimään niien kaa. Ne näki yhen pojan ja sillä oli ampparihattu päässä tai semmonen hattu mis on verkko, semmosen ihmisen, mikä meni heittämään siemeniä multa. Amppari, hämähäkki ja perhonen luuli että se heittää niien ruokaa sinne ja amppari meni pistään sitä sen omaan takapuoleen. Ja sitten se mies huus että, "auts!" ja sitten Juuso tuli ulos ja näki Late Lampaan. Ne leikkivät yhdessä ja se Late Lammas näki Juuson ja sitten se Juuso istu mutaan ja istutti siemeniä trampalla. Loppu! – Antti, 6v.

Menen uimaan, syön jäätelöä, hoidan kaneja, meen yökylään. Linnut nukkuvat, menen yökylään. Menen kouluun, menen uimahalliin, lähden nukkumaan. Syön aamupalaa, sitten syön iltapalaa ja lähden kotiin. Sitte pöllöt lentävät, huhuilevat yöllä ja kasvatan kukkia. Hoidan hevosia, silitän kaneja ja pidän niitä sylissä. Harjaan kaneja, ne tykkäävät siitä. Varsat hirtahtavat, puput hyppivät, ne nuolee minun kasvoja ja ne ovat kiltejä ja söpöjä. Ne syövät porkkanaa ja lähtevät koppiin nukkumaan. – Saara, 6v.

Olipa kerran Aurora joka asui linnassa äitinsä kanssa. He rakastivat toisiaan. Kaikki asuivat yhdessä linnassa. Kaikkien huone oli oma ja rakas. Ja sitten he olivat onnellisena elämäänsä, he elivät onnellisena yhdessä, mutta sitten tuli isä ja sanoi heille että tulkaa, mennäänkö häihin. – Heidi, 4v.

Ninjat suojelee nii ihmisiä ja sitte nii.. ne leikki muitten kavereittan kaa. Ne on sinisiä, vihreitä, valkosia ja sitte mä en tiä mitä muuta ku en oo nähny. – Niklas, 5v.

Olipa kerran Tessu kuka kiipesi puuhun. Tessu hyppi puussa, Tessu hyppi puussa. Alkoi leikkii puussa ja halus Topin mukaan leikkiin. Topi tuli mukaan leikkiin ja se halus tullakki ja sitte Topiki kiipes puuhu. Tessu ja Topiki halus leikkiä kukkien kanssa. Ne leikki kukan kanssa ja sydämen kanssa. Tessun tuli joku ihme eläin, se oli hirvi ja pupuki tuli mukaan. Käärme halus tulla mukaan ja se saikin tulla mukaan. Ne päätti ottaa eväsretkin. Kukkakin tuli mukaan eväsretkelle. Ruusut oli eväsretkellä ja aurinkokukat. Jänis halus mennä ruusun kaa ja voikukan kaa leikkii ja Topi ja Tessu meni myös leikkii kaikkien kanssa. Tessu ja ne halus leikkiä myös kahestaa mutta sitte päätettiin että kaikki leikkii yhdessä. – Niina, 5v.

Lapsina leikkivät. Elsa jäädyytti. Oli kivaa. Sit Elsa kasvoi ja Anna. Sitten ne näki äitin ja isän. Ja Elsa tuli kuningattareksi. Sit Elsa meni jäälinnaan, teki jäälinnan. Se oli kivaa. Kristoff ja Anna menivät sinne, Elsa jäädyytti Annaa. Anna tuli jääksi. Oli kivaa, se että Elsa voi mennä taas omaan kotiin, linnaansa. Poro oli kiva ja Olof. – Miia, 5v.

Siili. Ruskea ja sitten on punanen omenan. Se leikkii, sitten se syö ja sitten se menee nukkumaan. Se herää ja menee leikkimään. Sitten se menee pöyän alle piiloon. Sitten se meni järvelle ja sitten se kaatoi jauhopaketin. Se meni nukkuu, lähti kauppaan, onki kaloja, sitten lähti. Sitten meni tonne kaupunkiin. Ja sitten meni tonne kalakauppaan. Sitten se meni myymään kaloja. Sitten se meni nukkumaan ja sitten se ei enää menny minnekkää ja se meni kalakauppiaan myyntiin. Sitten lähti tonne ampumaan hirviä ja sitten lähtikin nukkumaan. – Petteri, 4v.

Olipa kerran prinsessa ja se käveli pupun kaa metsästä ja ne katosi sitten prinssi tuli auttaa niitä hevosen kaa ja sitten tuli paha noita ja ne myrkytti sen pupun sammakoks. Sitten se prinsessa taiko noidan prinsessaksi mutta se ei muuttunut prinsessaks, Se oli silti noita ja sitten se myrkytti prinsessat ja sitten se kuoli prinsessa ku noita kuolitti sen selasella pahalla aineella. Sitten se prinssi pelasti prinsessan ja sitten pupu muuttu.. sammakko muuttu uuestaan pupuks ja sitten prinsessa tuli taas eloon. – Lotta, 5v.